

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

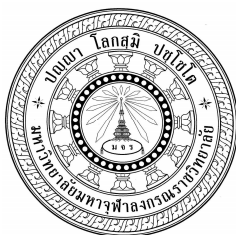
อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

PARTICIPATION SANGHA IN SCHOOL MANAGEMENT FOR THE
ELDERLY AT WANG CHAN DISTRICT OF RAYONG PROVINCE

พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมโธ (ผาคำ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมโธ (ผาคำ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

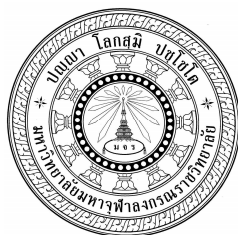
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Participation Sangha in School Management for the Elderly at
Wang Chan District of Rayong Province

Phrabaidika Aphisit thitamedo (Phakham)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2024

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.)

กรรมการ

(รศ. ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ

(รศ. ดร.สุพล สุยะพรหม)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร.นิกร ศรีราช)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ. ดร.นิกร ศรีราช

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมโธ)

ชื่อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ
อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ผู้วิจัย : พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมธ (ผาคำ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

: พระอุดมสิทธินายก, ผศ. ดร., ป.ธ. ๙, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)

: ผศ. ดร.นิกร ศรีราช, ป.ธ.๙, พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๒) เพื่อเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการ บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๙๖๒ กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ใน ๔ ตำบล อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำนวน ๑๐๓ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ รูปหรือคน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (InDepth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาสรุปเป็น ความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๖, S.D.=๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ หลักการบริหารจัดการ ๔M และหลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวัง จันทร จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการ บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะโรงเรียนผู้สูงอายุขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร งบประมาณจำกัดทำให้โรงเรียนไม่สามารถให้บริการอย่างเต็มที่แก่ผู้สูงอายุได้ และมีความไม่แน่นอนในแหล่งที่มาของงบประมาณหลัก ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ และไม่มีระบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ และยังมีระบบการจัดการที่ชัดเจนและประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลให้การดำเนินงานยังไม่ราบรื่นและไม่มี การติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนผู้สูงอายุควรเพิ่มบุคลากร และหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเพื่อปรับปรุงการทำงาน และพัฒนาบุคลากร พยายามหาแหล่งเงินเพิ่มเติม และวางแผนงบประมาณอย่างมีเหตุผล ระดมทุนเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์และพัฒนาระบบการจัดการวัสดุ อุปกรณ์ จัดทำระบบการจัดการและติดตามผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนและโปร่งใส

Research Paper Title : Participation Sangha in School Management for the Elderly at Wang Chan District of Rayong Province

Researcher : Phrabaidika Aphisit Thitamedo (Phakham)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phraudomsittinayok, Assoc. Prof. Dr., Pali IX, B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

: Asst. Prof. Dr. Nigorn Sirat, Pali IX, M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation : July 13, 2024

Abstract

Objectives of the research entitled "Monks' Participation in Managing Elderly Schools at Wang Chan District, Rayong Province," were: 1. To study the level of monks' participation in managing elderly schools at Wang Chan District, Rayong Province. 2) To compare monks' participation in managing elderly schools at Wang Chan District, Rayong Province, classified by personal factors. 3. To identify problems and obstacles related to monks' participation in managing elderly schools at Wang Chan District, Rayong Province, conducted by the mixed methods. The qualitative research. Data were collected by in-depth-interviewing 8 key informants, analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from 108 samples who were monks from 4 sub-districts of Wang Chan District, Rayong Province. Data analysis included social science statistical software, using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and ANOVA.

Findings were as follows:

1. Monks' opinions on managing elderly schools, by overall, was at high level with the average of 3.86 and a standard deviation of 0.423 Each aspect was found to be at high level in all two aspects; management principle by 4M's and 6 levels of participation accordingly

2. Hypothesis testing indicated monks with different Sangha Administrative positions did not have different opinions on monks' participation in managing elderly school at Wang Chant District, Rayong Province, rejected the set hypothesis. Monks with different ages and Lents did not have different opinions on monks' participation in managing elderly school at Wang Chant District, Rayong Province, rejected the set hypothesis. Monks with different level of Dhamma Studies did not have different opinions on monks' participation in managing elderly school at Wang Chant District, Rayong Province, rejected the set hypothesis.

3. Identified problems included staffing shortages, budget constraints, lack of necessary materials, inefficient material management systems, and unclear management procedure resulted in insufficient services to the elderly school management. There was not clear operating system, and coordination between agencies, personnel involved resulted in insufficient and smooth service rendering to managing elderly school. Recommendations: include increasing staffing and funding, improving budget planning for fundraising reasonably, fund raising for equipment purchases, and enhancing materials management systems, operational and monitoring management improvement for transparently effective operation.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จาก พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ปรธานกรรมการที่ปรึกษา และ ผศ. ดร.นิกร ศรีราช กรรมการที่ปรึกษา ตลอดจนคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไข สารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, รศ.ดร., พระครูสุตวุฒิกุลบัณฑิต, ผศ. ดร., รศ.ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า, ผศ.ดร.สุริยา รักษาเมือง, ผศ.ดร. นิกร ศรีราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการต่างๆ ถ่ายทอดองค์ความรู้ การศึกษา ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจและคำปรึกษาดีๆ ที่มอบให้ผู้วิจัยตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนช่วยเหลือส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ และกำลังใจจากทุกท่านดังกล่าว ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเอื้อเฟื้อเป็นอย่างยิ่ง คุณค่าสิ่งดีงามและประโยชน์ได้อันจะพึงมีจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอนอบน้อมถวาย เป็น พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณ แก่ บิดา มารดา ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลาย และผู้มีคุณูปการทุกท่าน

พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมธ (ผาคำ)

๒๘ เมษายน ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๗
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับมีส่วนร่วม	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๒๓
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓๘
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๕๐
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย	๖๙
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๗๐
๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๐
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๑
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๔
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
๓.๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๗๕
๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๕
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๖
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๖
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๗
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	๗๙
๔.๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๙๔
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	๙๙
๔.๔ องค์ความรู้	๑๑๖
๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๑๖
๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๒๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๒๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๒
บรรณานุกรม	๑๓๔
ภาคผนวก	๑๔๑
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๔๒
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๔๙
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๕๒
ภาคผนวก ง รูปภาพสัมภาษณ์	๑๕๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๔

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม	๑๑
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๘
๒.๓ บทบาทการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์	๒๒
๒.๔ ความหมายของการบริหารจัดการ	๒๕
๒.๕ การบริหารจัดการตามทฤษฎี 4M และ พระสงฆ์กับการบริหารจัดการ	๓๓
๒.๖ การบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ๔	๓๗
๒.๗ ความหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔๑
๒.๘ โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ และบทบาทของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔๘
๒.๙ ประชากรพระสงฆ์ ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	๔๙
๒.๑๐ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	๕๕
๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๕๙
๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ	๖๔
๓.๑ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของครูพี่และมอร์แกน	๗๐
๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๙
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ในภาพรวม	๘๑
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง หลักการบริหารจัดการ 4M	๘๒
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกำลังคน (Man)	๘๓
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านงบประมาณ (Money)	๘๔
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านวัสดุ (Material)	๘๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านการจัดการ (Management)	๘๖
๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	๘๗
๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้	๘๘
๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น	๘๙
๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ	๙๐
๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ	๙๑
๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล	๙๒
๔.๑๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล	๙๓
๔.๑๕ การเปรียบเทียบความคิดเห็น ของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์	๙๔
๔.๑๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็น ของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามอายุพรรษา	๙๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามการศึกษานักธรรม	๙๗
๔.๑๘ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยจำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคลตาม สมมติฐานที่ ๑-๓	๙๘
๔.๑๙ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ด้านกำลังคน (Man)	๑๑๒
๔.๒๐ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ด้านงบประมาณ (Money)	๑๑๓
๔.๒๑ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ด้านวัสดุ (Material)	๑๑๔
๔.๒๒ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ด้านการจัดการ (Management)	๑๑๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ การมีส่วนร่วม ๘ ชั้น ของ Arnstein	๑๕
๒.๒ การบริหารจัดการตามทฤษฎี ๔ M	๒๗
๒.๓ โมเดลชุมชนต้นแบบที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ	๓๙
๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๘
๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๑๖
๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๒๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี)๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สิลกขณธวคคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สิลกขณธวคคปาลิ ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อกัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระวินัยปิฎก	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.มหา. (ไทย)		= วินัยปิฎก มหาวิภังค์	ภาษาไทย
วิ.จุ. (ไทย)		= วินัยปิฎก จุฬวรรค	ภาษาไทย
คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม. (ไทย)		= ทีฆนิกาย มหาวรรค	ภาษาไทย
ขุ.สุ. (ไทย)		= ขุททกนิกาย สุตตนิบาต	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

สังคมสูงวัยไม่ใช่แค่สังคมที่มีคนแก่มากขึ้นเท่านั้น แต่การที่มีคนสูงอายุในสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มันย่อมส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการใช้ชีวิตของเราในอนาคตอย่างแน่นอน นั่นหมายความว่า พวกเราจะต้องเตรียมตัวรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนี้ยังไงให้ได้รับผลกระทบน้อย หรือสามารถอยู่กับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้เป็นอย่างดี การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมนั้น สมาชิกของสังคมจำเป็นต้องมีแบบแผนในด้านจารีต ประเพณีและค่านิยมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่สอดคล้องและส่งเสริมความมั่นคงแก่สังคม^๑

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย (Aged Society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ไทยมีสัดส่วนประชากรกลุ่มผู้สูงอายุหรือมีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่า ๑๒ ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนราว ๑ ใน ๖ ของประชากรไทย ถือเป็นอันดับ ๒ ในกลุ่มประเทศอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้ไทยก็ถูกคาดการณ์ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศแรกของโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) เนื่องจากอัตราการเกิดของคนไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องโดยมีจำนวนการเกิดเพียงประมาณ ๖ แสนคนต่อปี ซึ่งหากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ต่อไปแล้ว นอกจากจำนวนประชากรไทยโดยรวมจะเริ่มลดลงแล้วไทยจะขยับขึ้นเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอด (Hyper Aged Society) ซึ่งมีสัดส่วนประชากรที่อายุมากกว่า ๖๕ ปีถึงร้อยละ ๒๐ หรือมีประชากรอายุมากกว่า ๖๐ ปีกว่าร้อยละ ๓๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๘๔ โดยคาดว่าการณ์นี้จะใช้เวลาเร็วกว่าประเทศญี่ปุ่นเสียอีก^๒

พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อสังคมไทยนับเป็นเวลาหลายร้อยปี ทัศนคติของคนไทยจึงถูกหล่อหลอมด้วยคำสอนทางพุทธศาสนาตั้งแต่ในระดับชนชั้นสูงลงมาถึงชนชั้นล่าง คำสอนถูกนำไปใช้ทั้งใน

^๑ วิภาวี เอี่ยมวรเมธ และ อัจฉรา เอ็นซ์, “ผู้สูงอายุในพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย”, วารสารประชากรศาสตร์, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (กันยายน ๒๕๔๘) : ๖๘.

^๒ วิษุ เกษมทรัพย์, ปัญหาของแผ่นดิน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://shorturl.asia/HWhKx> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

ด้านการสร้างความมั่นคงในการปกครองไปจนถึงการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม ศาสนาพุทธได้ทำหน้าที่ในการขัดเกลาสมาชิกของสังคม โดยพระสงฆ์มีบทบาทอย่างยิ่งในการใช้หลักธรรม ให้กำลังใจผู้สูงอายุเพื่อชีวิตในช่วงสุดท้ายก่อนจากโลกนี้ไป และขณะที่เรามีชีวิตอยู่ เราก็อยู่อย่างมีคุณค่า ยังสามารถช่วยตนเองและทำประโยชน์ให้ทั้งตนเองและผู้อื่นได้ ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลาน และเมื่อถึงเวลาที่เราจะตาย ก็ควรจะตายอย่างสงบ ไม่ว่าก่อนที่เราจะตายนั้นจะมีอะไรเกิดขึ้นกับเรา เช่น ความเจ็บความป่วย ซึ่งคนส่วนใหญ่จะต้องเจอกับความเจ็บความป่วยอยู่แล้วก่อนที่จะสิ้นลม คือ ไม่ได้ตายแบบปุบปับ ไม่ได้ตายเพราะอุบัติเหตุ ไม่ได้ตายเพราะเครื่องบินตก แผ่นดินไหว ภัยธรรมชาติ ซึ่งมันเกิดแบบไม่ทันตั้งตัว เก้าสิบเปอร์เซ็นต์ของคนส่วนใหญ่ต้องเจ็บป่วย แล้วเดี๋ยวนี้ก็ต้องเป็นความเจ็บป่วยที่ยืดเยื้อก่อนที่จะสิ้นลม ทีนี้เมื่อเรารู้แล้วว่าเราจะต้องตาย อาจจะต้องนึกถึงการตายดี ไม่ใช่แค่อยู่นานๆ ตายดีในทางพุทธศาสนาก็คือตายอย่างสงบ ตายด้วยจิตใจที่มีสติ ไม่ทรมาน^๓

คำสอนในพระพุทธศาสนา คือ การสนับสนุนและกระตุ้นให้ปุถุชนเล็งเห็นโทษและพิษภัยของการเวียนว่ายตายเกิด โดยการพยายามชี้ให้เห็นโทษของความเสื่อมหรือความชราที่มนุษย์ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพื่อสร้างสติให้สมาชิกในชุมชนเร่งทำความเพียรและไม่ให้ตั้งตนอยู่ในความประมาท และสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ ซึ่งคำสอนของพุทธศาสนาต้องการชี้ให้มนุษย์เห็นถึงความไม่เที่ยงแท้ ความไม่แน่นอน ซึ่งเป็นภัยและชี้ให้เห็นทางออกด้วยการบรรลุนิพพาน ดังปรากฏในขราสูตร พระผู้มีพระภาคตรัสแก่พุทธบริษัทชาวเมืองสาเกตดังนี้ “ชีวิตนี้น้อยนัก มนุษย์ย่อมตายภายใน ๑๐๐ ปี แม้หากผู้ใดจะมีชีวิตอยู่เกินไปกว่านั้น ผู้นั้นก็จะตายเพราะชราแน่แท้”^๔

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ กรมอนามัยร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ของกระทรวงสาธารณสุข ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงได้ร่วมดำเนินแผนงาน “โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและผู้พิการ” โดยบูรณาการงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเป้าหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุให้มีสุขภาพที่พึงประสงค์ โดยผสมผสานมาตรฐานการดูแลแบบองค์รวมทั้งสุขภาพกายและจิต ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริหารสุขภาพอย่างถ่วงน้ำหนักและเท่าเทียม พัฒนาระบบบริการเพื่อดูแลสุขภาพ

^๓ พระไพศาล วิสาโล, ธรรมะก่อนลมหายใจสุดท้าย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://shorturl.asia/tgKj2> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕].

^๔ ชุ.สุ. (ไทย) ๒/๘๑๑/๓๖๗.

ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพทั้งในสถานบริการและบริการเชิงรุกในชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี^๕

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็นโดย วิทยากร จิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดง ศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้และประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้ คงคุณค่าคู่กับชุมชน โดยใช้พื้นที่ในวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

ศาสนาต้องพึ่งพิงอยู่กับชุมชน โดยศาสนาจะทำหน้าที่สนับสนุนให้ผู้คนในสังคมปฏิบัติตน อยู่ในกรอบจารีตประเพณีอันจำเป็นต่อการอยู่รอดของสังคมนั้นๆ และในทางกลับกันสังคมจะทำ หน้าที่บำรุงรักษาศาสนาด้วยการบำรุงนักบวชในด้านของปัจจัยสี่ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลจำนวน หนึ่งสืบทอดศาสนาเพื่อให้ศาสนาอยู่รอดและทำหน้าที่ในสังคมต่อไปได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่ พระสงฆ์มีบทบาทและส่วนร่วมที่จำเป็นต่อการสร้างความมั่นคง ความปลอดภัยของสมาชิกในสังคม ชุมชนเมื่อถึงวัยชรา ในขณะเดียวกันก็พยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของการสืบทอดและทำนุบำรุงพุทธ ศาสนาด้วย

การพัฒนาการของผู้สูงอายุสามารถพัฒนาได้โดยการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ตามแนว วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ นั่นคือการนำวิถีทางวัฒนธรรมที่เน้นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็น แนวทางในการพัฒนาสุขภาวะ เนื่องจากวิถีวัฒนธรรมของคนไทยส่วนใหญ่ จะผูกพันอยู่กับ พระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม โดยพระพุทธศาสนาเป็นแม่แบบของ วัฒนธรรมที่ดั่งามของไทยมาแต่โบราณ อันได้แก่ ความเป็นผู้มีใจความเคารพนับถือกันตามระบบอาวุโส การเคารพในสิทธิมนุษยชน การสร้างคุณงามความดี ด้วยการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เว้นการ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความเชื่อในหลักแห่งกรรม แทนเรื่องพรหมลิขิต เชื่อหลักเหตุผลโดยไม่ถือ โชคลางและฤกษ์ยาม มีมารยาทในการบริโภคปัจจัย ๔ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและ คีลานเภสัช

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจมีผลให้จริยธรรมพื้นฐานที่เคยเป็นที่ยึด เหนี่ยวของครอบครัว และเคยได้รับการขัดเกลาจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยกระบวนการอบรมสั่งสอนในรูปแบบ

^๕ กลุ่มอนามัยผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, รายงานการ สำนวจสุขภาวะผู้สูงอายุไทย ปี ๒๕๕๖ ภายใต้แผนงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและผู้พิการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วชิรรินทร์ พี.พี., ๒๕๕๗), หน้า ๒.

ต่างๆ เช่น การเลี้ยงดู การแสดงให้ดูเป็นต้นแบบ หรือการถ่ายทอดผ่านทางพิธีกรรม อาจไม่ได้รับการปลูกฝังอย่างเหนียวแน่นเช่นเดิม ดังนั้นสิ่งที่สังคมไทยในปัจจุบันต้องเผชิญคือ การที่ครอบครัวไม่สามารถปลูกฝังจริยธรรมในด้านกตัญญูแก่สมาชิกรุ่นใหม่ต่อไป^๖ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการทอดทิ้งผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต แม้ว่าสังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมพื้นฐาน แต่ในด้านความกตัญญูก็ยังคงมีอยู่ให้เห็นในสังคมไทย ทำให้ผู้สูงอายุไม่ถูกทอดทิ้ง โดยพื้นฐานสังคมไทยส่วนใหญ่ มักจะผูกพันกับวัดและพระสงฆ์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายจากโลกนี้ไป

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนงานของคณะสงฆ์ในด้านการเผยแผ่ และการสงเคราะห์ แก่ญาติโยมผู้สูงอายุในชุมชน ให้มีความสุขตามแนววิถีพุทธในวาระช่วงสุดท้ายของชีวิตอย่างมีคุณภาพ ถ่ายทอดธรรมะผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อสามารถบูรณาการต่อยอดเป็นต้นแบบและขยายเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จึงมีความสำคัญที่จะต้องศึกษา เรียนรู้ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมตามแนววิถีพุทธ ผ่านกิจกรรมธรรมะจากพระสงฆ์ โดยใช้พื้นที่ของวัดเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงกับชุมชน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของผู้สูงอายุในพื้นที่และใกล้เคียง

๑.๒ คำถามงานวิจัย

๑.๒.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยองอยู่ในระดับใด

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยองเป็นอย่างไร

^๖ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://shorturl.asia/wToQR> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕].

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยการสังเคราะห์จากทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๑) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ พรรษา การศึกษานักธรรม

การบริหารจัดการ ๔M ได้แก่

๑) กำลังคน (Man)

๒) งบประมาณ (Money)

๓) วัสดุ (Materials)

๔) การจัดการ (Management)^๗

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) การจัดระดับการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ^๘ ได้แก่ ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น

^๗ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร ๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

^๘ ชาญชัย ศิลปะอวยชัยและคณะ, “ความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในท้องถิ่นของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร), ๒๕๔๒, หน้า ๑๐.

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ

ระดับที่ ๕ ร่วมคิดตามตรวจสอบและประเมินผล

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำนวน ๑๔๑ รูป^๙

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน ๑๕ รูปหรือคน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และได้แบ่งกลุ่มออกเป็น ๕ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน ๓ รูป

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน ๓ คน

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๓ รูปหรือคน

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มผู้บริหารระดับท้องถิ่น จำนวน ๓ คน

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มครูหรือครูอาสาสังกัดโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๓ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วัดในเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๑๙ วัด

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๕ ถึงเดือนเมษายน ๒๕๖๗ รวมเป็นระยะเวลา ๒๔ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลป่ายุบใน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

^๙ สำนักงานเลขาธิการคณะอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง บัญชีรายชื่อจำนวนพระสงฆ์ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง, (อัตสำเนา).

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรชษต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลปายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลปายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมมีส่วนทำให้เกิดผลของกิจกรรมที่เข้าร่วม เป็นผู้ร่วมคิด ตัดสินใจหรือผู้ได้รับประโยชน์ในกิจกรรมนั้น

๑.๖.๒ คณะสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ (มหานิกาย) ที่พำนักอยู่ในวัด ในเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง มีทั้งสิ้นจำนวน ๑๔๑ รูป

๑.๖.๓ การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการ คือการประสานงานและการบริหารหน้าที่ต่างๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมายบางอย่าง ประกอบไปด้วยการวางแผน การบริหารทรัพยากรบุคคล และการควบคุมองค์การ โดยที่การบริหารตั้งแต่การบริหารจัดการการเงิน ทรัพยากรบุคคล กลยุทธ์ การปฏิบัติการ และการบริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

๑.๖.๔ โรงเรียนผู้สูงอายุ หมายถึง โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลปายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งเดียวในเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลปายุบใน ได้รับงบประมาณจากกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลปายุบใน เป็นจำนวนเงิน ๙๗๐,๓๐๐ บาท (เก้าแสนเจ็ดหมื่นสามร้อยบาทถ้วน) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่ให้ผู้สูงอายุติดบ้าน หรือติดเตียง ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมทางด้านสุขภาพ ส่งเสริมด้านการฝึกอาชีพ และเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุข

๑.๖.๕ การจัดระดับการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ หมายถึง การจัดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในดำเนินการ และการติดตามประเมินผลความสำเร็จของโครงการให้มีประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีการแบ่งรูปแบบ หรือการจัดระดับการมีส่วนร่วมไว้ ๖ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ หมายถึง ได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมแก่ประชาชน นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น หมายถึง เมื่อประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็จะร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็นและความต้องการที่ต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น พร้อมแสดงความคิดเห็น

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ หมายถึง ร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรม และมาตรการติดตามตรวจสอบไม่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ หมายถึง ร่วมในการลงทุน ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือร่วมปฏิบัติงานเอง

ระดับที่ ๕ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การร่วมตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล หมายถึง การดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินไปแล้วย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และผลกระทบ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ความรู้เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑.๗.๒ ได้ความรู้เกี่ยวกับการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑.๗.๓ ได้ความรู้เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑.๗.๔ องค์กรความรู้จากการวิจัยนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้ทำศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม ซึ่งมีนักปราชญ์ นักวิชาการ ได้กล่าวถึง “แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม” ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียด ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ^๑ สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร ๒) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ ๓) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

^๑ สมบัติ นามบุรี, “ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์”, วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๑๘๖.

ความพร้อมของประชาชนในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ด้วยการร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ อีกทั้งใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสมในการจัดการและกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นโดยอาศัยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด^๒ การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ชุมชนทั้งในรูปแบบของส่วนบุคคลหรือกลุ่มคนต่างๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ มิใช่เข้าร่วมเพราะการหวังรางวัลตอบแทน และที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย^๓

การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนนั้นๆ รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ^๔

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนร่วมมือกันในกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล ทั้งนี้เพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้

^๒ เจริญ ภัสระ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ”, วารสารประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒ (ธันวาคม ๒๕๔๐) : ๓๘.

^๓ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๔๖), หน้า ๑๙.

^๔ James L. Creighton, อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕.

ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน^๕

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ นามบุรี	การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ
เจริญ ภัสระ	การพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ด้วยการร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ อีกทั้งใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสมในการจัดการและกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคม
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา	การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา
James L. Creighton	การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
อรทัย ก๊กผล	เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

^๕ อรทัย ก๊กผล, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิปริญาโทสาหรณักรบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๒.

๒.๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมตามแนวคิดและทฤษฎีของ วรูม และเยตตัน (Vroom – Yetton) ได้เสนอแนวทางในการกำหนด ว่าเมื่อไหร่ ควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยอย่างไรในการตัดสินใจตัวแบบของ วรูม และเยตตัน ได้เสนอแนะว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ ควรจะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ในการกำหนดรูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น วรูมและเยตตัน ได้เสนอ กฎไว้ ๒ กลุ่มคือ

๑) กฎกลุ่มแรกเป็นการส่งเสริมคุณภาพของการตัดสินใจ

๒) กฎกลุ่มที่สอง เป็นการส่งเสริมการยอมรับการตัดสินใจ

ในการตัดสินใจนั้นมีทางเลือกอยู่ ๕ วิธี ตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจเองคนเดียว (Unilateral)

ไป

จนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ (Shared) ทางเลือกในการตัดสินใจทั้ง ๕

วิธี มีดังนี้

๑) ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วตัดสินใจเองตามลำพัง

๒) ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากผู้อื่น แล้วตัดสินใจเอง

๓) ผู้บริหารหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นรายคน แสวงหาความคิดและข้อเสนอแนะแล้วตัดสินใจเอง

๔) ผู้บริหารปรึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม แสวงหาความคิดร่วมกันโดยการอภิปราย

๕) ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่มที่เกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาแล้วให้กลุ่มตัดสินใจ

ดังนั้น การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาจะต้องคำนึงถึงความรู้สึก

ค่านิยม จารีตประเพณี และเหตุผลที่ติดตัวมาตั้งแต่เดิมว่า สามารถเอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนได้ขนาดไหน ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของบุคคลอีกด้วย การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องของสัมพันธภาพของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เพื่อให้ในชุมชนเป็นประโยชน์อย่างเดียวกัน หันมาร่วมมือร่วมใจในการเข้ามามีจัดการคุณภาพการศึกษาและความเป็นอยู่ในชุมชน ซึ่งการที่แต่ละคนมีพฤติกรรมต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล^๖ แบ่งออกเป็น ๔ แนวทางปฏิบัติ คือ

๑) จะต้องใช้เวลาเพียงพอเพื่อสร้างเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วม

^๖ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหาร การศึกษา, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๗), หน้า ๑๘๓ - ๑๘๔.

๒) การมีส่วนร่วมจะต้องไม่ฝืนค่านิยมเศรษฐกิจของมวลสมาชิก ผู้ร่วมงานไม่อาจใช้เวลาทั้งหมดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกเรื่อง

๓) หัวข้อของการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์กร หรือบางหัวข้อที่มวลสมาชิกมีความสนใจร่วมกัน หรืองานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ

๔) ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้ ขยันหมั่นเพียรและมีความรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วม^๗

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม Arnstein ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งมีลักษณะเป็นขั้นบันได (Participation Leader) ๘ ขั้น ซึ่งในขั้นของบันได คือ ขั้นถูกจัดกระทำและขั้นที่สอง คือ ขั้นบำบัดรักษานั้น เรียกว่าการมีส่วนร่วมเทียมหรือการไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึง การมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจในกรณีนี้ จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนที่อยู่ในอำนาจเท่านั้น ทำหน้าที่ตัดสินใจโดยไม่มีการพูดถึง เนื้อหาวิธีการของการตัดสินใจหรือตำแหน่ง และอำนาจ หน้าที่ของผู้ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่นั้นขั้นที่สองนี้ สร้างขึ้นมาเพื่อที่ทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นนี้ ไม่ใช่การทำให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือการควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา หรือหาหนทางผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

บันไดระดับที่สามถึงห้า ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมหรือ การมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้นที่สาม ขั้นรับฟังข่าวสารและขั้นที่สี่ ขั้นที่ปรึกษานั้น ความเห็นหรือ ข้อคิดของประชาชนได้รับการฟังจากผู้กุมอำนาจอยู่มากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ของพวกเขาไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่าความคิดเห็นของเขาจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ในระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพได้ ส่วนขั้นที่ห้า ขั้นปลอบใจ เป็นขั้นสูงของการมีส่วนร่วม บางส่วนที่ยอมให้คนจนให้คำแนะนำได้ แต่ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดระดับสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชนซึ่งเพิ่มระดับ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าสู่ขั้นที่หก ขั้นเป็นหุ้นส่วนซึ่งจะทำให้สามารถเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (Trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่เจ็ด ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน และขั้นที่แปด ขั้นควบคุมโดยประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการตัดสินใจ ของประชาชน โดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง แนวคิดการมีส่วนร่วมของ Arnstein, S.R. นี้ มองความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลย ไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

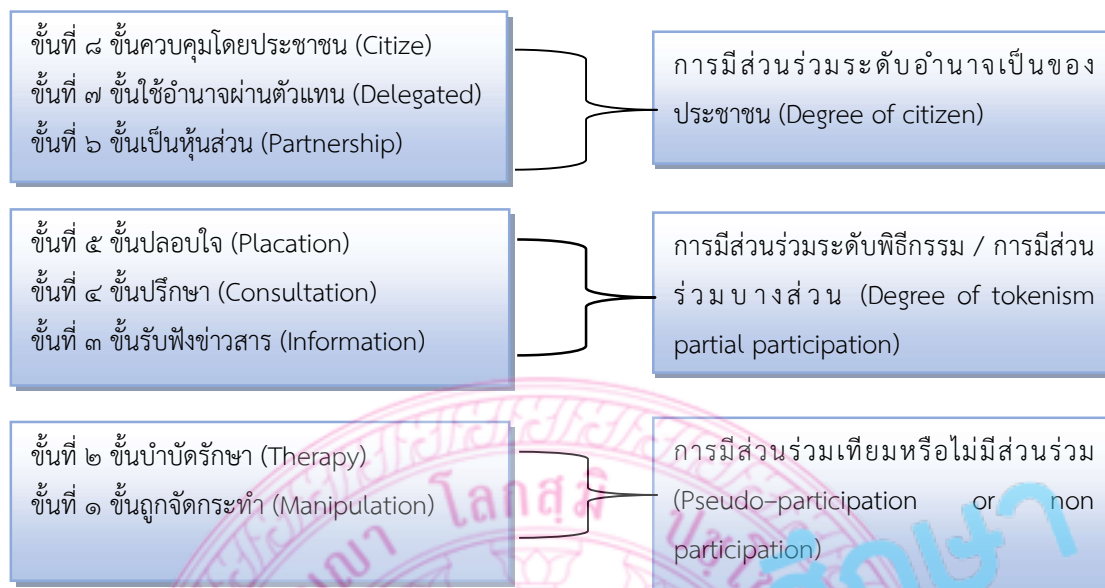
^๗ บุญตั้ง อุ่นแก้ว, “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗).

การวัดความมีส่วนร่วมของ Arnstein ที่แบ่งออกเป็น ๘ ขั้น การแบ่งเช่นนี้ทำให้สามารถวัดได้อย่างละเอียดครอบคลุม แต่ก็ทำได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับมีความคาบเกี่ยวกัน อย่างไรก็ตาม Arnstein แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทั้ง ๘ ขั้นของตนให้เป็น ๓ ขั้นใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นการทำคู่ขนานไว้ในชั้นบันได ๘ ขั้นของ Arnstein โดยเนื้อหาการแบ่งเป็น ๓ ขั้นใหญ่ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

ระดับที่ ๑ ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจ แต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ ๒ ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ผู้เข้ามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นแต่อำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ ๓ ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับฟัง และการยอมรับเป็นส่วนใหญ่ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจ การตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมตามแนวคิดและทฤษฎีของ Arnstein การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้นผู้เข้าร่วมจะต้องมีอำนาจและการควบคุมอย่างแท้จริง ในอันที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้บังเกิดผลขึ้นมา มิใช่เพียงแต่เข้าไปมีส่วนร่วมเฉยๆ ตามที่เสนอไว้ในแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ การมีส่วนร่วม ๘ ขั้น ของ Arnstein^๘

รูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน ๕ รูปแบบ ดังนี้ ๑. การรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของโครงการต่างๆ ๒. การวิเคราะห์หรือสรุปปัญหา ๓. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ๔. ดำเนินการแก้ไขปัญหา และ ๕. ติดตามประเมินความสำเร็จของโครงการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^๙

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ การจัดลำดับความสำคัญ ดำเนินการ และการติดตามประเมินผลความสำเร็จของโครงการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงให้โครงการมีประสิทธิภาพและความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

การแบ่งรูปแบบ หรือการจัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีการจัดไว้ ๖ ระดับ^{๑๐} คือ

^๘ Arnstein, S.R., "Ladder of citizen participation". *Journal of American Institute of Planners*, Vol. 35 No. 3 (1969) : 216 – 224.

^๙ Delbecq, A.L., & Andrew, H.V., "A group process model for problem identification and program planning", *Applied Behavioral Sciences*, Vol. 7 No. 10 (1971) : 466 – 492.

^{๑๐} สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ หมายถึง รัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมแก่ประชาชน เมื่อรัฐมีความคิดริเริ่มหรือมีนโยบายที่จะให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ แล้วเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนได้รับรู้ โดยการให้ข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชน หรือให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่มอบให้แก่ประชาชนนั้น นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากข้อมูลข่าวสารจะบอกถึงโครงการหรือกิจกรรมที่กำลังเกิดขึ้น ความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นรวมถึง การดำเนินการและมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนี้ ถือว่าเป็นสิทธิประการหนึ่งของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น หมายถึง เมื่อประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐแล้ว ประชาชนก็จะร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็นและความต้องการที่ต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น พร้อมแสดงความคิดเห็น เพื่อหน่วยงาน เจ้าของโครงการหรือกิจกรรมหรือหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจนำไปประกอบการพิจารณาต่อไป

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ หมายถึง ร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับโครงการหรือกิจกรรม การเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะตั้งโครงการควรมีส่วนร่วมพิจารณารับหรือปฏิเสธไม่ให้โครงการตั้งในพื้นที่หากเห็นว่ามาตรการที่จะใช้ในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบไม่ชัดเจนและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบด้วย

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ หมายถึง ร่วมในการลงทุนรวมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือร่วมปฏิบัติงานเองในระดับการมีส่วนร่วมนี้อาจจะทำได้ในทุกประเภทของโครงการ เช่นหากเป็นโครงการที่จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน ผู้ชำนาญการหรือเทคโนโลยีขั้นสูงแล้ว บางครั้งเป็นความยุ่งยากที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติงานได้ แต่หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับท้องถิ่น เช่นการจัดการป่าชุมชน หรือทรัพยากรอื่นที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ ชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้าร่วมดำเนินการได้ ถือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนก็ย่อมถือว่ามีร่วมดำเนินการได้

ระดับที่ ๕ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การร่วมตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นโครงการหรือกิจกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้วได้นำมาตรการลดผลกระทบมาใช้หรือไม่ มีการใช้ระบบการติดตามตรวจสอบเพื่อป้องกันปัญหา ที่เกิดขึ้นหรือไม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมากเพราะประชาชนจะทำหน้าที่คอยเฝ้าระวังและเตือนภัยการดำเนินงานโครงการ

เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทัน่วงทีก่อนที่จะมีผลร้ายเกิดขึ้น และเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมแล้ว ก็ต้องมีการประเมินผลว่าการดำเนินการนั้นบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีการนำมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาลักษณะเดิมซ้ำหรือไม่ และผลของการดำเนินการเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพิจารณานำเอามาตรการที่เหมาะสมมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล หมายถึง การดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และผลกระทบ ทั้งที่เป็นผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ ทั้งต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยที่ประชาชนหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะรับผลที่เกิดขึ้นมานั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง ๖ ระดับนั้น หากประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทุกระดับแล้วย่อมถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์

สรุปได้ว่า การให้บุคคลมีส่วนร่วมในการบริหาร จะเป็นสิ่งที่ช่วยบุคคลมีโอกาสตอบสนองสิ่งจูงใจของตนเองได้ การเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ขององค์การย่อมทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าตนมีความสำคัญต่อองค์การ การให้มีส่วนร่วมในการบริหารมิใช่จะเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์สำหรับฝ่ายบริหารอีกด้วย การที่ผู้บริหารได้ทราบความคิดเห็นของบุคคลก็ย่อมช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องผูกพันกับงานหรือองค์การ ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องที่ว่านี้ หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงร่วมกัน

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์	การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องของสัมพันธภาพของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เพื่อให้ในชุมชนเป็นประโยชน์อย่างเดียวกัน หันมาร่วมมือร่วมใจในการเข้ามามีการจัดการคุณภาพการศึกษาและความเป็นอยู่ในชุมชน
บุญตัง อุ่นแก้ว	๑) จะต้องใช้เวลาเพียงพอเพื่อสร้างเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วม ๒) การมีส่วนร่วมจะต้องไม่ฝืนค่านิยมเศรษฐกิจของมวลสมาชิก ๓) หัวข้อของการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์กร ๔) ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้
Arnstein,S.R	ความเข้มแข็งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลย ไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ การวัดความมีส่วนร่วมของ Arnstein ที่แบ่งออกเป็น ๘ ขั้นตอนการแบ่งเช่นนี้ทำให้สามารถวัดได้อย่างละเอียดครอบคลุม แต่ก็ทำได้ยากในทางปฏิบัติ
Delbecq,A.L., & Andrew.H.V	รูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน ๕ รูปแบบ ดังนี้ ๑. การรวบรวมข้อมูล รายละเอียดของโครงการ ๒. การวิเคราะห์หรือสรุปปัญหา ๓. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ๔. ดำเนินการแก้ไขปัญหา และ ๕. ติดตามประเมินความสำเร็จของโครงการ
สุนีย์ มัลลิกะมาลย์	การแบ่งรูปแบบ หรือการจัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีการจัดไว้ ๖ ระดับ คือ ๑. ร่วมรับรู้ ๒. ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น ๓. ร่วมพิจารณา ๔. ร่วมดำเนินการ ๕. ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล ๖. ร่วมรับผล

๒.๑.๓ บทบาทการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์

พระสงฆ์ คือ ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทตามพระธรรมวินัย และระเบียบแบบแผนประเพณีของคณะสงฆ์ไทย ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๖) พระภิกษุสงฆ์ไทยแบ่งตามลักษณะการบวชได้ ๒ ประเภท คือ ๑) ประเภทบวชตามประเพณี และ ๒) บวชเพื่อดำรงเพศบรรพชิต เป็นศาสนทายาทสืบทอดพระศาสนา ในอดีตจนถึงปัจจุบันวัดและพระภิกษุ มีอิทธิพลและบทบาท และมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของประชาชนอย่างมาก ซึ่งได้มีการจำแนกบทบาทที่พระภิกษุสงฆ์พึงปฏิบัติ ในฐานะผู้มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ดังนี้

- ๑) เป็นผู้นำในกิจกรรม พิธีกรรมต่างๆ
- ๒) เป็นผู้ส่งเสริม เป็นผู้ให้คำปรึกษาและหรือกระตุ้นองค์กรในชุมชน
- ๓) เป็นผู้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ในการนิเทศติดตามความก้าวหน้าในงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น
- ๔) เป็นผู้ให้การสนับสนุนโครงการ กิจกรรมต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนที่จัดขึ้น
- ๕) เป็นปูชนียบุคคล เพื่อรวมพลังความสามัคคีของชุมชน ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ^{๑๑}

บทบาทของพระสงฆ์นั้น จะต้องมีการสร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้นำทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องแก่สังคม ทำวัดให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดปัจจัยในด้านการพัฒนาและมีส่วนร่วมกับชุมชนต่างๆ ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน หากกล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ดังนี้

- ๑) พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความรวดเร็วของข้อมูล ข่าวสาร พุทธศาสนิกชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ไม่มีหลักธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่มีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
- ๒) พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสอนทางศาสนา ให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขมีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
- ๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษาอบรมและส่งเสริมประชาชน ให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี มีสมรรถภาพทางจิตที่เข้มแข็ง มีความสุขเอื้ออาทรต่อบุคคล ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

^{๑๑} มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะศึกษาศาสตร์, “เรื่องพระสงฆ์ : ผู้นำระดับท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชน”, รายงานผลการสัมมนา, (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๘), หน้า ๑๕๖.

๔) พระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด รวมทั้งการจัดให้วัดเป็นอุทยานการศึกษา เป็นแหล่งข้อมูลความรู้แก่เยาวชนและประชาชน

๕) พระสงฆ์ผู้ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ต่อเนื่องยาวนานมาแต่โบราณกาล แต่ในปัจจุบันการไหลบ่าของวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ พระสงฆ์จึงควรปลูกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชนทางด้านการสร้างจิตสำนึกและปลูกจิตสำนึกในด้านการศึกษา จัดอบรมปฏิบัติธรรมให้ประชาชนได้เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบานอยู่เสมอ

๖) พระสงฆ์ให้การสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ และผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน ในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของสังคมชุมชน เมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พระสงฆ์จึงควรให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบทุกข์ เท่าที่จะสามารถทำได้ โดยการให้ธรรมะ คำปรึกษา แนะนำ และการให้กำลังใจ

๗) พระสงฆ์เป็นผู้มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามุมชน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหามุมชนตามความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอน มีการวางแผนตามหลักอริยสัจ ๔ ของพระพุทธเจ้า คือ ต้องรู้ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่าจะมีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธ ทางแห่งการดับทุกข์ และรู้มรรค วิธีดับทุกข์

๘) พระสงฆ์ช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน พัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือ การพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน^{๑๒}

การจัดการกิจกรรมในวัดเพื่อประโยชน์ วัดควรประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

๑) กิจกรรมหน้าที่ของวัดและพระสงฆ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังศีลธรรม

๒) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณีชีวิต และสังคมหมู่บ้าน ตำบลที่วัดตั้งอยู่นั้น ทางวัดต้องสร้างความรู้ทั้งทางวัดเอง และประชาชนว่าวัดเป็นของชาวบ้าน การบำเพ็ญกุศลในโอกาสต่างๆ ทั้งจัดขึ้นที่บ้านหรือวัด ทางวัดจะต้องอำนวยความสะดวกช่วยแนะนำหรือช่วยจัดให้วัดมีที่เก็บศพ ตั้งศพบำเพ็ญกุศล ฌาปนกิจศพและที่เก็บกระดูกของชาวบ้าน กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของสังคมส่วนรวม ของหมู่บ้าน ตำบล ก็จะจัดในวัดโดยเจ้าอาวาสเป็นผู้นำฝ่ายสงฆ์ กำหนดผู้ใหญ่บ้านหรือผู้อาวุโสของผู้หมู่บ้านจะเป็นผู้นำฝ่ายชาวบ้าน ร่วมกันงานรื่นเริง

^{๑๒} สมพร เทพสิทธิ, บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๓๕ - ๓๖.

ของหมู่บ้านจัดในวัดดีกว่าจัดที่อื่น เพราะเป็นสถานที่ให้คนได้ทำบุญทำความดี ละเว้นความชั่วและ
อบายมุขต่างๆได้มากกว่าไปจัดที่อื่น

๓) กิจกรรมที่เป็นการสงเคราะห์ประชาชนทั้งในด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ
สาธารณสุข สงเคราะห์ที่วัดควรจัดขึ้นหรือประชาชนเจ้าของวัดช่วยกันจัดขึ้น^{๑๓}

บทบาทของพระสงฆ์ ต่อการพัฒนาสังคม พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญมากต่อสังคมจาก
การศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทและอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยพบว่าพระธรรมอันเป็น
องค์ประกอบที่มีความสำคัญมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการ
อบรมทางสังคม ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือวัดและพระสงฆ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมมีปฏิสัมพันธ์
โดยตรงกับสังคมตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทวัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทในวิถี
ชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็น ศูนย์ รวมทางด้านจิตใจศีลธรรมและพฤติกรรม
ต่างๆของประชาชน^{๑๔}

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ด้วยชนชาติไทยได้นับถือและยกย่องเทิดทูนเป็น
สรณะแห่งชีวิตสืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม
ของชาติส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากพุทธศาสนา องค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติทุก
พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิดชู
พระพุทธศาสนาตลอดมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน อันแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่า
พระพุทธศาสนาได้สถิตสถาพรเป็นมิ่งขวัญของชาติไทยมาตลอดทุกยุคทุกสมัย และคนไทยทั้งชาติยัง
ยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์ เป็นสรณะ พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อชีวิตของชาวไทย โดยมีส่วนเสริมสร้าง
อุปนิสัยของคนไทยให้รักความสงบ มีความเสียสละ แกล้วกล้า อัจฉริยะ มีความรักและยึดมั่นอยู่ใน
ความสามัคคีธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติดังกล่าวนี ชาวไทยส่วนใหญ่ของประเทศ
เป็นพุทธศาสนิกชน เป็นผู้นับถือพุทธศาสนาพุทธศาสนามีอิทธิพลเป็นอันมากต่อความเชื่อและความ
ประพฤติหรือการดำรงชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่^{๑๕}

สรุปได้ว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาโดยตลอด จากอดีตจนถึง
ปัจจุบันเช่น เป็นผู้นำทางจิตใจ การส่งเสริมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น ศูนย์ เด็กเล็กจัดสอน

^{๑๓} จำเลื่อง วุฒิจันทร์, การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ,
(กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๙ -๑๓.

^{๑๔} พินิจ ลาภานันท์, บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๓๐.

^{๑๕} พิฑูร มะลิวัลย์ และไสว มาลาทอง, ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : กรมการ
ศาสนา, ๒๕๓๓), หน้า ๑.

พระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ ให้การสงเคราะห์ผู้ประสบทุกข์ได้ยาก ในยามเกิดอุทกภัย ได้จัดให้มีการช่วยเหลือในเรื่องที่พัก เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น จนกระทั่งในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง หรือแม้แต่ด้านการศาสนา ผู้นำศาสนาหรือตัวแทนพระพุทธรูปศาสนาก็ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทที่เคยเป็นมา เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน

ตารางที่ ๒.๓ บทบาทการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะศึกษาศาสตร์	ในอดีตจนถึงปัจจุบันวัดและพระภิกษุ มีอิทธิพลและบทบาท และมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของประชาชนอย่างมาก ซึ่งได้มีการจำแนกบทบาทที่พระภิกษุสงฆ์พึงปฏิบัติ ในฐานะผู้มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน
สมพร เทพสิทธา	บทบาทของพระสงฆ์นั้น จะต้องมีการสร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้นำทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องแก่สังคม ทำวัดให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์	๑) กิจกรรมหน้าที่ของวัดและพระสงฆ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังศีลธรรม ๒) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณีชีวิต
พินิจ ลาภธนานนท์	พระสงฆ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสังคมตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทวัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนมาก
พิฑูร มะลิวัลย์ และไสว มาลาทอง	พระพุทธศาสนาได้สถิตสถาพรเป็นมิ่งขวัญของชาติไทยมาตลอดทุกยุคทุกสมัย และคนไทยทั้งชาติยังยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์ เป็นสรณะ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ซึ่งมีนักปราชญ์ นักวิชาการ ได้กล่าวถึง “แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ” ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียด ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงาน โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ซึ่งมี บุคลากรเป็นทรัพยากรขององค์การ และบุคคลเหล่านี้จะใช้ทรัพยากรอื่น เช่น เงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์อื่น ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๖}

การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามคานิยามนี้ การบริหาร ในพระพุทธศาสนา เริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม ๒ เดือนนับจากพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ นั่นคือวัน อาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิด พระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้า ก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^{๑๗}

การบริหาร ๒ นัย คือ ๑) คำว่า “บริหาร” มาจากภาษาลาวว่า ปรีหาร มาจากศัพท์ว่า ปรี แปลว่า รอบ และ หาร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวน หนึ่งคำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปณฺหํ ปรีหิตํ สมตฺ โถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ ส่งเสริม และบำรุง^{๑๘}

ในปัจจุบัน มีคำศัพท์ที่ใช้อยู่ ๒ คำ คือ การบริหาร (Administration) และ การจัดการ (Management) ทั้งสองคำที่ความหมายใกล้เคียงกัน แต่นิยมใช้ต่างสถานการณ์กันกล่าวคือ “การบริหาร” มักใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะ หรือการบริหารราชการ ส่วนคำว่า “การจัดการ” มักใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน เนื่องจากการศึกษาเป็นกิจการที่มุ่งประโยชน์สาธารณะและจัดเป็นส่วน

^{๑๖} สุรพล สุยะพรหม และคณะ, **ทฤษฎีองค์การการจัดการเชิงพุทธ**, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔๓.

^{๑๗} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^{๑๘} สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

ของราชการ เราจึงใช้คำว่าการบริหารการศึกษา ซึ่งการบริหารหมายถึง บริการประเภทหนึ่งที่ช่วยให้กลุ่มบุคคลร่วมกันทำภารกิจได้บรรลุตามเป้าหมาย^{๑๙}

จากแนวคิดการบริหารงานของนักวิชาการต่างๆ ที่ได้ให้ความหมายของการบริหารเอาไว้ จะเห็นว่าการบริหาร มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ เป้าหมาย (Goal) ปัจจัยการบริหาร (Factor of Managament) และลักษณะของการบริหาร (Management Style) มีรายละเอียด ดังนี้

๑) มีเป้าหมาย (Goal) หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการบริหารองค์การ ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดทิศทาง หรือวัตถุประสงค์ของการทำงานไว้ชัดเจน

๒) มีปัจจัยในการบริหาร (Factor of Managament) โดยทั่วไปแล้วปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี ๕ ประการ คือ ๑. คน (man) ๒. เงิน (Money) ๓. วัสดุ (Material) ๔. เทคนิควิธี (Method) และ ๕. เครื่องจักร (Machine) อย่างไรก็ตามปัจจัยพื้นฐานของการบริหาร ๕ ประการที่กล่าวมา อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน มีการแข่งขันรุนแรงทุกด้าน เช่น ธุรกิจการค้า ระบบการผลิต ตลอดทั้ง ทางด้านการศึกษา ปัจจัยการบริหารอาจจะมีปัจจัยอื่นนอกเหนือจาก ๕ ประการที่กล่าวมา เช่น การตลาด (Market) และอื่นๆ เป็นต้น

๓) ลักษณะของการบริหาร (Management Style) การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และทั้งศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร จนมีคำกล่าวที่ว่า “ที่ใดมีผู้นำที่ดี ที่นั่นก็จะมีความสำเร็จ”^{๒๐}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นกระบวนการในการไปถึงเป้าหมาย ซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักและความสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการยกระดับสังคมไทย ของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แม้จะมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ บุคลากร แต่หากว่าเราได้มองข้ามหรือก้าวผ่าน และมีความเชื่อว่าสิ่งดีงามที่ได้กระทำต่อสังคมไทยนั้น จะนำมาซึ่งการร่วมแรงร่วมใจของทุก ๆ คนในสังคมไทย ก็จะเป็นแรงบันดาลใจและกระบวนการที่ปราศจากสิ่งใดมาอุดหนุนในอุดมการณ์ ในการคิดสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม

^{๑๙} กมล ภูประเสริฐ และคณะ, การบริหารและการจัดการวัดผลและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๒๐} ณรงค์ นันทวรรณ, การบริหารงานอุตสาหกรรม, (กรุงเทพมหานคร : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๖), หน้า ๘.

ตารางที่ ๒.๔ ความหมายของการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุรพล สุยะพรหม และคณะ	การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงาน โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ซึ่งมีบุคลากรเป็นทรัพยากรขององค์การ และบุคคลเหล่านี้จะใช้ทรัพยากรอื่น
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	การบริหารในพระพุทธศาสนา เริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม ๒ เดือนนับจากพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ นั่นคือวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น
สิริภพ เหล่าลาภะ	การบริหาร ๒ นัย คือ ๑) คำว่า “บริหาร” มาจากภาษาลาวว่า ปรีหาร มาจากศัพท์ว่า ปรี แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปล ความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนวยการ จัดการ ส่งเสริม และบำรุง
กมล ภู่อะเสริฐ และคณะ	“การบริหาร” มักใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะ หรือการบริหารราชการ ส่วนคำว่า “การจัดการ” มักใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน
ณรงค์ นันทวรรณะ	การบริหาร มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ เป้าหมาย (Goal) ปัจจัยการบริหาร (Factor of Managament) และลักษณะของการบริหาร (Management Style)

๒.๒.๒ การบริหารจัดการตามทฤษฎี 4 M

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในทุกองค์กร การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า 4M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนการ ดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๒๑}

๑. ทรัพยากรมนุษย์ (Man) คือ คนงาน พนักงาน หรือบุคลากรทั้งจากภายในและภายนอก ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการทำธุรกิจหรือดำเนินการใดๆ จะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคน ทั้งในด้านความคิด การวางแผน การดำเนินการ หรือจัดการทำให้เกิดผลทางธุรกิจทุกรูปแบบ การพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

- การบริหารกำลังคน ต้องมีการพัฒนาคนด้านความรู้ ทักษะ และวางแผน เพื่อให้เกิดการใช้คนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับงานให้มากที่สุด

๒. เงินทุน (Money) คือ เงิน หรือทุนที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจทั้งจากเงินทุนภายในและภายนอก ในทางธุรกิจเงินทุนถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการทำธุรกิจทุกอย่างไม่สามารถดำเนินได้ดีหากขาดทุนในการดำเนินงาน กล่าวได้ว่าการทำธุรกิจทุกอย่างจะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเงินทุน เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจและปัจจัยต่างๆ ให้ดำเนินการไปได้ทั้งในด้านค่าแรงคน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ การมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาเงินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

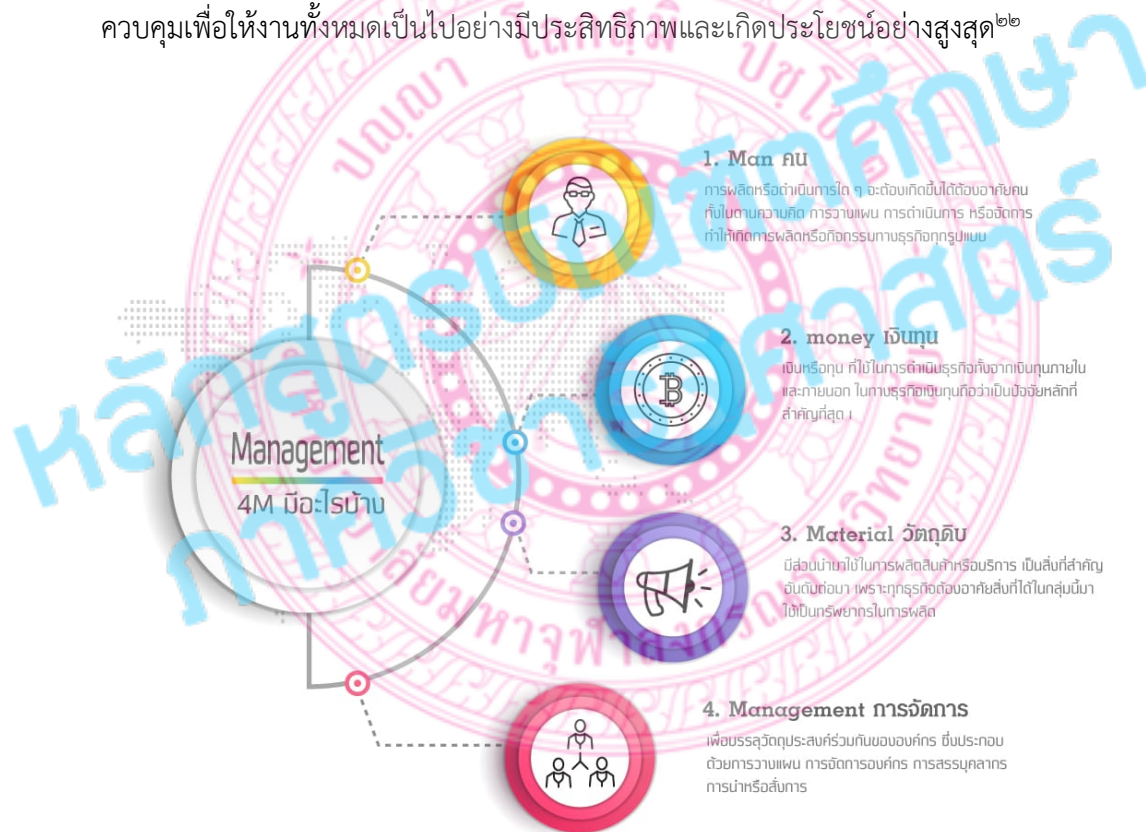
- การบริหารกำลังเงินทุน ต้องมีการวางแผนในการจัดสรรเงินทุน ว่าทำอย่างไรให้มีการใช้จ่ายน้อยที่สุด มีการคิดหาวิธีทำให้ต้นทุนน้อยที่สุด และบริหารการใช้เงินให้เกิดประสิทธิผลการกับงานให้มากที่สุด

๓. วัสดุ (Material) คือ วัสดุสิ่งของ วัตถุดิบ ชิ้นส่วนอะไหล่ ผลิตภัณฑ์ บริการหรืออุปกรณ์อื่นๆ ซึ่งมีส่วนนำมาใช้ในการผลิตสินค้า เป็นสิ่งสำคัญอันดับต่อมา เพราะทุกธุรกิจต้องอาศัยสิ่งที่ได้ในกลุ่มนี้มาใช้ในการผลิต ดังนั้นต้องรู้จักบริหารจัดการวัตถุดิบ ให้มีประสิทธิภาพสามารถมีเพียงพอในการผลิต บริหารจัดการให้ได้ต้นทุนที่ต่ำในการผลิต และทำให้ธุรกิจได้ผลกำไรสูงสุด

^{๒๑} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ , ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร ๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

- การบริหารวัสดุ ในการดำเนินงานว่าทำอะไรให้สิ้นเปลืองทรัพยากรในการผลิตให้น้อยที่สุด หรือการใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด

๔. วิธีปฏิบัติงาน (Method) คือ วิธีการ ขั้นตอน หรือขบวนการในการทำธุรกิจ ความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่จะมาจากการที่องค์กรมีการกำหนดขั้นตอนแนวทางในการดำเนินงานที่ดี การที่จะมีแนวทางการปฏิบัติงานและขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจที่ดีได้ ควรต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีการวางแผนจัดการ การติดตามความก้าวหน้าของงาน การตรวจสอบคุณภาพผลงานที่ได้ และการควบคุมการทำธุรกิจอย่างต่อเนื่อง - การบริหารวิธีปฏิบัติงาน ต้องมีการพัฒนาขั้นตอนการทำงาน นำเอาความรู้เทคโนโลยีใหม่ และวางแผนขบวนการทำงานให้ดีขึ้น ขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก ประหยัดเวลา สามารถติดตามตรวจสอบได้ง่าย และกระบวนการจัดการบริหารควบคุมเพื่อให้งานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด^{๒๒}

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงการบริหารจัดการตามทฤษฎี 4M

^{๒๒} เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, หลักการ ๔ M, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :<http://ioklogistics.blogspot.com>. [๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗].

สรุปได้ว่า จากที่กล่าวมานั้นเป็นหลักการ 4M ประกอบด้วย กำลังคน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ (Materials) และการจัดการ (Management) เป็นหลักการสำคัญของผู้บริหารในการบริหารจัดการทรัพยากร จะทำให้การบริหารมีความคล่องตัวสูงและจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องมีคนที่ปฏิบัติงานการบริหารคนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

๒.๒.๓ พระสงฆ์กับการบริหารจัดการ

บทบาทของพระสงฆ์ก็มีส่วนสำคัญในร่วมจัดการบริหาร และเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน เพราะพระภิกษุผู้มีหน้าที่ในการส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรือง สร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนโดยบทบาท หน้าที่ของพระสงฆ์ได้มีส่วนช่วยให้การบริหารเชิงระบบผ่านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ความสำเร็จให้ยั่งยืนถาวรสืบไปและมีประสิทธิภาพนั้น คือการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา จึงมีการร่วมกันขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา และให้มีการนำแนวทางไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์นำไปสู่

๑. การช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป

๒. ช่วยให้ผู้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนเอื้ออำนวยความสำเร็จและความล้มเหลวล้มเหลวต่อเป้าประสงค์ขององค์กร

๓. ช่วยส่งเสริมการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance)

๔. ช่วยยกระดับระบบการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based Budgeting)

๕. ช่วยในการสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการองค์กรให้ทันสมัยยิ่งขึ้น^{๒๓}

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือและสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย และมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ทั้งเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทยเป็น ศูนย์ รวมจิตใจเนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้เกิดความรัก ความสามัคคีและความมีเมตตากรุณาต่อกัน เป็นต้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ จึงเป็นเหตุผลที่ควรทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้สืบไป

^{๒๓} พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ) ดีเยี่ยม, “บทบาทพระสงฆ์กับความสำเร็จในการบริหารเชิงระบบในองค์กรศาสนา”, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๒๔๑.

เพราะพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง ไม่เฉพาะพระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชนเท่านั้น แต่พระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นวัฒนธรรมยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองโดยรวมอีกด้วย^{๒๔}

พระสงฆ์เป็นส่วน หนึ่ง ของคณะสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญเป็นปัจจัย หนึ่ง ในการทำนุบำรุงศาสนาที่มีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาสังคมด้านต่างๆตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยปฏิบัติหน้าที่ตามพุทธบัญญัติและจิตสำนึกที่ได้รับการอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔ จากฆราวาส^{๒๕} เพื่อให้องค์กรศาสนานั้นอยู่ด้วยความมั่นคงและยั่งยืนให้การปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสถาพรสืบไป โดยมีบทบาทหน้าที่ในการสนองนโยบายตามกรอบการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๖ ด้าน ตามพันธกิจต่างต่อเนื่องเป็นกรอบการดำเนินการ คือ ๑) ด้านการปกครอง ๒) ด้านการศาสนศึกษา ๓) ด้านการเผยแผ่ ๔) ด้านการสาธารณูปการ ๕) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ ๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารในองค์กรศาสนาให้ยั่งยืนต่อไป

การบริหารการปกครองคณะสงฆ์ไทย อยู่ภายใต้การปกครองโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี ๖ ฝ่ายคือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคมสำหรับการบริหารจัดการวัด เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของเจ้าอาวาส ซึ่งตามกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ระบุภาระงานในการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการไว้ตามพันธกิจ หรือภาระงานของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ได้แก่

การปกครอง

การปกครอง หมายถึง การดูแล คุ้มครอง บริหาร การปกครองของคณะสงฆ์ไทย เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทรงเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้มาตรา ๒๐ คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน กฎหมายเถรสมาคม หลักการปกครองเป็นภารกิจที่วัด

^{๒๔} พระราชวรเมธี และคณะ, แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ, ๒๕๖๐, หน้า ๑๘. (อัคราเน).

^{๒๕} พระมหาโยธิน โยธิกา, “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, Dhammathas Academic Journal. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๒๕ - ๓๖.

โดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราชภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์เป็นพระอุปัชฌาย์ ในการอุปสมบท กุลบุตรการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์นั้น มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ มีอำนาจ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. อำนาจนิติบัญญัติ ๒. อำนาจบริหาร ๓. อำนาจตุลาการ

การศาสนศึกษา

การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม ความสำคัญ การศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรม และบาลีนอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาไว้อีกด้วยการศึกษาของภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม (ระดับประถมศึกษา) สนามหลวงแผนกธรรม มีหลักสูตร คือ นักธรรมจัดสำหรับพระสงฆ์ สามเณรและธรรมศึกษาจัดสำหรับคฤหัสถ์ สำหรับหลักสูตรนักธรรมแบ่งเป็น นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโทและนักธรรมชั้นเอก ส่วนหลักสูตรธรรมศึกษาแบ่งเป็นธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโทและธรรมศึกษาชั้นเอก

๒) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เรียนบาลีไวยากรณ์แล้วเรียนแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยและแปลภาษาไทย เป็นภาษาบาลี เพราะว่าภาษาบาลี เป็นภาษาที่รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

๓) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ระดับมัธยมศึกษา) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้นในวัดหรือธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา โดยกรมการศาสนาให้การอุปถัมภ์ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ สามเณร ทั้งวิชาสามัญและการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กันไป เพื่อที่ว่าหากพระสงฆ์ สามเณรเหล่านี้มีความประสงค์จะลาสิกขาก็สามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้รับไปใช้เพื่อการศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐหรือใช้สมัครงานประกอบอาชีพได้

๔) การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทยดำเนินการในสองสถาบัน คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์ในการบริหารด้านศาสนศึกษา จึงเป็นจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรหรือการสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณร ได้มีโอกาสศึกษาพระปริยัติธรรมและ

วิชาการต่าง ๆ คณะสงฆ์จะต้องช่วยจัดการศึกษาแผนกบาลี อันเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อให้พระสงฆ์เจริญด้วยวิชาความรู้และการศาสนศึกษาให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรมเป็นการศึกษาหลักสำคัญของพระสงฆ์

การศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน ความสำคัญการศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาที่วัด คณะสงฆ์ดำเนินการขึ้นเพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชน เยาวชนได้รับการศึกษาหลักการศึกษาสงเคราะห์เป็นภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศคณะสงฆ์กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจของคณะสงฆ์ แบ่งเป็น ๒ ประการ คือ

๑) การศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการ เพื่อสงเคราะห์ประชาชนหรือพระภิกษุสามเณร

๒) การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาส่วนการจัดการศึกษาสงเคราะห์โดยวิธีอื่น

ดังนั้น การศึกษาสงเคราะห์เป็นบทบาทของคณะสงฆ์ที่จะจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือด้านการศึกษา นอกจากการศาสนศึกษา หรือสถาบันอื่น หรือบุคคลอื่นผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน พระภิกษุสงฆ์ได้ทำหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้การศึกษา ทั้งส่วนที่จัดการศึกษาเองโดยตรง คือ จัดตั้งโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนทุนด้านอื่น ๆ เช่น การให้ทุนสนับสนุนการศึกษา การสร้างอาคารเรียน สนับสนุนอุปกรณ์ การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเผยแพร่ออกไป ทำให้ผู้เคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาและการพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกฝ่ายที่จะต้องดำเนินการร่วมกันให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนจะต้องตระหนักในภาระหน้าที่เหล่านั้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์และคณะสงฆ์ ถือเป็นกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุดจุดหมายของการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมประการหนึ่งคือ ความรู้ความสามารถในการที่จะนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่ประชาชนหรือการเผยแผ่นี้เอง คณะสงฆ์ไทยเคยจัดให้มีโรงเรียนพระธรรมกถึก ภิกษุสงฆ์ที่เทศน์ได้จะได้รับการยกย่องมาก

ดังนั้น สรุปได้ว่า บทบาทของคณะสงฆ์ในการบริหารจัดการด้านเผยแผ่เป็นการประกาศศาสนธรรมประกาศคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน เป้าหมายเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และน้อมนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน พระสงฆ์จะต้องมีความรู้ ความสามารถและมีกลวิธีในการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด ความสำคัญการสาธารณูปการโดยรวม หมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวกสบาย การทำถนน ทางเดิน ในวัด การตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น และการศาสนสมบัติของวัด “สาธารณูปการ” ที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลางในสมัยใช้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ใช้คำว่า “องค์การสาธารณูปการ” แต่ในปัจจุบัน บทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคม และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” ทั้งองค์การสาธารณูปการและการสาธารณูปการมีความหมายในการรวม กิจกรรมคณะสงฆ์อย่างเดียวกัน

ดังนั้น บทบาทคณะสงฆ์ในด้านการสาธารณูปการ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมสร้างวัดให้เป็นที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือสังคม การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นหน้าที่เจ้าอาวาส โดยตรง ในการพัฒนาวัด ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส ดูแลความเรียบร้อย เป็นสถานที่สัปปายะสำหรับประชาชน

การสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ความสำคัญของการสาธารณสงเคราะห์ นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้และประสบภัยแล้ว ยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการสาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมใน รูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ

ดังนั้น บทบาทคณะสงฆ์ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสในการบริหารงาน

ทุกด้านเกี่ยวกับสงเคราะห์ประชาชน เป็นศูนย์กลางของสังคมและศูนย์รวมทางจิตใจ สงเคราะห์ทั้งทางวัตถุและที่พึ่งทางใจของประชาชน^{๒๖}

สรุปได้ว่า บทบาทคณะสงฆ์ในการสาธารณสงเคราะห์ การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสในการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับสงเคราะห์ประชาชน เป็นศูนย์กลางของสังคมและศูนย์รวมทางจิตใจ สงเคราะห์ทั้งทางวัตถุและที่พึ่งทางใจของประชาชน

ตารางที่ ๒.๕ การบริหารจัดการตามทฤษฎี ๔M และ พระสงฆ์กับการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ	การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า 4M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร
เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ	การบริหารวิธีปฏิบัติงานต้องมีการพัฒนาขั้นตอนการทำงาน นำเอาความรู้เทคโนโลยีใหม่ และวางแผนขบวนการทำงานให้ดี มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก ประหยัดเวลา สามารถติดตามตรวจสอบได้ง่าย
พระครูปลัดเถรานุวัฒน์ (สุเทพ) ตีเยี่ยม	กิจการคณะสงฆ์ความสำเร็จให้ยั่งยืนถาวรสืบไปและมีประสิทธิภาพนั้น คือการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา จึงมีการร่วมกันขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

^{๒๖} พระเทพพรเมธี (ประสิทธิ์ พรหมรส) และคณะ, การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา : นโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสังคมสันติสุข, (กรุงเทพมหานคร : มหาเถรสมาคม, ๒๕๖๐), หน้า ๒๒.

ตารางที่ ๒.๕ การบริหารจัดการตามทฤษฎี ๔M และ พระสงฆ์กับการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระราชวรเมธี และคณะ	พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง ไม่เฉพาะพระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชนเท่านั้น แต่พระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นวัฒนธรรมยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองโดยรวมอีกด้วย
พระมหาโยธิน โยธิกา	พระสงฆ์เป็นส่วน หนึ่ง ของคณะสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญ เป็นปัจจัย หนึ่ง ในการทำนุบำรุงศาสนาที่มีหน้าที่สำคัญ ในการพัฒนาสังคมด้านต่างๆตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยปฏิบัติหน้าที่ตามพุทธบัญญัติและจิตสำนึกที่ได้รับการอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔ จากฆราวาส
พระเทพปวรเมธี (ประสิทธิ์ พุทธิมรส) และคณะ	การคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี ๖ ฝ่ายคือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคมสำหรับการบริหารจัดการวัด เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของเจ้าอาวาส ซึ่งตามกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ระบุภาระงานในการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการไว้ตามพันธกิจ

๒.๒.๔ การบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ๔

ในการทำงานจะประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องหาหลักหรือทฤษฎีที่จะมาช่วยในการทำงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น โดยจะยกตัวอย่างด้วยหลัก PDCA วงจรบริหารงานคุณภาพ ซึ่งเชื่อมโยงกับหลักธรรม คือ อิทธิบาท ๔ หนทางสู่ความสำเร็จประกอบไปด้วย (๑) Plan : การวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ความสำคัญก่อนหลัง สอดคล้องกับ ฉันทะ : คือมีใจรัก ศรัทธา ปราบปรามที่จะทำอย่างแรงกล้า (๒) Do : การลงมือทำตามแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วิริยะ : มุ่งมั่นในการทำตาม ฉันทะ ด้วยความเพียรและทุ่มเท (๓) Check : การตรวจสอบและประเมินผลที่ได้ลงมือทำสอดคล้องกับ จิตตะ : จดจ่อ เอาใจใส่ และรับผิดชอบในสิ่ง

ที่ทำ (๔) Action : วิเคราะห์ผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา สอดคล้องกับ วิมangsa : ทบทวน สิ่งที่ได้ทำมา ว่ามีผลดีผลเสียอย่างไร เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา

เพราะฉะนั้นคุณธรรมที่สำคัญที่เราสามารถยึดเป็นแนวทางในการทำงานให้มี ประสิทธิภาพ คือ หลักอิทธิบาท ๔ อันได้แก่ (๑) ฉันทะ คือ มีใจรัก ศรัทธา ปราธนาที่จะทำ (๒) วิริยะ คือ มุ่งมั่นในการทำตามฉันทะ ด้วยความเพียร (๓) จิตตะ คือ การจดจ่อ เอาใจใส่และ รับผิดชอบในสิ่งที่ทำ (๔) วิมangsa คือ ทบทวนสิ่งที่ได้ทำมา ว่ามีผลดีผลเสียอย่างไรเพื่อปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา^{๒๗}

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้อำนาจ ไปประพฤติปฏิบัติจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายในสิ่งที่ทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการ ทำงานหากจะว่าไปแล้ว อิทธิบาท นั้นเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ เป็นเครื่องประกอบในการ บำเพ็ญเพียรในทางพระพุทธศาสนา อันเป็นหนทางแห่งการแสวงหาความจริงแห่งชีวิต ซึ่งจัดลงใน หลักของโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย คำว่ามรรคภาวนา ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔ สัมปทาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘”^{๒๘} และยัง ทรงย้ำความสำคัญลงอีก โดยเปรียบเทียบกับรัตนที่ทรงคุณค่าอย่างหาที่เปรียบมิได้ว่า “ภิกษุ ทั้งหลายข้อที่ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมากมีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน ๔ สัมปทาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ เป็นความอศจรรย์ไม่เคยปรากฏประการที่ ๗ ใน ธรรมวินัยที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้”^{๒๙} จะเห็นได้ว่าอิทธิบาททั้ง ๔ เป็น หลักการทำงานของพระพุทธเจ้า เป็นหลักธรรมที่นำพระองค์ให้บรรลุความสำเร็จได้อย่างงดงาม ทั้งใน การศึกษาและปฏิบัติงานทางโลก ทั้งในการค้นคว้าหาโมกขธรรมอันละเอียดลึกซึ้ง ทั้งในการเผยแผ่ ศาสนาแก่ชาวโลก จนมีผู้ยอมรับนับถืออย่างกว้างขวาง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “พระผู้มีพระภาคผู้ทรง รู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท ๔ ประการนี้ และเพื่อเพิ่มพูน ความสำเร็จเพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จเพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ”^{๓๐}

ความจริงอิทธิบาท ๔ นี้เกี่ยวพันกันและมักมาด้วยกัน เช่น เกิดฉันทะก็มีใจรักแล้วก็ทำให้ พากเพียร เมื่อพากเพียรก็เอาใจจดจ่อใส่ใจอยู่เสมอ และเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองโดยมี ข้อสรุปพอเข้าใจดังนี้

^{๒๗} บดินทร์ คำนวน, “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบางรักใหญ่”, วารสารโครงการทวีปัญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๐) : ๓ - ๔.

^{๒๘} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๙/๑๘๕.

^{๒๙} วิ.จุ. (ไทย) ๗/๓๘๕/๒๘๔.

^{๓๐} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๘๗/๒๑๙.

๑. ฉันทะ ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจฝึกฝนรักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จอยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมาย หมายถึง รักงานและรักจุดหมายของงาน ถ้าสามารถปลูกเร้าฉันทะให้เกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้น หรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจ อุทิศให้แก่สิ่งนั้นเมื่อรักแท้ก็มอบใจให้ อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้

๒. วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความอาจหาญกล้าบากบั่นก้าวไปใ้ใจสู้ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัว ต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่า สิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมากหรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านั้นปีเท่านั้นเดือน เขาก็ไม่ท้อถอยกลับเห็นเป็นสิ่งท้าทาย ที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่ากั้บมีแรงหนุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคงพุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีประธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

๓. จิตตะ ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นจะอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับเรื่องอื่นๆ ใครพูดเรื่องอื่นๆ ไม่ใส่ใจ แต่ถ้าพูดเรื่องนั้นงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที

๔. วิมังสา ความสอบสวน ไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตรา หาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้น ในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง การคิดหาเหตุผลและสอบสวน ย่อมช่วยรวมจิตใจให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณา อย่างติดใจตลอดเวลา เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่ แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวกและมีกำลัง^{๓๑}

สรุปได้ว่า จากความสำคัญของอิทธิบาท ๔ ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าฉันทะและวิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดี โดยมีจิตตะและวิมังสา เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้การเอาชนะปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วก็จะช่วยเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคมากขึ้นนั่นเอง ดังนั้นอิทธิบาท ๔ จึงเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยเอื้อประโยชน์ในการทำงาน อันจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งองค์กรและประชาชนที่เข้าไปรับบริการ

^{๓๑} อ้างแล้ว หน้า ๘๔๒ - ๘๔๖.

ตารางที่ ๒.๖ การบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ๔

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
บดินทร์ คำนวน	คุณธรรมที่สำคัญที่เราสามารถยึดเป็นแนวทางในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ คือ หลักอิทธิบาท ๔ อันได้แก่ (๑) ฉันทะ คือ มีใจรัก ศรัทธาปรารถนาที่จะทำ (๒) วิริยะ คือ มุ่งมั่นในการทำตามฉันทะ ด้วยความเพียร (๓) จิตตะ คือ การจดจ่อ เอาใจใส่และรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ (๔) วิมังสา คือ ทบทวนสิ่งที่ได้ทำมา ว่ามีผลดีผลเสียอย่างไร เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา
วิมहा. (ไทย) ๑/๑๙๙/๑๘๕.	“ภิกษุทั้งหลาย คำว่ามรรคภาวนา ได้แก่สติปัฏฐาน ๔ สัมปทาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘”
วิ.จุ. (ไทย) ๗/๓๘๕/๒๘๔.	“ภิกษุทั้งหลาย ข้อที่ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมากมี รัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน ๔ สัมปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ เป็นความอัศจรรย์ไม่เคยปรากฏประการที่ ๗ ในธรรมวินัยที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้
ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๘๗/๒๑๙.	ที่ว่า “พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท ๔ ประการนี้ และเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จเพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ”
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)	ความจริงอิทธิบาท ๔ นี้เกี่ยวพันกันและมักมาด้วยกัน เช่น เกิดฉันทะก็มีใจรักแล้วก็ทำให้พากเพียร เมื่อพากเพียรก็เอาใจจดจ่อใส่ใจอยู่เสมอ และเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งมีนักปราชญ์ นักวิชาการ ได้กล่าวถึง “แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ” ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียด ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้ความหมาย โรงเรียนผู้สูงอายุไว้ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะเป็นเรื่องให้ผู้สูงอายุให้ความสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็นโดยวิทยาการจิตอาสา หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมให้แก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งตั้งขึ้นโดย ใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุภายในวัด บางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อย ๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม ธนาคารความดี เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดการกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ให้ชัดเจน ระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปีหรือเปิดเป็นช่วง ๆ ตามเวลาที่หลักสูตรจัดอบรม ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ ๑ วัน^{๓๒}

โรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการภายใต้แนวคิดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สารการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตปัจจุบัน เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน” การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

^{๓๒} กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, ครั้งที่ ๒ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๔), หน้า ๒.

สำหรับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้มีผู้รู้ปละนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ประเด็นของวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
๒. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ
๓. เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
๔. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
๕. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ
๖. เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป^{๓๓}

แผนภาพที่ ๒.๓ โมเดลชุมชนต้นแบบที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

กิจกรรมผู้สูงอายุ ” เป็นรูปแบบของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการเรียนรู้ทักษะใหม่ รวมถึงเป็นพื้นที่สำหรับเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพถ่ายทอดองค์ความรู้และความสามารถ

^{๓๓} กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๙), หน้า ๔.

ให้แก่ชุมชนและคนในสังคม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาตนเอง การคุ้มครองดูแลสิทธิการสนับสนุนสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคม การสนับสนุนคุณค่าภูมิปัญญาและวัฒนธรรมและคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ โดยมีองค์ประกอบหลักในการจัดตั้งและบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุเรียกว่า หลัก ๕ ก ประกอบด้วย กลุ่มหรือแกนนำ กรรมการ กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน กิจกรรม และกองทุน โดยโรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งจัดตั้งในอาคารเรียนเก่าตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุวัด บ้านของผู้ก่อตั้งหรือศูนย์รวมทำกิจกรรมของพื้นที่ในชุมชน^{๓๔}

“โรงเรียนผู้สูงอายุ”ในฐานะที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น โดยอธิบายว่า “โรงเรียนผู้สูงอายุ” เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพื้นที่ของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งเสริมคุณค่าในตัวเองให้กับผู้สูงอายุและเป็นพื้นที่สุขภาวะ โดยมีกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัวของผู้สูงอายุในเรื่องของสุขภาพ ทักษะอาชีพ การใช้เทคโนโลยีนอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เห็นคุณค่าของตัวเอง และเสริมสร้างคุณภาพทางจิตใจให้กับผู้สูงอายุ โดยหัวใจสำคัญของโรงเรียนผู้สูงอายุคือ “การทำงานด้วยความเป็นจิตอาสา”^{๓๕}

ผู้สูงอายุควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางในการให้ความรู้และการศึกษา รวมถึงเรียนรู้บทเรียนของการใช้ชีวิตในวัยชรา เพื่อเป็นการปรับตัวให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต^{๓๖} “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุ ในรูปแบบของแนวคิดเรื่องการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงก่อให้เกิดการเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อการให้ผู้สูงอายุเป็น “ผู้สูงอายุที่มีความพลัดพลัง (Active Aging)” เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุกลายเป็นภาระของสังคมและสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้ในบริบทของประเทศไทยการเริ่มต้นของการเกิดโรงเรียนผู้สูงอายุเริ่มต้นมาจากการเป็นชมรมผู้สูงอายุ

^{๓๔} กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร : กรมกิจกรรมผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๙), หน้าคำนำ.

^{๓๕} ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ, “โรงเรียนผู้สูงอายุกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในเขตชุมชนท้องถิ่นอีสาน”, วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัครวารสารพัฒนาศาสตร์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐) : ๑๓๓.

^{๓๖} ยุพิน ทรัพย์แก้ว, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช”, วารสารการพยาบาลและการศึกษา, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙) : ๒๕.

ภายในชุมชนเป็นหลักที่มีรูปแบบของกิจกรรมไม่ตายตัว เพื่อตอบสนองความเหมาะสมและความต้องการของผู้สูงอายุ^{๓๗}

สรุปได้ว่า โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมปัจจุบันได้ภายใต้แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ตารางที่ ๒.๗ ความหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ “แผนผู้สูงอายุแห่งชาติและพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ”	โรงเรียนผู้สูงอายุไว้ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาการพัฒนาทักษะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะเป็นเรื่องให้ผู้สูงอายุให้ความสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็นโดยวิทยาการจิตอาสา หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ “คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ”	วัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ เพื่อคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบต่อไป

^{๓๗} เพ็ชร ฐปะวิเชตร์ และคณะ, “กลยุทธ์การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาภาวะพลัดพรกในผู้สูงอายุ”, วารสารศึกษาศาสตร์สาร, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓, (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๑๗.

ตารางที่ ๒.๗ ความหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ	การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น โดยอธิบายว่า “โรงเรียนผู้สูงอายุ” เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพื้นที่ของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งเสริมคุณค่าในตัวเองให้กับผู้สูงอายุและเป็นพื้นที่สุขภาวะ
ยุพิน ทรัพย์แก้ว	สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางในการให้ความรู้และการศึกษา รวมถึงเรียนรู้บทเรียนของการใช้ชีวิตในวัยชรา
เพ็ชรี รูปะวิเชตร์ และคณะ	รูปแบบของแนวคิดเรื่องการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงก่อให้เกิดการเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อการให้ผู้สูงอายุเป็น “ผู้สูงอายุที่มีความพรั่งพร้อม (Active Aging)” เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุกลายเป็นภาระของสังคมและสมาชิกในครอบครัว

๒.๓.๒ โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุกับการบริหาร

โรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการภายใต้แนวคิดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคมและส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สารการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตปัจจุบัน เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน” การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การ

จัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี วัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ^{๓๘}

โครงสร้าง

การขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ การตั้งที่ปรึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกลยุทธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมในการรับรู้การดำเนินงาน ของโรงเรียนผู้สูงอายุและเป็น “ใบเบิกทาง” ให้แก่การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งมีผลต่อการสร้างความน่าเชื่อถือในการทำงานและถือเป็นการสร้างพันธมิตรในการทำงานชั้นเยี่ยม ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุอาจเป็นฝ่ายสงฆ์ ฝ่ายฆราวาส เช่น นายอำเภอ ผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการหรือข้าราชการเกษียณ เป็นต้น

๒) ประธานสภากรรมการบริหาร องค์ประกอบนี้เป็นส่วนสำคัญมาก และถือเป็น “หัวใจ” ของการขับเคลื่อนงาน ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นประธานสภากรรมการบริหาร ส่วนใหญ่เป็นแกนนำที่เป็นผู้ริเริ่มงานของโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ ที่ได้รับการยอมรับและศรัทธาจากกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน เป็นผู้มีความสำคัญในการประสานงาน และรังสรรค์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๓) คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อน ถือเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของความสำเร็จ เพราะกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุกำหนดจำนวนคณะกรรมการหรือแกนนำร่วมขับเคลื่อนอยู่กับการแบ่งหน้าที่ หรือแบ่งงานภายในโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่ละแห่ง

๔) ทีมวิทยากรจิตอาสา เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประการหนึ่งของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีเป็นตัวตั้งขับเคลื่อน ทำให้กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น วิทยากรจากสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ข้าราชการบำนาญ พระสงฆ์ รวมถึงการขอความอนุเคราะห์วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ทั้งในลักษณะเครือข่ายทางสังคม เช่น กศน. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร รพ.สต. โรงพยาบาล สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น^{๓๙}

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผู้สูงอายุ หรือผู้นำทางด้านจิตใจ เช่น พระภิกษุ เพราะมีผล

^{๓๘} กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ, หน้า ๔.

^{๓๙} กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ, หน้า ๑๐.

โดยตรงต่อการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นทั้งแก่ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของโรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

๒. มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนถือเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่สร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่คณะกรรมการหรือแกนนำ จะเป็นพลังที่เข้มแข็งในการทำงานร่วมกันและการจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ถือเป็นการกลไกในการเชื่อมโยงความเป็นกลุ่ม และความเป็นชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการขับเคลื่อนงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้บรรลุผล

๓. มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน กลไกที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมประจำเดือน การสร้างเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันดำเนินงาน

๔. มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง การสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง อาจพิจารณาได้ 2 ระดับ คือ การสร้างเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่มหรือในหมู่สมาชิกของโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกัน เช่น ในรูปแบบคณะกรรมการ หรือการมีตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน และการให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน องค์กรภายนอก เพื่อประสานพลังในการทำงานร่วมกัน

๕. มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยการทบทวนตนเองและสรุปบทเรียนในการทำงานเป็นระยะ เรียนรู้จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้น และนำมาพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

๖. มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น งบประมาณ บุคลากร สถานที่ การประสานเครือข่าย เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่จะผลักดันให้การเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้ และดำเนินการไปอย่างราบรื่น^{๔๐}

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑) ด้านสุขภาพ ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น อายุยืน

๒) ด้านจิตใจ ช่วยให้คลายเหงา จิตใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่า ความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง

๓) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

^{๔๐} สุภัทวดี เปรมชัยพร, กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.dop.go.th/th/topic/view=54> [๑๒ เมษายน ๒๕๖๖].

๔) ด้านจิตปัญญา รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

๕) ด้านเศรษฐกิจ เรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ ช่วยเหลือตนเองต่อไป

ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

๑) โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

๒) โรงเรียนผู้สูงอายุเป็น “เวที” ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมทั้งอาจเป็นแรงผลักดันให้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน^{๔๑}

สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีการกำหนดโครงสร้างและเป้าหมายที่ชัดเจนถือเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่สร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่คณะกรรมการหรือแกนนำ จะเป็นพลังที่เข้มแข็งในการทำงานร่วมกันและการจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ถือเป็นกลไกในการเชื่อมโยงความเป็นกลุ่ม และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุเล็งเห็นประโยชน์ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคม ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงกระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ทักษะด้านอาชีพ สามารถสร้างงานสร้างรายได้ ช่วยเหลือตนเอง มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมต่อไป

๒.๓.๓ การมีส่วนร่วมและบทบาทของพระสงฆ์กับโรงเรียนผู้สูงอายุ

บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ ได้มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมด้านต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยปฏิบัติหน้าที่ตามพุทธบัญญัติและจิตสำนึกที่ได้รับการอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔ จากฆราวาส ดังนั้น บทบาทพระสงฆ์จึงมีจำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรม และการปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านวัตถุและการแก้ปัญหาชีวิตอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน พระสงฆ์เพิ่มภาระหน้าที่เพิ่มอีก คือ

๑. ด้านพัฒนาศีลธรรม คือ การอบรมสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมให้พอใจในการทำบุญสร้างกุศล และรู้จักปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักที่สำคัญของพระสงฆ์และจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิต พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนาและเป็นแบบอย่างของผู้ประพฤติดีประพฤติชอบพระสงฆ์จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทำให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำ

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

หลักธรรมมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จและความเจริญและเลือกประกอบอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๓. ด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่การสงเคราะห์ด้านจิตใจ เช่น การแสดงพระธรรมเทศนาให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆ ของชีวิต และไม่เดือดร้อนใจมากนัก เมื่อเผชิญกับอุปสรรคของชีวิต นอกจากนี้พระสงฆ์อาจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตโดยใช้พุทธธรรมเป็นแนวทาง ในบางกรณีบทบาทการสงเคราะห์ประชาชนทางด้านวัตถุด้วยได้แก่ การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนต่างถิ่นและผู้มาปฏิบัติธรรมรักษาศีลในวัด และการให้ประชาชนที่ยากจนได้เช่าที่ดินของวัดในราคาถูกเพื่อปลูกสร้างบ้านพักอาศัย เป็นต้น

๔. ด้านการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำชุมชน ได้ให้วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคม เช่น เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กวัด เป็นบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้ขัดสนไร้ที่พึ่ง เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น^{๔๒}

เห็นได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนตามนโยบายของโรงเรียนผู้สูงอายุ วัดถูกกำหนดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนา รวมทั้งที่หน่วยงานของรัฐกำหนดหรือขอความร่วมมือ โดยทางวัดได้ประยุกต์ใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในบทบาทดังกล่าวแล้ว เน้นไปส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนสามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี ทำให้ดำเนินชีวิตแบบอิสระและสามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคมได้ ซึ่งบทบาทและกิจกรรมดังกล่าวคือ^{๔๓}

๑. บทบาทด้านงานปกครอง โดยใช้กิจกรรมดังนี้ กิจกรรมการปกครอง เน้นการประชุมและการวางแผนสร้างกิจกรรมและงานต่างๆตามพรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่มหาเถรสมาคมมีนโยบาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ของรัฐเพื่อการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวัย มีสุขภาวะที่ดี มีสิทธิที่พึงมีพึงได้ ดำเนินชีวิตได้แบบอิสระตามอัตภาพที่เหมาะสม และสามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม

๒. บทบาทด้านงานศาสนาศึกษา โดยใช้กิจกรรมดังนี้ กิจกรรมงานศาสนาศึกษา เน้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีการพัฒนาทางจิตใจและปัญญา ปรับตัวเข้ากับสังคมจะได้ดำเนินชีวิตแบบอิสระและสามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม

^{๔๒} พระมหาโยธิน โยธโก, “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วารสารวิชาการธรรมทศวรรษ, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๒๘-๒๙.

^{๔๓} อุบลวรรณ ภาวนันท์ และคณะ, “บทบาทของ “วัด” ในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ดำเนินชีวิตแบบอิสระและสามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม”, Humanities, Arts and Social Sciences Studies, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๑๒๒๗ - ๑๒๒๘.

๓. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยใช้กิจกรรมดังนี้ กิจกรรมการศึกษาสงเคราะห์ เน้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้มีการศึกษาทางสายสามัญหรือสายอาชีพเพิ่มขึ้น หรือได้เรียนรู้ ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ สามารถดำเนินชีวิตแบบอิสระ และสามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม

๔. บทบาทด้านงานเผยแผ่ศาสนา โดยใช้กิจกรรมดังนี้ กิจกรรมการเผยแผ่ศาสนา เน้น การสร้างกิจกรรมและงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับรู้และเข้าใจในงานของ พระพุทธศาสนาและทำตนเป็นพุทธมามกะที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างและช่วยเผยแผ่หลักธรรมสู่บุคคล อื่นๆ โดยสามารถนำแนวทางพระพุทธศาสนาไปดำเนินชีวิตในอย่างเป็นอิสระ พึ่งพาตนเองได้และ สามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม

๕. บทบาทด้านงานสาธารณูปการ โดยใช้กิจกรรมดังนี้ กิจกรรมสาธารณูปการในวัด เน้น การวางแผนสร้างกิจกรรมและงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รู้จักดูแลรักษาศาสนธรรม และศาสนสมบัติเพื่อยังประโยชน์แก่ชนรุ่นหลังได้ สามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม ดำเนินชีวิตอย่างอิสระตามความพอใจของตนกิจกรรมการบำรุงรักษาวัด เน้นกิจกรรมและงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับรู้ถึงการยอมรับเป็นสมาชิกของวัด และรู้จักดูแลรักษาวัดในฐานะ เป็นส่วนหนึ่งของวัด สามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม ดำเนินชีวิตอย่างอิสระตามความ สมรรถภาพของตนกิจกรรมการอนุรักษ์และการเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรม เน้นการสร้างกิจกรรม และงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รู้จักและมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์และการเผยแพร่ ศาสนา และวัฒนธรรมสามารถรับหน้าที่ถ่ายทอดสู่สังคมและครอบครัวสร้างคุณค่าให้กับตนเอง และ ดำเนินชีวิตได้ตามความถนัดและความพอใจต้องการของตน

๖. บทบาทด้านงานสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยใช้กิจกรรมดังนี้ กิจกรรมสาธารณสุขสงเคราะห์ เน้นการกิจกรรมและงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์สาธารณะที่พึงมีพึงได้ของผู้สูงอายุ เพื่อ การมีสุขภาพที่ดี พึ่งพาตนเองได้ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้แบบอิสระและให้คุณค่ากับครอบครัว และสังคม กิจกรรมชุมชนบริการ เน้นกิจกรรมและงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบริการให้ผู้สูงอายุ ชุมชนให้มีสุขภาพที่ดี เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามวัย พึ่งพาตนเองได้ สามารถดำเนินชีวิตได้แบบ อิสระและให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคมกิจกรรมด้านสวัสดิการ เน้นการกิจกรรมและงานต่าง ๆ ที่ จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามสวัสดิการต่าง ๆ แห่งรัฐ เป็นพลเมืองที่มี คุณภาพตามวัย พึ่งพาตนเองได้ เพื่อผู้สูงอายุจะได้ดำเนินชีวิตแบบอิสระและสามารถที่จะให้คุณค่ากับ ครอบครัวและสังคม

สรุปได้ว่า เห็นได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนตาม นโยบายของโรงเรียนผู้สูงอายุ วัดถูกกำหนดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนา รวมทั้งที่หน่วยงานของรัฐกำหนดหรือขอ

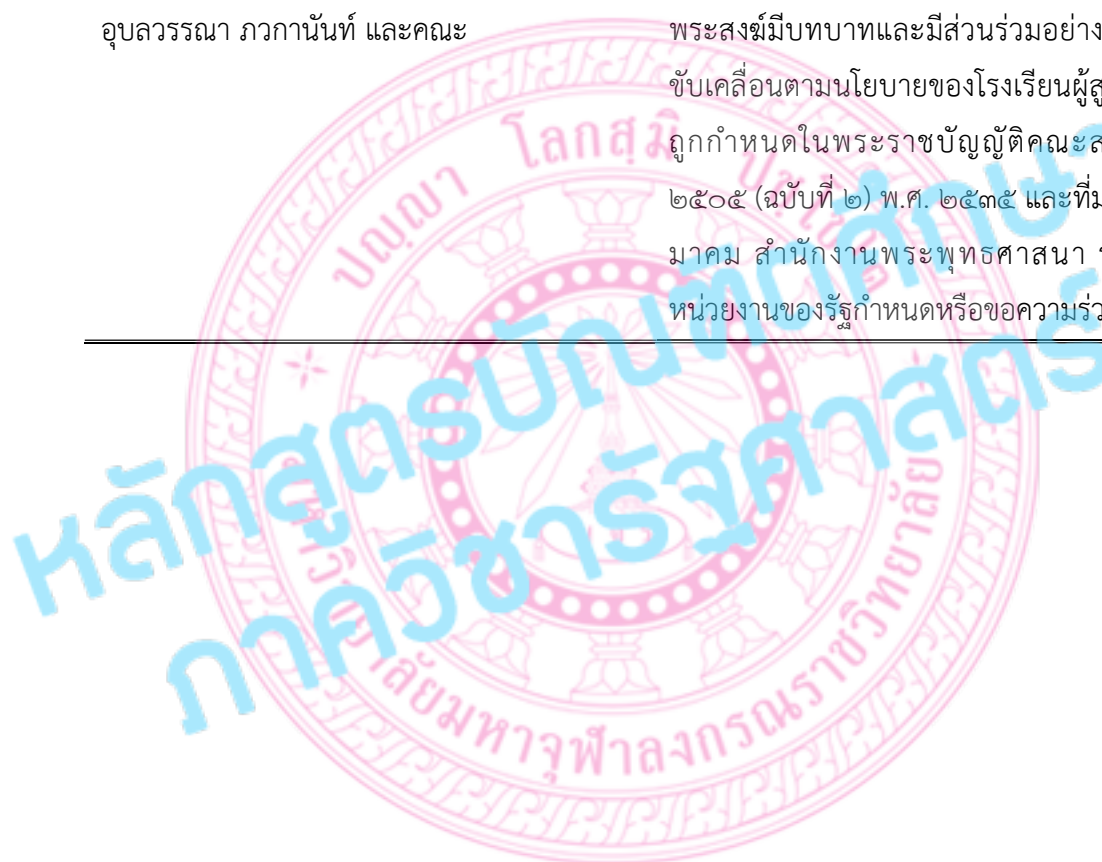
ความร่วมมือ ให้การบริหารจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุมีความสอดคล้องกับงานของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ซึ่งประกอบด้วย บทบาทด้านงานปกครอง บทบาทด้านงานศาสนศึกษา บทบาทด้านการศึกษา สงเคราะห์ บทบาทด้านงานเผยแผ่ศาสนา บทบาทด้านงานสาธารณูปการ และบทบาทด้านงานสาธารณสงเคราะห์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามสวัสดิการต่าง ๆ แห่งรัฐ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามวัย พึ่งพาตนเองได้ เพื่อผู้สูงอายุจะได้ดำเนินชีวิตแบบอิสระและสามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม

ตารางที่ ๒.๘ โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุกับการบริหารและการมีส่วนร่วมและบทบาทของพระสงฆ์ กับโรงเรียนผู้สูงอายุ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ	ดำเนินการภายใต้แนวคิดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
สุวัฑฒิตี เปรมชัยพร	มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่น เป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม
พระมหาโยธิน โยธโก	บทบาทพระสงฆ์จึงมีจำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรม และการปฏิบัติเท่านั้น แต่ยักรวมถึงการช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านวัตถุและการแก้ปัญหาชีวิตอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน พระสงฆ์เพิ่มภาระหน้าที่เพิ่มอีก

ตารางที่ ๒.๘ โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุกับการบริหารและการมีส่วนร่วมและบทบาทของพระสงฆ์
กับโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ	ให้วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคม เช่น เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กวัด เป็นบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้ขัดสนไร้ที่พึ่ง เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
อุบลวรรณ ภาวนันท์ และคณะ	พระสงฆ์มีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนตามนโยบายของโรงเรียนผู้สูงอายุ วัดถูกกำหนดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนา รวมทั้งที่หน่วยงานของรัฐกำหนดหรือขอความร่วมมือ

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” โดยศึกษาจาก “โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลป่ายุบใน” ตั้งอยู่ในพื้นที่ วัดบึงตากาด ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยเป็นกรณี เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ นำเสนอ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะจากคณะสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เพื่อเป็นการยกระดับกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ พระสงฆ์ ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำนวน ๑๔๑ รูป^{๔๔}

ประวัติความเป็นมาในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งเดียวในเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่ายุบใน ได้รับงบประมาณจากกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลป่ายุบใน เป็นจำนวนเงิน ๙๗๐,๓๐๐ บาท (เก้าแสนเจ็ดหมื่นสามร้อยบาทถ้วน) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่ให้ผู้สูงอายุติดบ้าน หรือติดเตียง ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมทางด้านสุขภาพ ส่งเสริมด้านการฝึกอาชีพ และเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุข

ซึ่งได้ดำเนินการสร้างอาคารศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยมีนักเรียนรุ่นที่ ๑ จำนวน ๘๐ คน และเริ่มเปิดการเรียนการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑ ทำการเรียนการสอนเดือนละ ๒ ครั้ง ในวันพฤหัสบดี สัปดาห์ที่ ๒ และ ๔ ของทุกเดือน

ได้รับการสนับสนุนพื้นที่ในการสร้างอาคาร จากพระครูวิเศษศุภกิจ เจ้าอาวาสวัดบึงตากาดและดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลป่ายุบใน ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่นและผู้นำชุมชน

^{๔๔} สำนักงานเลขาธิการคณะอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง, บัญชีรายชื่อจำนวนพระสงฆ์ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง, (อัตสำเนา).

ตารางที่ ๒.๙ แสดงประชากรพระสงฆ์ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

รายชื่อวัด ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (รูป) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๑.วัดเขาหินแพ่น	๔
๒.วัดชุมนุมนใน	๘
๓.วัดชงโค	๖
๔.วัดศรีโสภณ	๑๒
๕.วัดวังจันทร์	๘
๖.วัดป่ายุบ	๑๐
๗.วัดคลองเขต	๑
๘.วัดบึงตากาด	๑๔
๙.วัดเกร้งหวาย	๓
๑๐.วัดเขาโอภาส	๘
๑๑.วัดเขาตาอิน	๘
๑๒.วัดหนองม่วง	๕
๑๓.วัดชุมแสง	๑๔
๑๔.วัดคลองไผ่	๔
๑๕.วัดเขาตลาดสิงหนัน	๖
๑๖.วัดพลตาเอี่ยม	๑๔
๑๗.วัดคลองบางบ่อ	๗
๑๘.วัดมาบตอง	๗
๑๙.วัดคลองจำกา	๒
รวม	๑๔๑

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบในการศึกษา เพื่อเป็นการเข้าใจถึงการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ผลการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

PHRA THUKHAGAMAW^{๔๕} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ของหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ของบ้านป่ายาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศิลป ๕ คือ กิจกรรมที่ได้จัดเพื่อส่งเสริมให้เครือข่ายหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ได้ทำงานร่วมกัน ประสานแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติตามหลักศิลป ๕ เชื่อมโยงในแต่ละข้อเพื่อเป็นหลักประกันอันเกิดก่อให้เกิดความสงบความร่มเย็นเป็นสุขความปรองดองสมานฉันท์การนำนโยบายมาชี้แจงกับทุกภาคส่วนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และดำเนินกิจกรรมโดยมีการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยมีการสร้างแรงจูงใจผ่านการประกวด ยกย่องเชิดชู มีการสร้างจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมผู้นำชุมชน ประชาชน หน่วยภาครัฐ และเอกชน ร่วมมือกันในการรักษาศิล ๕ ได้อย่างสมบูรณ์ จึงทำให้ชุมชนมีผู้ที่ตั้งตนอยู่ในศิลป ๕ มีการสร้างกฎกติกาและมีการเคารพกฎกติกา อยู่ร่วมกันโดยใช้หลักความเมตตา ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม คือมีความพอเพียง ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ มีความพร้อมเพรียง มีความสามัคคี

ประนอม ปวนคำ^{๔๖} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพลังเครือข่ายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีหลักการและปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ที่ทำให้องค์การนี้สามารถส่งเสริมและสนับสนุนระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง และกระตุ้นการเรียนรู้ของประชาชนในตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ

^{๔๕} PHRA THUKHAGAMAW, “การส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ของหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ของบ้านป่ายาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๔๖} ประนอม ปวนคำ, “การส่งเสริมพลังเครือข่ายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

การพัฒนาาระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน รวมถึงการส่งเสริมจริยธรรม วัฒนธรรม ท้องถิ่นและรักษาประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืน อีกทั้งยังมีการขอเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล ซึ่งได้รับการพิจารณาและอนุมัติจากประชาชนในพื้นที่ผ่านการประชุม หรือการสำรวจความเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยการมีการ ประชุมประชาคมหมู่บ้านหรือตำบลเป็นรูปแบบที่สามารถยึดถือได้ในสังคมไทยมานาน การพัฒนา พลังเครือข่ายในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ยังได้ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยมีการประชาสัมพันธ์นโยบายและแผน และมีการติดตามผลประเมินผลในรูปแบบที่ชัดเจนผ่านระบบเทคโนโลยีออนไลน์

นิพนธ์ ทักษะพัตย์^{๔๗} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาด น้ำไทรน้อย ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของ ลูกค้าและผู้ให้บริการในการต้องการความมั่นใจในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโควิด-๑๙ อย่าง เคร่งครัด เพื่อสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการกลับมาท่องเที่ยวได้ตามปกติ รวมถึงการ เยียวยาจากหน่วยงานภาครัฐให้ทั่วถึงทุกกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-๑๙ นอกจากนี้ยังม ีการพัฒนาตลาดน้ำด้านอื่น ๆ เช่น การสร้างความสะอาดให้ตลาด เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้มีความร่มรื่น และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้ตลาดน้ำไทรน้อยซบเซา การมีส่วนร่วม ของพ่อค้าแม่ค้าในการพัฒนาแก้ไขปัญหาของตลาดน้ำไทรน้อย เป็นการให้ความร่วมมือในการป้องกัน โรคโควิด-๑๙ เช่น การสวมใส่หน้ากากอนามัย มีจุดบริการแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือให้ลูกค้า และมี ฤงมือในการหยิบจับสินค้า เพื่อลดความเสี่ยงจากโรคโควิด-๑๙ นอกจากนี้พ่อค้าแม่ค้ายังมีส่วนร่วมใน การวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนตลาดน้ำไทรน้อย โดยการมีส่วนร่วมนี้ เกิดจากการสื่อสาร การ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ของลูกค้าและพ่อค้าแม่ค้าในตลาดน้ำไทรน้อย สามารถสรุปได้ดังนี้ ๑. การกำหนดปัญหาและความ ต้องการร่วมกันของคนในชุมชน ๒. การระดมความคิดเห็นเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน ๓. การร่วม ดำเนินการ และ ๔. การพัฒนาและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

สิตา จุลวานิช^{๔๘} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมของพลัง “บวร” ตามหลัก พุทธสันติวิธีในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า วัดสีสุก มีลักษณะที่

^{๔๗} นิพนธ์ ทักษะพัตย์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดน้ำไทรน้อย ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๔๘} สิตา จุลวานิช, “กระบวนการมีส่วนร่วมของพลัง “บวร” ตามหลักพุทธสันติวิธีในการพัฒนาวัดให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ” ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

เป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพและมีประวัติศาสตร์ยาวนาน เป็นเสน่ห์ของพื้นที่ มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมด้านศีลธรรม และมีปัจจัยพื้นฐานที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดสี่กั๊กให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา อปริหานิยธรรม และสาราณียธรรมมาบูรณาการ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ในการออกแบบดำเนินกิจกรรม มีกิจกรรมเช่น การสร้างความตระหนักรู้ ค้นหาโอกาสและวิเคราะห์ปัญหา จุดพลังสร้างการมีส่วนร่วมจากบุคลากรในวัด และเตรียมความพร้อมปฏิบัติตามแผน ผลของกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่าย "บวร" ทำให้วัดสี่กั๊กเกิดการพัฒนาและปรับปรุงเตรียมความพร้อมของวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ โดยทุกฝ่ายเห็นจุดหมายในทางเดียวกัน เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การทำแผนประชาสัมพันธ์ และการปรับปรุงเพจวัดเพื่อสร้างการรับรู้จากสาธารณะ

พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป (เพ็ชรเนียม) ^{๔๙} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย ๑.๑) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำด้านศีลและเป็นแบบอย่างทางความประพฤติดี ๑.๒) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้อบรมสั่งสอนเยาวชนให้รักษาศีล ๑.๓) สภาพการมีส่วนร่วมในการกระตุ้นเตือนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม ๑.๔) สภาพการมีส่วนร่วมในการสอนให้เยาวชนเข้าใจถึงรายละเอียดของคุณธรรม ๑.๕) สภาพการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกต่อสังคมด้วยการเป็นผู้ปลูกจิตสำนึกให้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม โดยแนวทางทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย ๒.๑) ควรส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ ๒.๒) ควรส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กที่ดี ให้เกลียดชั่ว กลัวบาป ๒.๓) ควรส่งเสริมให้มีทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสามัคคี ๒.๔) ควรส่งเสริมอบรมสั่งสอนของเด็กคุณและโทษของครอบครัวที่แตกแยก และ ๒.๕) ควรส่งเสริมความสำคัญกับการส่งเสริมศีลธรรม ตามกติกากฎเกณฑ์ของสังคม ที่วางไว้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ

^{๔๙} พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป (เพ็ชรเนียม), “แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

ตารางที่ ๒.๑๐ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
PHRA THUKHAGAMAW	กิจกรรมที่ได้จัดเพื่อส่งเสริมให้เครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ได้ทำงานร่วมกัน ประสานแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ การนำนโยบายมาชี้แจงกับทุกภาคส่วนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และดำเนินกิจกรรมโดยมีการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน
ประนอม ปวนคำ	องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง มีการส่งเสริมและสนับสนุนระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ของประชาชนในตำบล การพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมจริยธรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นและรักษาประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืน
นิพนธ์ ทัพพะพยัคฆ์	การสื่อสาร การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขของชุมชนนั้น โดยสิ่งที่จะต้องมียคือ พื้นที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเข้าร่วมรับฟังร่วมให้ข้อมูล ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการหาแนวทางหรือวิธีในการแก้ไขปัญหา
สิตา จุลวานิช	กระบวนการในการดำเนินงานและการขับเคลื่อนกิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมของพลัง “บวร” ในการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ มี ๔ กิจกรรมคือ (๑) การเปิดใจรับฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น (๒) วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค (๓) สร้างการมีส่วนร่วมจากบุคลากรในวัด (๔) เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติกรอย่างมีส่วนร่วม
พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป (เพ็ชรเนียม)	สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำด้านศีลมีส่วนในการกระตุ้นเตือนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกต่อสังคม

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ผลการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

พระครูปลัดวิศิษฐกุล สิริปัญญา (สุตารักษ์)^{๕๐} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๒๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านการสร้างพื้นที่และความร่วมมือ ๓) ด้านการสร้างความเป็นผู้นำรุ่นใหม่ ๔) ด้านการตัดสินใจเพื่อสร้างสิ่งที่ดี ๕) ด้านการสื่อสารสาระสำคัญ ๖) ด้านการทำความเข้าใจสาระสำคัญ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์และความมั่นใจในการบริหารงานเป็นอย่างดี ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์คือ ๑) คุณลักษณะของผู้บริหาร เช่น ควบคุมตนเอง มีความเฉลียวฉลาด รับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้ภาวะผู้นำของพวกเขา มีคะแนนสูงถึง ๘๐.๑% และ ๒) หลักจริยธรรมองค์ประกอบ ๘ ด้าน เช่น สัมมาวาจา สัมมาอาชีวะ สัมมาสีติ สัมมาสมาธิ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ และสัมมาวาจา ทำให้ภาวะผู้นำของพวกเขา มีคะแนนสูงถึง ๘๘.๒% สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่บ่งชี้ถึงความปฏิบัติตามหลักธรรม มีวิสัยทัศน์ที่ดี และมีความสามารถในการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างโปร่งใส

พระปลัดนพรัตน์ สุเมโธ (ล้ำเลิศ)^{๕๑} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี ด้านจุดแข็ง วัดมีเจ้าหน้าที่ทำบัญชีรายรับรายจ่ายทุกประเภท มีคณะกรรมการวัดเข้ามาดูแลการจัดการทรัพย์สินของวัด ด้านจุดอ่อน การทำบัญชีของวัด ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านบัญชีเข้ามาช่วยดูแล ด้านโอกาส สินทรัพย์ประเภทที่ดินสามารถจัดประโยชน์เพื่อสร้างมูลค่าได้ วัดเป็นนิติบุคคลสามารถทำนิติกรรมได้ ด้านอุปสรรค ที่ดินของวัดไม่สามารถขายและแปลงเป็นสินทรัพย์อย่างอื่นได้ ไม่สามารถนำเงินของวัด

^{๕๐} พระครูปลัดวิศิษฐกุล สิริปัญญา (สุตารักษ์), “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดบุรีรัมย์”, *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๕๑} พระปลัดนพรัตน์ สุเมโธ (ล้ำเลิศ), “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

มาลงทุนเพื่อเพิ่มมูลค่าได้ องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับกระบวนการ PDCA ในภาพรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อิทธิบาท 4 ในภาพรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน องค์ประกอบกระบวนการ PDCA พบว่า ด้านการวางแผน วางแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ ด้านการปฏิบัติตามแผน ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้านการตรวจสอบ ติดตามผลการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ด้านการปรับปรุงแก้ไข ปรับแผนดำเนินการโดยมุ่งที่ประสิทธิภาพของการจัดการ องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจ ผู้บริการเต็มใจบริหารจัดการทรัพย์สิน ด้านวิริยะ ความเพียร ผู้บริหารมีความอดทนอดกลั้นในการทำงาน ด้านจิตตะ เอาใจใส่ ผู้บริหารเอาใจใส่การบริหารอย่างเต็มที่ ด้านวิมังสา ไตร่ตรอง ผู้บริหารใช้ปัญญาพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (นาคกลั่น)^{๕๒} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี พบว่า คณะสงฆ์มีจุดแข็ง ได้แก่ มีศาสนสถานมั่นคง เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน มีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม ๕ ส. และดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ จุดอ่อนคือ บางวัดไม่สามารถบริหารจัดการเรื่องการเงินได้ ขัดแย้งระหว่างบ้านกับวัด ขาดการกำกับดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง และขาดพื้นที่สีเขียว โอกาส ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในพื้นที่ร่วมกันทำบุญบริจาคทรัพย์ และจัดกิจกรรม ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และประชาชนศรัทธาในตัวพระสงฆ์ อุปสรรค ขาดการสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยเหลืองานคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง กระบวนการในการบริหารจัดการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านการวางแผน มีการวางแผนร่วมกับชุมชนก่อนดำเนินการ ด้านการลงมือทำ มีการดำเนินการตามแผน คือ แผน ๓๕๗๙ ได้แก่ ๓ พันธกิจสู่วัดสวยด้วยความสุข ๕ เครื่องมือการทำงาน (๕ ส) ๗ แนวทางการดำเนินงาน และ ๙ แนวทางปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ ด้านการควบคุม มีการประเมินผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และด้านการปรับปรุงแก้ไข มีการประชุมปรึกษาหารือภายในคณะสงฆ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^{๕๒} พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (นาคกลั่น), “รูปแบบการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโซ (อิสระศุตนันท์)^{๕๓} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับ ผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๓ ด้าน ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ๑) ด้านกายภาพ ๒) ด้านวิชาการ และ ๓) ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ๑) ด้านกายภาพ ควรจัดวางอาคารและต้นไม้ มีรั้วรอบขอบชิด ปลอดภัยและมั่นคง ปลุกต้นไม้ที่หาง่าย จัดการขยะให้ถูกต้องเหมาะสม ๒) ด้านวิชาการ ควรมีที่อบรมเป็นสัดส่วน เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ จัดบวชทุกเดือนเพื่อสร้างศาสนทายาท ๓) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีกฎระเบียบเป็นแนวทางให้ปฏิบัติ บริหารจัดการวัดให้สปปายะ พัฒนาคณะทำงาน และเงินให้เหมาะสม แนวทางด้านกายภาพ พบว่า ๑) ผังอาคารสถานที่ ระวังเรื่องเสียง กลิ่น และทิศทางลม ๒) มีป้ายและถังขยะทุกประเภท ๓) การปลุกต้นไม้ หาง่ายและโตเร็ว ร่มรื่นเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ด้านวิชาการ พบว่า ๑) มีที่อบรมเป็นสัดส่วน เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งด้านปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ๒) มีห้องสมุดที่ทันสมัย สามารถทบทวนบทเรียนได้ ๓) จัดบวชพระภิกษุสามเณรใหม่ทุกเดือน เพื่อสร้างศาสนทายาท สืบต่อพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ๑) บริหารจัดการสปปายะ ๔ ๒) บริหารปัจจัยตั้งกองทุนต่าง ๆ ๓) หลักการออกแบบสถานที่ คือ ใช้วัสดุมีคุณภาพ สร้างให้ทนทาน สมถะเป็นระเบียบ มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ห่างจากเสียงรบกวน สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย และภูมิทัศน์สวยงาม

พระครูชลธารโสภิต^{๕๔} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านพื้นที่การเรียนรู้

^{๕๓} พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโซ (อิสระศุตนันท์), “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๕๔} พระครูชลธารโสภิต, “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

วิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกันทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ คำนึงถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลและความประหยัด บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษา กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากร ที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลและระบบการประเมินผล เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถหลักให้แก่บุคลากร การบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดไป มุ่งให้บริการ ด้วยการส่งเสริม และปกป้องให้บุคลากรของโรงเรียน วิธีการเรียนที่ได้ผลที่สุดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องสามารถสร้างบรรยากาศและ การเรียนรู้หรือการศึกษาที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้มากที่สุด

ตารางที่ ๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระครูปลัดวิศิษฐกุล สิริบุญโญ (สุदारักษ์)	คุณลักษณะของผู้บริหาร ประกอบด้วย ๗ ด้าน คือ ด้านมีความเฉลียวฉลาด ด้านมีความพร้อม ด้านมีความเข้าใจในงาน ด้านมีความริเริ่มและมุ่งมั่น ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการควบคุม นำไปสู่การส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหาร
พระปลัดนพรัตน์ สุนะโอ (ล้ำเลิศ)	องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจ ผู้บริการเต็มใจบริหารจัดการทรัพยากร ด้านวิริยะ ความเพียร ผู้บริหารมีความอดทนอดกลั้นในการทำงาน ด้านจิตตะ เอาใจใส่ ผู้บริหารเอาใจใส่การบริหารอย่างเต็มที่ ด้านวิมังสา ไตร่ตรอง ผู้บริหารใช้ปัญญาพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหา
พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (นาคกลั่น)	มีการวางแผนร่วมกับชุมชนก่อนดำเนินการ ด้านการลงมือทำ มีการดำเนินการตามแผน คือ แผน ๓๕๗๙ ได้แก่ ๓ พันธกิจสู่วัดสวยด้วยความสุข ๕ เครื่องมือการทำงาน (๕ ส) ๗ แนวทางการดำเนินงาน และ ๙ แนวทางปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่

ตารางที่ ๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิโช (ธีระศรุตานันท์)	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๓ ด้าน ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ๑) ด้านกายภาพ ๒) ด้านวิชาการ และ ๓) ด้านการบริหารจัดการ
พระครูชลธารโสภิต	สภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านพื้นที่การเรียนรู้

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้ เกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอม่วงจันทร์ จังหวัดระยอง ผลการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

พระครูชัยธรรมโมภาส (ลำเพย ขยภาโส)^{๕๕} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึง และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ๑.๑) สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารวิชาการ ตามลำดับ ๑.๒) สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน

^{๕๕} พระครูชัยธรรมโมภาส (ลำเพย ขยภาโส), “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์”, *ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ ความต้องการจำเป็น ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และ การบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ ๒) ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในกลุ่มร้อยละสามสิบ พบว่า กลยุทธ์หลัก ได้แก่ ๑. วิธีการดำเนินชีวิตสู่สังคมการเรียนรู้และสุขภาวะ ๒. การเร่งรัดการพัฒนาวิชาชีพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ๓. การจัดทำวิสัยทัศน์ร่วมและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (ในทุกระดับ) และ ๔. การระดมทรัพยากร ซึ่งมี ๒๐ กลยุทธ์รอง และ ๕๐ ตัวบ่งชี้ ๓) ผลการประเมินกลยุทธ์ พบว่า คุณลักษณะของกระบวนการดำเนินการ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

พระอธิการประมวล อธิปญโญ (จันทระประทักษ์)^{๕๖} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลหนองใหญ่ อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: ด้านร่างกาย: ผู้สูงอายุเกิดการพัฒนาตนเองให้มีสติตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ด้านสังคม: ผู้สูงอายุทำตนให้ตั้งอยู่ในกรอบระเบียบข้อปฏิบัติที่ดีงามของสังคม ด้านจิตใจ: ผู้สูงอายุมีการอบรมจิตของตนให้มีความผ่องใส และมีการพัฒนาปัญญา ให้เป็นผู้มีเหตุมีผล ด้านสติปัญญา: ผู้สูงอายุมีการพัฒนาตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตามหลักไตรสิกขา การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหนองใหญ่ อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด : ด้านกาย มีพฤติกรรมทางกายงาม ด้านจิตใจ เกิดอารมณ์เบิกบานในธรรมแจ่มใสในจิต และด้านปัญญา สร้างความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เมื่อทำใจได้ อย่างนี้แล้วก็มีจิตใจอิสระ วิเคราะห์รูปแบบการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลหนองใหญ่ อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด : ด้านร่างกาย: พฤติกรรมทางกายงามเพราะมีศีลเป็นเครื่องบ่มกาย ด้านจิตใจ: จิตสงบ จิตไม่ฟุ้งซ่าน อารมณ์ไม่เศร้าหมอง เกิดความผ่องคลายเพราะจิตเป็นสมาธิ ด้านปัญญา: การพิจารณาไตร่ตรองรู้เท่าทันอารมณ์เกิดความรู้แจ้งตามสภาวธรรมเพราะมีปัญหาเป็นตัวนำ

^{๕๖} พระอธิการประมวล อธิปญโญ (จันทระประทักษ์), “รูปแบบการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลหนองใหญ่ อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด”, **คฤณนิพนธ์พุทธศาสตร์คฤณบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

เกวลิณ จารเทพ^{๕๗} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีขอบข่ายบริหาร ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านกิจกรรม ๒) ด้านกรรมการ ๓) ด้านกองทุน ๔) ด้านภาคีเครือข่าย ดำเนินการโดยทุกภาคส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง ในการดำเนินงาน จัดการเรียนรูให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๔ ด้าน ๑) ด้านกิจกรรม คือ (๑) กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนให้ความรู้ ๓ หมวดวิชา คือ วิชาชีวิต วิชาชีพ วิชาการ (๒) กิจกรรมที่จัดขึ้นภายนอกโรงเรียน กิจกรรม ศาสนา จิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์ ๒) ด้านกรรมการ คือ (๑) คณะกรรมการที่ปรึกษา (๒) คณะกรรมการบริหาร ๓) ด้านกองทุน คือ (๑) แหล่งที่มากองทุน คือ สร้างกองทุนด้วยตนเอง, ขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน, ขอรับบริจาค, รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นักเรียนผู้สูงอายุ (๒) วิธีการเข้าถึงแหล่งกองทุน (๓) การใช้ประโยชน์จากแหล่งกองทุน ๔) ด้านภาคีเครือข่าย คือ (๑) ภาคีเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่ม (๒) ภาคีเครือข่ายองค์กรภายนอก ๓. ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

พระอนุสรณ์ จรณธมโม^{๕๘} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาการพัฒนาทักษะผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาและผู้สูงอายุด้วยกันได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งตั้งขึ้นโดยใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มาเรียนในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกันแล้วจึงค่อยๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ ที่ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปีหรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรมส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ ๑ วัน

^{๕๗} เกวลิณ จารเทพ, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๕๘} พระอนุสรณ์ จรณธมโม, “การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุโดยมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง และมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี อันประกอบไปด้วยที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ การตั้งที่ปรึกษาเป็นกลยุทธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมรับรู้การดำเนินงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นองค์ประกอบส่วนสำคัญมากและถือเป็น “หัวใจ” ของการขับเคลื่อนงาน คณะวิทยากรจิตอาสาเป็นการใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีเป็นตัวตั้งขับเคลื่อน ทำให้กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น วิทยากรจากกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ข้าราชการบำนาญ พระสงฆ์ รวมถึงการขอความอนุเคราะห์วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น จากการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นโดยเริ่มจากที่โรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ต.สันกลาง จ.เชียงราย ต่อมาเริ่มมีวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มจิตอาสา ในแต่ละพื้นที่ได้มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้น จึงมีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุในระดับจังหวัดขึ้นและลงสู่ในระดับอำเภอเพื่อการเสริมสร้างพลังในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดเชียงรายให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยมีเครือข่ายเป็นตัวประสานงานการพัฒนาดำเนินงานของโรงเรียน และให้สมาชิกในเครือข่ายได้มีโอกาสได้พบปะหารือเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะต่างที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้สูงอายุ และยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมสืบสานถ่ายทอดอัตลักษณ์ภูมิปัญญา ตลอดจนสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นสาธารณะประโยชน์แก่สังคมของผู้สูงอายุ

พระครูวิเวกสุตากรณ์ (เดช ฐานวโร)^{๕๙} ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า หลักการพัฒนาชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการพัฒนาชีวิตให้เจริญยิ่งขึ้นโดยการพัฒนาทั้งด้านกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านปัญญา ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สภาพปัญหาของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกได้เป็น ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านกายภาพ ได้แก่ ปัญหาด้านการเจ็บป่วยผู้สูงอายุ ปัญหาด้านร่างกายจะเกิดจากอาการของสังขารที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ๒) ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาสังคมระดับครอบครัว และปัญหาในระดับชุมชน ๓) ด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ ปัญหาด้านความเหงาโดดเดี่ยว ด้านอารมณ์แปรปรวนและด้านความกลัว ๔) ด้านปัญญา ได้แก่ ปัญหาด้านการหลงลืม ปัญหาด้านการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แล้วเข้าใจยาก แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียน

^{๕๙} พระครูวิเวกสุตากรณ์ (เดช ฐานวโร), “แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การใช้หลักภาวนา ๔ มาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของผู้สูงอายุนั้น ได้แก่ การใช้หลักกายภาวนามาแก้ปัญหาด้านกายภาพ โดยการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในด้านโภชนาการในเรื่องอาหารที่ผิดต่อโรคและอาหารที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ตลอดจนเรื่องสมุนไพรและการใช้สมุนไพรพื้นบ้านที่ช่วยรักษาโรคหรือการนวดเพื่อสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุนั้นสามารถที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุนั้นได้ทำเพื่อเป็นการออกกำลังกาย การใช้หลักศีลภาวนาในการแก้ปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุบ้างโดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เช่น ในงานบุญประเพณีต่างๆ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุควรจะปล่อยวางแล้วหันมาเข้าวัดรักษาศีลอุโบสถ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาที่จิตใจไม่ให้คิดไปในทางที่เป็นอกุศล การใช้หลักจิตภาวนามาแก้ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ การหากิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ทำร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุนั้นได้พบปะพูดคุยกันและไม่ได้อยู่เฉย การพาผู้สูงอายุนั้นไปศึกษานอกสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจต่อผู้สูงอายุเอง และการหันมาเข้าวัด ทำบุญ ให้อทาน รักษาศีลในวันอุโบสถศีล และปฏิบัติธรรมเพื่อหาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การใช้หลักปัญญาภาวนามาแก้ปัญหกับผู้สูงอายุได้แก่ การให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการปฏิบัติธรรมเพื่อเพิ่มสติปัญญาไม่ให้เกิดอาการหลงลืม รวมทั้งการส่งเสริมปัญญาแบบสัมมาทิฐิ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจชีวิตตามสภาพความเป็นจริง โดยการประยุกต์หลักภาวนา ๔ มาใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขมีวิถีชีวิตที่ดีทางด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระครูชัยธรรโมภาส (ลำแพย ชยาภาโส)	ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ ความต้องการจำเป็น ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และ การบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระอธิการประมวณ อธิปญโญ (จันทรประทีป) เกรวสิน จารเทพ	การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: ด้านร่างกาย: ผู้สูงอายุเกิดการพัฒนาตนเองให้มีสติตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ด้านสังคม: ผู้สูงอายุทำตนให้ตั้งอยู่ในกรอบระเบียบข้อประเพณีที่ดีงามของสังคม ด้านจิตใจ: ผู้สูงอายุมีการอบรมจิตของตนให้มีความผ่องใส และมีการพัฒนาปัญญา ให้เป็นผู้มีเหตุมีผล ด้านสติปัญญา: ผู้สูงอายุมีการพัฒนาตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตามหลักไตรสิกขา ด้านกิจกรรม คือ (๑) กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนให้ความรู้ ๓ หมวดวิชา คือ วิชาชีวิต วิชาชีพ วิชาการ (๒) กิจกรรมที่จัดขึ้นภายนอกโรงเรียน กิจกรรม ศาสนา จิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์ ๒) ด้านกรรมการ คือ (๑) คณะกรรมการที่ปรึกษา (๒) คณะกรรมการบริหาร ๓) ด้านกองทุน คือ (๑) แหล่งที่มากองทุน คือ สร้างกองทุนด้วยตนเอง, ขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน, ขอรับบริจาค, รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นักเรียนผู้สูงอายุ (๒) วิธีการเข้าถึงแหล่งกองทุน (๓) การใช้ประโยชน์จากแหล่งกองทุน ๔) ด้านภาคีเครือข่าย คือ (๑) ภาคีเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่ม (๒) ภาคีเครือข่ายองค์กรภายนอก

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระอนุสรณ์ จรณธมโม	การจัดการศึกษาการพัฒนาทักษะผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาและผู้สูงอายุด้วยกันได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน
พระครูวิเวกสุตากรณ์ (เดช ฐานวโร)	การใช้หลักจิตภาวนามาแก้ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ การหากิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ทำร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุนั้นได้พบปะพูดคุยกันและไม่ได้อยู่เฉย การพาผู้สูงอายุนั้นไปศึกษานอกสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจต่อผู้สูงอายุเอง และการหันมาเข้าวัด ทำบุญ ให้ทาน รักษาศีลในวันอุโบสถศีล และปฏิบัติธรรมเพื่อหาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

๒.๖ กรอบแนวคิดในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- (๑) ปัจจัยส่วนบุคคล ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ พรรษา การศึกษานักธรรม
- (๒) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ตามแนวคิด/ทฤษฎี การบริหารจัดการ 4M ได้แก่ ๑) กำลังคน (Man) ๒) งบประมาณ

(Money) ๓) วัสดุ (Materials) ๔) การจัดการ (Management)^{๖๐} ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

(๓) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ คือ^{๖๑}

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้

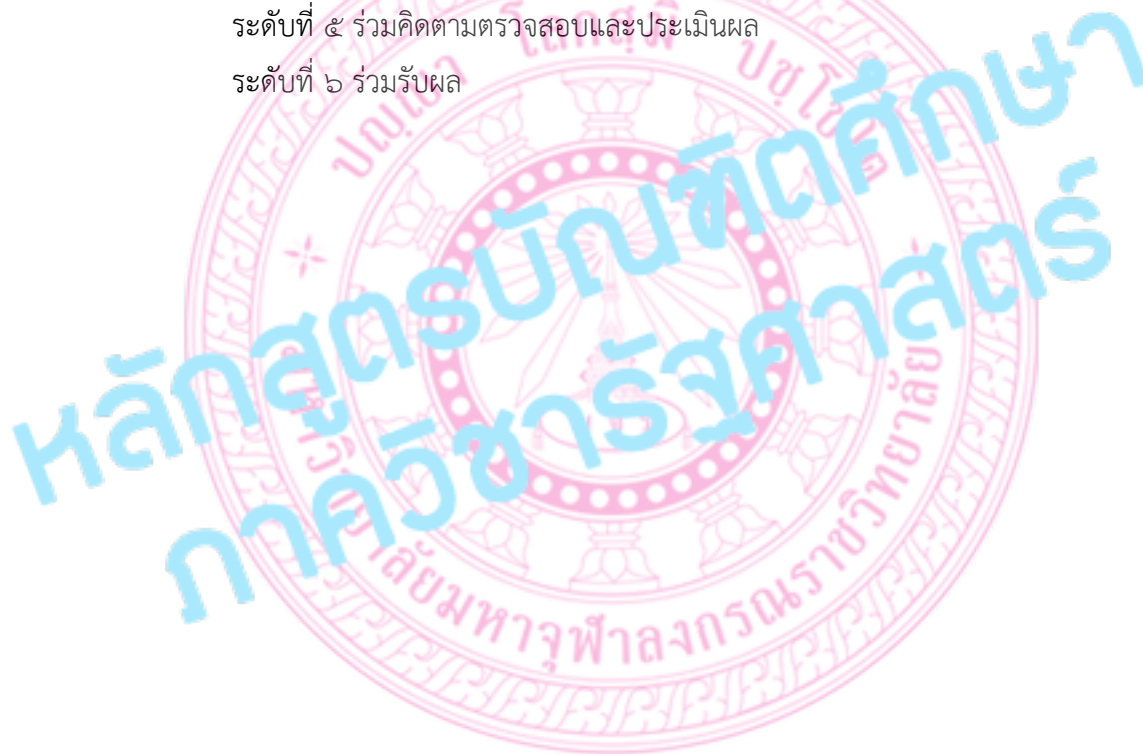
ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความ คิดเห็น

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ

ระดับที่ ๕ ร่วมคิดตามตรวจสอบและประเมินผล

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล

^{๖๐} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร ๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

^{๖๑} ชาญชัย ศิลปะอวยชัยและคณะ, “ความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในท้องถิ่นของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

แผนภาพที่ ๒.๔ กรอบแนวคิดในงานวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัย ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยรูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจักได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับขั้นตอนการศึกษา ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับ

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ พระสงฆ์ ใน ๔ ตำบล อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำนวน ๑๔๑ รูป^๑ ประกอบด้วย

๑) ตำบลวังจันทร์ จำนวน ๖ วัด ได้แก่ วัดวังจันทร์ วัดชงโค วัดชุมนุญใน วัดศรีโสภณ วัดพลตาเอี่ยม วัดเขาหินแท่น รวมมีพระสงฆ์ ๕๒ รูป

๒) ตำบลชุมแสง – พลงตาเอี่ยม (ควบรวม ๒ ตำบล) ๖ วัด ได้แก่ วัดชุมแสง วัดคลองจำก้า วัดมาบตอง วัดเขาตลาดสิงหนะ วัดคลองไผ่ วัดคลองบางบ่อ รวมมีพระสงฆ์ ๓๓ รูป

๓) ตำบลป่ายุบใน จำนวน ๗ วัด ได้แก่ วัดป่ายุบ วัดคลองเขต วัดบึงตากาด วัดหนองม่วง วัดเขาตาอิน วัดแก่งหวาย วัดเขาโอภาส รวมมีพระสงฆ์ ๕๖ รูป

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970)^๒ จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะสงฆ์ ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ทั้งหมด ๑๐๓ รูป

ตารางที่ ๓.๑ ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน

ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง
10	10	100	80	280	162	800	260	2,800	338
15	14	110	86	290	165	850	265	3,000	341
20	19	120	92	300	169	900	269	3,500	346
25	24	130	97	320	175	950	274	4,000	351

^๑ สำนักงานเลขาเจ้าคณะอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง, บัญชีรายชื่อจำนวนพระสงฆ์ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง, (อัตสำเนา).

^๒ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Measurement, Vol. 30 No. 3 (November 1970): 607-610.

ตารางที่ ๓.๑ ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (ต่อ)

ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง
30	28	140	103	340	181	1,000	278	4,500	354
35	32	150	108	360	186	1,100	285	5,000	357
40	36	160	113	380	191	1,200	291	6,000	361
45	40	170	118	400	196	1,300	297	7,000	364
50	44	180	123	420	201	1,400	302	8,000	367
55	48	190	127	440	205	1500	306	9000	368
60	52	200	132	460	210	1600	310	10000	370
65	56	210	136	480	214	1700	313	15000	375
70	59	220	140	500	217	1800	317	20000	377
75	63	230	144	550	226	1900	320	30000	379
80	66	240	148	600	234	2000	322	40000	380
85	70	250	152	650	242	2200	327	50000	381
90	73	260	155	700	248	2400	331	75000	382
95	76	270	159	750	254	2600	335	100000	384

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ก. การสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการและเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือการวิจัย

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ข. ลักษณะสร้างเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ พรรษา การศึกษานักธรรม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ที่มีต่อการบริหารจัดการ 4M ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ด้านกำลังคน มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๒. ด้านงบประมาณ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๓. ด้านวัสดุ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๔. ด้านการจัดการ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๒. ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๓. ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๔. ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๕. ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
 ๖. ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล มีคำถามทั้งหมด ๓ ข้อ
- มีคำถามทั้งหมด ๖ ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ **มากที่สุด**

๔ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ **มาก**

๓ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ **ปานกลาง**

๒ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ **น้อย**

๑ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ **น้อยที่สุด**

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ค. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างไว้ไปดำเนินการตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ Face validity (ความตรงเชิงพินิจ) ซึ่งเป็นการตรวจสอบประเมินคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยที่ปรีกษาสารนิพนธ์ ทั้ง ๒ ท่าน ด้วยการตรวจสอบประเมินกรอบเนื้อหา ขอบเขตของแบบสอบถามประเด็นสำคัญของการสอบถาม ตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาเชิงวิชาการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูล

๒) การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence)^๔ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและเนื้อหาวิจัยไม่น้อยกว่า ๕ ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อ โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการหาค่า IOC จำนวน ๕ ท่าน มีรายนามดังต่อไปนี้

(๑) พระครูสุตวุฒิคุณบัณฑิต, ผศ. ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

^๓ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

^๔ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

(๒) รศ.ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

(๓) ผศ.ดร.สุริยา รักษาเมือง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

(๔) พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, รศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(๕) ผศ.ดร. นิกร ศรีราช อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๓) การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรของงานวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)^๕ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try Out) ทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๖๙๗

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยที่วิเคราะห์ผลได้จากการทดลองใช้ (Try Out) ตามคำแนะนำของที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๕) สร้างเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำเสนอต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๓) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ จำนวน ๑๐๓ รูป โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ ๑-๖

^๕ Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed., (New York: Harper & Row, 1971), p. 67.

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ รวมใช้ระยะเวลา ๑ สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน ๑๐๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓.๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

๓) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยจำแนกตาม อายุ การศึกษาชั้นสูงสุด สถานภาพ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t - test) และค่าเอฟ (F - test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

๔) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันตามรูปแบบการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจงในการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการ ดังนี้

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง

(Purposive Selection) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๐ รูปหรือคน แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน ๒ รูป

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ รูปหรือคน

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มผู้บริหารระดับท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มครูหรือครูอาสาสังกัดโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน

๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน ๒ รูป

ลำดับที่ ๑. พระครูวรวงศวิวัฒน์ (วีรศักดิ์), เจ้าคณะอำเภอวังจันทร์

ลำดับที่ ๒. พระครูประจักษ์คุณาภรณ์ (เจริญ), เจ้าคณะตำบลป่ายุบ

๒) กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน

ลำดับที่ ๓. ชวิวัฒน์ วอนสวัสดิ์, นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ

ลำดับที่ ๔. นางวาสนา โพธิ์ศรี, นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ

๓) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ รูปหรือคน

ลำดับที่ ๕. นายอาคม เสือศิริ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ

ลำดับที่ ๖. นายชินโรจน์ ยุทธเจริญกิจ, คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔) กลุ่มผู้บริหารระดับท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

ลำดับที่ ๗. นายนิติพัฒน์ ยุทธเจริญกิจ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่ายุบใน

ลำดับที่ ๘. นายธนภฤต ยุทธเจริญกิจ, กำนันตำบลป่ายุบใน

๕) กลุ่มครูหรือครูอาสาสังกัดโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน

ลำดับที่ ๙. นางนลิน ครุฑน้อย, ครู กศน. อ.วังจันทร์ จ.ระยอง

ลำดับที่ ๑๐. นางสาวสุพรรณิ ประทุมเพ็ชร, เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขปฏิบัติงาน

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ ๒ เป็นคำถาม จำนวน ๒๐ ข้อ ตอนที่ ๓ เป็นคำถามจำนวน ๑๘ ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน ๕ รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎี ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า

ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐ และมีการใช้ภาษาไม่เหมาะสมในบางข้อ จึงต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ **ระยะที่หนึ่ง** เป็นขั้นตอนการเตรียมการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) ทำการนัดหมายวันเวลาที่จะไปขอสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๒) ขออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
- ๓) ส่งหนังสือแนะนำและแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าอย่างน้อย ๗ วัน
- ๔) เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

ระยะที่สอง เป็นขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) แนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสร้างความคุ้นเคย
- ๒) แจ้งวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และอธิบายลำดับขั้นตอนในการสัมภาษณ์
- ๓) ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป ในขณะที่ทำ

การสัมภาษณ์ เพื่อใช้อ้างอิงในการสรุปผลการวิจัย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๔.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๔.๑.๒ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพระสงฆ์ จำนวน ๑๐๓ รูป จำแนกตาม ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ พรรษา การศึกษานักธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๑๐๓)

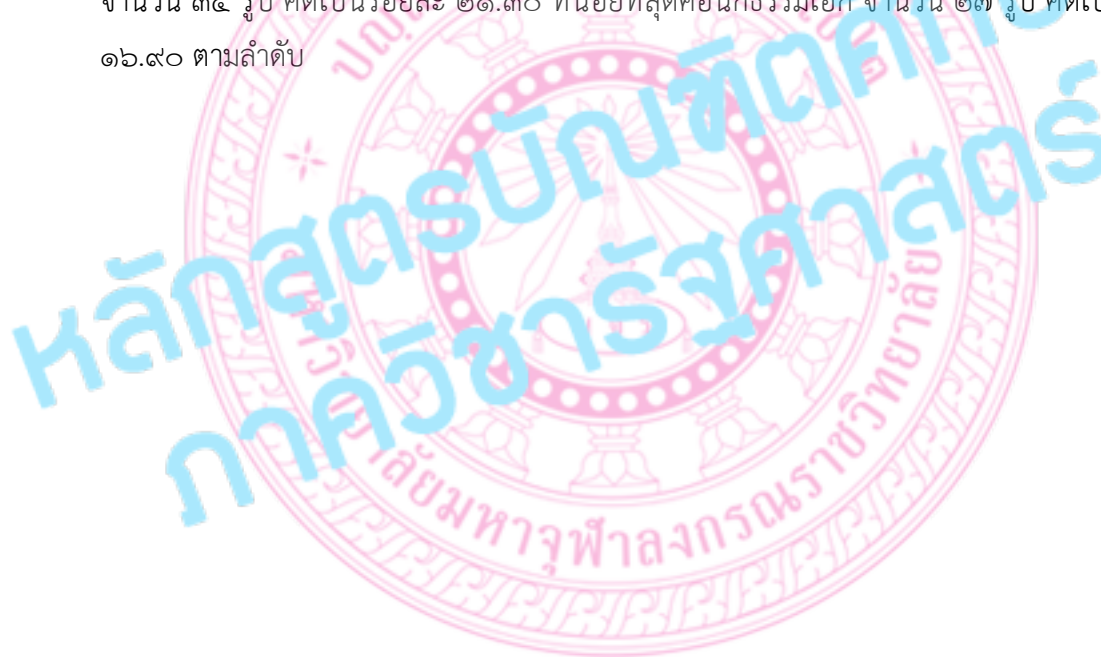
ข้อมูลพื้นฐานส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์		
พระสังฆาธิการ	๑๖	๑๕.๕๐
พระสงฆ์ธรรมดา	๘๗	๘๔.๕๐
รวม	๑๐๓	๑๐๐.๐๐
พรรษา		
๑ - ๑๐ พรรษา	๖๖	๖๔.๑๐
๑๑ - ๒๐ พรรษา	๓๓	๓๒.๐๐
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๔	๓.๙๐
รวม	๑๐๓	๑๐๐.๐๐
การศึกษานักธรรม		
นักธรรมตรี	๓๔	๒๑.๓๐
นักธรรมโท	๔๒	๒๖.๓๐
นักธรรมเอก	๒๗	๑๖.๕๐
รวม	๑๐๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ การศึกษานักธรรม อายุ ดังนี้

ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ พบว่าพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ ธรรมดา จำนวน ๘๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๕๐ รองลงมาเป็นพระสังฆาธิการ จำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕๐ ตามลำดับ

พรรษา พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา ๑ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๖๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๑๐ รองลงมา ๑๑ - ๒๐ พรรษา จำนวน ๓๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒ และ น้อยที่สุด ๒๑ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๔ รูป ตามลำดับ

การศึกษานักธรรม พบว่าพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษานักธรรม อยู่ในระดับ นักธรรมโท จำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓๐ รองลงมา คือ นักธรรมตรี จำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๐ ที่น้อยที่สุดคือนักธรรมเอก จำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙๐ ตามลำดับ

๔.๑.๒ ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีต่อความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ๑. หลักการบริหารจัดการ ๔M ๒. หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ในภาพรวม

(n=๑๐๓)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหาร จัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. หลักการบริหารจัดการ ๔M	๓.๘๒	๐.๔๓	มาก
๒. หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	๓.๙๑	๐.๔๖	มาก
รวม	๓.๘๖	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D. = ๐.๔๖) รองลงมาคือ ด้านหลักการบริหารจัดการ ๔M ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๔๓)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง หลักการบริหารจัดการ ๔M

(n=๑๐๓)

หลักการบริหารจัดการ ๔M	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. กำลังคน (Man)	๔.๐๘	๐.๔๑	มาก
๒. งบประมาณ (Money)	๓.๖๕	๐.๕๙	มาก
๓. วัสดุ (Material)	๓.๗๐	๐.๖๐	มาก
๔. การจัดการ (Management)	๓.๘๕	๐.๕๖	มาก
รวม	๓.๘๒	๐.๔๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D.=๐.๔๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกำลังคน (Man) ($\bar{X}$ = ๔.๐๘, S.D.=๐.๔๑) รองลงมาคือ ด้านการจัดการ (Management) ($\bar{X}$ = ๓.๘๕, S.D.=๐.๕๖) และด้านวัสดุ (Material) ($\bar{X}$ = ๓.๗๐, S.D.=๐.๖๐) ตามลำดับ และที่น้อยที่สุดคือ ด้านงบประมาณ (Money) ($\bar{X}$ = ๓.๖๕, S.D.=๐.๕๙)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกำลังคน (Man)

(n=๑๐๓)

หลักการบริหารจัดการ ๔ม	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมเพื่อประสานงานให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๙	๐.๗๘	มาก
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในด้านการถ่ายทอดสอนธรรมศึกษาให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๑๐	๐.๗๗	มาก
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการแนะนำสุขภาพกายและใจให้แก่ผู้สูงอายุ	๔.๐๙	๐.๗๗	มาก
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการโปรยเทศธรรมะและนำการปฏิบัติภาวนาให้แก่ผู้สูงอายุ	๔.๐๕	๐.๗๕	มาก
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ	๔.๐๘	๐.๗๖	มาก
รวม	๔.๐๘	๐.๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกำลังคน (Man) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในด้านการถ่ายทอดสอนธรรมศึกษาให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.77) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมเพื่อประสานงานให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.78), พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการแนะนำสุขภาพกายและใจให้แก่ผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.77), พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.76) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการโปรยเทศธรรมะและนำการปฏิบัติภาวนาให้แก่ผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.75)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านงบประมาณ (Money)

(n=๑๐๓)

หลักการบริหารจัดการ ๔M	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งผ้าป่าสามัคคี	๓.๖๕	๐.๘๑	มาก
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ	๓.๖๓	๐.๘๗	มาก
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลในการใช้จ่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๑	๐.๙๓	มาก
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการใช้จ่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๕๘	๐.๘๘	มาก
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ	๓.๖๖	๐.๙๔	มาก
รวม	๓.๖๕	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านงบประมาณ (Money) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลในการใช้จ่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.93) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.94), พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งผ้าป่าสามัคคี ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.81), พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.87) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการใช้จ่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.88)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านวัสดุ (Material)

(n=๑๐๓)

หลักการบริหารจัดการ ๔M	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครูและนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๖	๐.๘๓	มาก
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนการสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๓	๐.๘๒	มาก
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการเพื่อขอความสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๖๕	๐.๘๗	มาก
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อขอความสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๖๘	๐.๘๒	มาก
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามนักเรียนที่ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม	๓.๖๖	๐.๘๗	มาก
รวม	๓.๗๐	๐.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านวัสดุ (Material) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครูและนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.83) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนการสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.82), พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อขอความสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.82), พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามนักเรียนที่ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.87) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการประชุม

คณะกรรมการเพื่อขอความสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.87)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านการจัดการ (Management)

(n=103)

หลักการบริหารจัดการ ๔M	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการจัดการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๘	๐.๘๓	มาก
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหารวิชาการ เพื่อกำหนดรูปแบบการ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๘๓	๐.๘๒	มาก
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในความคิดเห็นของครูและวิทยากรที่มีต่อเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงแบบให้เหมาะสมกับการสอนแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๘๐	๐.๘๐	มาก
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนงานหลักสูตรสถานศึกษาให้มีการบูรณาการระหว่างรายวิชาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๙๖	๐.๗๔	มาก
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๙๑	๐.๘๕	มาก
รวม	๓.๘๕	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านการจัดการ (Management) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนงานหลักสูตรสถานศึกษาให้มีการบูรณาการระหว่างรายวิชาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.74) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ

จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=0.85$), พระสงฆ์มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหารวิชาการ เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.82$), พระสงฆ์มีส่วนร่วมในความคิดเห็นของครูและวิทยากรที่มีต่อเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการสอนแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=0.80$) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการจัดการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.78$, $S.D.=0.83$)

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ

(n=103)

หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้	3.69	0.69	มาก
๒. ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น	4.02	0.73	มาก
๓. ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ	4.00	0.84	มาก
๔. ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ	4.06	0.54	มาก
๕. ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล	3.92	0.83	มาก
๖. ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล	3.77	0.62	มาก
รวม	3.91	0.85	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=0.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ ($\bar{X}=4.06$, $S.D.=0.54$) รองลงมาคือ ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}=4.02$, $S.D.=0.73$), ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=0.84$), ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล ($\bar{X}=3.92$, $S.D.=0.83$), ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล ($\bar{X}=3.77$, $S.D.=0.62$) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.69$, $S.D.=0.69$)

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้

(n=๑๐๓)

หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๒	๐.๗๓	มาก
๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบแผนการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๖๔	๐.๘๖	มาก
๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๑	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๖๙	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.73) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.86) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบแผนการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.86)

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น

(n=๑๐๓)

หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาแผนการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๓	๐.๘๐	มาก
๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๖	๐.๗๘	มาก
๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในส่วนที่อาจจะเป็นปัญหาของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๙๘	๐.๗๗	มาก
รวม	๔.๐๒	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.78) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาแผนการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.80) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในส่วนที่อาจจะเป็นปัญหาของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.77)

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ

(n=๑๐๓)

หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๙๙	๐.๘๖	มาก
๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๙๖	๐.๘๖	มาก
๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการร่วมพิจารณาโครงการและกิจกรรมต่างในการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๔	๐.๘๕	มาก
รวม	๔.๐๐	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๐$, S.D.=๐.๘๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการร่วมพิจารณาโครงการและกิจกรรมต่างในการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=๔.๐๔$, S.D.=๐.๘๕) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=๓.๙๙$, S.D.=๐.๘๖) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=๓.๙๖$, S.D.=๐.๘๖)

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ

(n=๑๐๓)

หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนโครงการของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๗	๐.๗๓	มาก
๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๖	๐.๗๓	มาก
๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๗	๐.๗๓	มาก
รวม	๔.๐๖	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๖$, S.D.=๐.๕๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนโครงการของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=๔.๐๗$, S.D.=๐.๗๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=๔.๐๗$, S.D.=๐.๗๓) และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=๔.๐๖$, S.D.=๐.๗๓)

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๕ ร่วมคิด ติดตามตรวจสอบและประเมินผล

(n=๑๐๓)

หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔.๐๐	๐.๗๘	มาก
๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการตรวจสอบในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๘๔	๐.๙๒	มาก
๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานในด้าน สภาพ ปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๙๒	๐.๙๗	มาก
รวม	๓.๙๒	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๙๒, S.D.=๐.๘๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ =๔.๐๐, S.D.=๐.๗๘) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานในด้าน สภาพ ปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ =๓.๙๒, S.D.=๐.๙๗) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการตรวจสอบในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ =๓.๘๔, S.D.=๐.๙๒)

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล

(n=๑๐๓)

หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในได้รับความรู้และประโยชน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๑	๐.๗๙	มาก
๒. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓.๗๘	๐.๘๓	มาก
๓. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการและกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	๓.๘๓	๐.๘๒	มาก
รวม	๓.๗๗	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๗๗, S.D.=๐.๖๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการและกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ =๓.๘๓, S.D.=๐.๘๒) รองลงมาคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ =๓.๗๘, S.D.=๐.๘๓) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในได้รับความรู้และประโยชน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ =๓.๗๑, S.D.=๐.๗๙)

๔.๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับ การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของ
พระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความคิดเห็น ของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการ
บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่ง
ปกครองคณะสงฆ์

(n=๑๐๓)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับ การบริหารจัดการโรงเรียน ผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัด ระยอง		ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์				t	Sig.
		พระสังฆาธิการ (๑๖คน)		พระภิกษุธรรมดา (๘๗ คน)			
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑. ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้		๓.๗๔	๐.๗๐๔	๓.๔๐	๐.๕๗๔	-๑.๘๖๒	๐.๒๐๓
๒. ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดง ความคิดเห็น		๔.๐๓	๐.๗๕๓	๔.๐๐	๐.๖๒๑	-๐.๑๓๔	๐.๒๐๖
๓. ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ		๔.๐๓	๐.๘๐๗	๓.๘๓	๑.๐๑๘	-๐.๘๔๕	๐.๔๓๐
๔. ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ		๔.๐๘	๐.๕๕๐	๓.๙๖	๐.๕๑๕	-๐.๘๔๙	๐.๕๘๒
๕. ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล		๓.๙๖	๐.๘๕๓	๓.๗๑	๐.๖๕๔	-๑.๑๒๗	๐.๒๖๘
๖. ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล		๓.๗๙	๐.๕๙๘	๓.๖๕	๐.๗๑๕	-๐.๘๗๘	๐.๓๖๑
รวม		๓.๙๔	๐.๕๖๙	๓.๗๖	๐.๓๖๙	-๑.๔๗๒	๐.๐๗๔

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ T-test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($t=-๑.๔๗๒$, $Sig.=๐.๐๗๔$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็น ของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามพรรษา

(n=๑๐๓)

การมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๐๒	๒	๐.๒๐๑	๐.๔๑๒	๐.๖๖๔
	ภายในกลุ่ม	๔๘.๗๖๘	๑๐๐	๐.๔๘๘		
	รวม	๔๙.๑๖๙	๑๐๒			
๒. ระดับที่ ๒ ร่วมคิด ร่วมแสดง ความคิดเห็น	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๙๕	๒	๐.๐๔๘	๐.๐๘๘	๐.๙๑๖
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๔๐๗	๑๐๐	๐.๕๔๔		
	รวม	๕๔.๕๐๓	๑๐๒			
๓. ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๓๔	๒	๐.๑๑๗	๐.๑๙๑	๐.๘๒๗
	ภายในกลุ่ม	๗๑.๘๓๖	๑๐๐	๐.๗๑๘		
	รวม	๗๒.๑๑๐	๑๐๒			
๔. ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๖๑	๒	๐.๐๘๑	๐.๒๖๘	๐.๗๖๖
	ภายในกลุ่ม	๓๐.๐๗๔	๑๐๐	๐.๓๐๑		
	รวม	๓๐.๒๓๕	๑๐๒			
๕. ระดับที่ ๕ ร่วมคิด ติดตามตรวจสอบ และประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๐๑	๒	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๑.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๙.๘๒๒	๑๐๐	๐.๖๙๘		
	รวม	๖๙.๘๒๓	๑๐๒			
๖. ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๔๒	๒	๐.๕๒๑	๑.๓๘๔	๐.๒๕๕
	ภายในกลุ่ม	๓๗.๖๓๑	๑๐๐	๐.๓๗๖		
	รวม	๓๘.๖๗๓	๑๐๒			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๑๐	๒	๐.๐๐๕	๐.๐๒๔	๐.๙๗๖
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๔๐๕	๑๐๐	๐.๒๑๔		
	รวม	๒๑.๔๑๖	๑๐๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ T-test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($t=0.024$, $Sig.=0.976$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามการศึกษานักธรรม (n=๑๐๓)

การมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๔๗	๒	๑.๘๗๓	๔.๑๒๕*	๐.๐๑๙
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๔๒๒	๑๐๐	๐.๔๕๔		
	รวม	๔๙.๑๖๙	๑๐๒			
๒. ระดับที่ ๒ ร่วมคิด ร่วมแสดง ความคิดเห็น	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๕๓	๒	๐.๕๒๖	๐.๙๘๕	๐.๓๗๗
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๔๕๐	๑๐๐	๐.๕๓๕		
	รวม	๕๔.๕๐๓	๑๐๒			
๓. ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๓๐	๒	๐.๑๑๕	๐.๑๖๐	๐.๘๕๒
	ภายในกลุ่ม	๗๑.๘๘๐	๑๐๐	๐.๗๑๘		
	รวม	๗๒.๑๑๐	๑๐๒			
๔. ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	๑.๗๒๐	๒	๐.๘๖๐	๓.๐๑๕	๐.๐๕๔
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๕๑๖	๑๐๐	๐.๒๘๕		
	รวม	๓๐.๒๓๕	๑๐๒			
๕. ระดับที่ ๕ ร่วมคิด ติดตามตรวจสอบ และประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๑๑	๒	๑.๗๐๖	๒.๕๖๘	๐.๐๘๒
	ภายในกลุ่ม	๖๖.๔๑๒	๑๐๐	๐.๖๖๔		
	รวม	๖๙.๘๒๓	๑๐๒			
๖. ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๙๒	๒	๐.๒๔๖	๐.๖๔๔	๐.๕๒๗
	ภายในกลุ่ม	๓๘.๑๘๑	๑๐๐	๐.๓๘๒		
	รวม	๓๘.๖๗๓	๑๐๒			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๔๘	๒	๐.๔๒๔	๒.๐๖๓	๐.๑๓๒
	ภายในกลุ่ม	๒๐.๕๖๗	๑๐๐	๐.๒๐๖		
	รวม	๒๑.๔๑๖	๑๐๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-Test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า

พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน ($F=2.063$, $Sig.=0.132$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ในระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ มีความคิดเห็น แตกต่างกัน ($F=4.125^*$, $Sig.=0.019$)

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๓

(n=103)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ	-๑.๔๗๒	-	๐.๐๗๔	-	✓
๒.	พรรษา	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ	-	๐.๐๒๔	๐.๙๗๖	-	✓
๓.	การศึกษา นักธรรม	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ	-	๒.๐๖๓	๐.๑๓๒	-	✓

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ดังนี้

พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๔.๓.๑ ข้อมูลสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน ๒ รูป

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ รูปหรือคน

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มผู้บริหารระดับท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มครูหรือครูอาสาสังกัดโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน ดังนี้

๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน ๒ รูป

ลำดับที่ ๑. พระครูวรวงศ์วิวัฒน์ (วีรศักดิ์), เจ้าคณะอำเภอวังจันทร์

ลำดับที่ ๒. พระครูประจักษ์คุณาภรณ์ (เจริญ), เจ้าคณะตำบลป่ายุบ

๒) กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน

ลำดับที่ ๓. ธวัชน์ วอนสวัสดิ์, นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ

ลำดับที่ ๔. นางวาสนา โพธิ์ศรี, นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ

๓) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ รูปหรือคน

ลำดับที่ ๕. นายอาคม เสือศิริ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ

ลำดับที่ ๖. นายชินโรจน์ ยุทธเจริญกิจ, คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔) กลุ่มผู้บริหารระดับท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

ลำดับที่ ๗. นายนิติพัฒน์ ยุทธเจริญกิจ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่ายุบใน

ลำดับที่ ๘. นายธนภุต ยุทธเจริญกิจ, กำนันตำบลป่ายุบใน

๕) กลุ่มครูหรือครูอาสาสังกัดโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน

ลำดับที่ ๙. นางนลิน ครุฑน้อย, ครู กศน. อ.วังจันทร์ จ.ระยอง

ลำดับที่ ๑๐. คุณสุพรรณิ ประทุมเพ็ชร, เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขปฏิบัติงาน

ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์จำนวน ๒ ตอน คือ ๑. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล
สำคัญ ๒. ข้อคำถามความคิดเห็นที่มีต่อ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียน
ผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง สรุปได้ดังนี้

๑. ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้

๑.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการผสาน
คุณค่าทางสังคมและจิตวิญญาณเข้าด้วยกันอย่างลงตัว พระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำแนะนำทางจิต
วิญญาณและเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่มีความสุขและมีคุณค่า ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุไม่
เพียงแต่เป็นสถานที่ดูแลสุขภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้และเติบโตทางจิตวิญญาณด้วย^๑

๑.๒ การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการช่วยส่งเสริมความเข้าใจและความ
เคารพในวัฒนธรรมไทยในหมู่ผู้สูงอายุ คำสอนและกิจกรรมทางจิตวิญญาณที่พระสงฆ์นำเสนอ
สามารถช่วยเสริมสร้างจิตใจให้แข็งแรง รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในชุมชน สร้าง
ความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งในสังคม^๒

๑.๓ การที่พระสงฆ์เข้ามามีบทบาท โรงเรียนผู้สูงอายุกลายเป็นสถานที่ที่ไม่เพียงแต่ให้
ความรู้สึกของความปลอดภัยทางกายภาพ แต่ยังเป็นพื้นที่ซึ่งจิตวิญญาณได้รับการเลี้ยงดู พระสงฆ์ช่วยให้
ผู้สูงอายุเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ผ่านการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการ
ปรับตัวและการเติบโตทางอารมณ์^๓

๑.๔ การที่พระสงฆ์ร่วมบริหารยังเป็นการส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุ
กับชุมชนในท้องถิ่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างรุ่น สร้างความเข้มแข็ง

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

และความเชื่อมั่นระหว่างผู้สูงอายุกับชุมชน ชุมชนได้รับประโยชน์จากประสบการณ์และความรู้ของผู้สูงอายุ ในขณะที่ผู้สูงอายุได้รับความรู้สึกของการมีคุณค่าและการเป็นที่ต้องการในสังคม^๔

๑.๕ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุไม่เพียงแต่เป็นการส่งเสริมความเข้าใจในด้านจิตวิญญาณและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเขายังมีคุณค่า มีส่วนร่วมในสังคม และยังสามารถเรียนรู้และเติบโตต่อไปในชีวิตของพวกเขาได้เสมอ พระสงฆ์จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นมากกว่าแค่ที่พักพิง แต่เป็นสถานที่สำหรับการเติบโตและการมีสุขภาพจิตที่ดีในช่วงวัยทองของชีวิต^๕

๑.๖ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญยิ่งในด้าน "ร่วมรับรู้" ที่สะท้อนถึงความตระหนักของชุมชนต่อคุณค่าและความต้องการของผู้สูงอายุ พระสงฆ์เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในชุมชน และสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการรับรู้และการมีส่วนร่วมจากส่วนรวม พวกเขาไม่เพียงแต่มีบทบาทในการให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังช่วยเชื่อมโยงการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ^๖

๑.๗ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการแนะนำและสนับสนุนด้านจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ พวกเขาช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดูแลที่อบอุ่นและเข้าใจความต้องการทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุจึงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตวิญญาณ^๗

๑.๘ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นตัวอย่างที่ดีของการผสมผสานระหว่างการศึกษา ศาสนา และการดูแลสุขภาพ การทำงานร่วมกันนี้ช่วยสร้างสังคมที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้พวกเขามีความสุขและมีสุขภาพดี ด้วยการร่วมมือกันของพระสงฆ์และผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถกลายเป็นพื้นที่ที่สร้างสรรค์และมีพลังในการสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีขึ้นให้กับผู้สูงอายุ^๘

๑.๙ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นตัวอย่างในการใช้ชีวิตที่สมดุลและมีความสุข ความรู้และความเข้าใจในธรรมะของพวกเขาช่วยแนะนำผู้สูงอายุในการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อชีวิต และสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุอย่างมีความหมาย การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหาร

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

จัดการโรงเรียนผู้สูงอายุจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีคุณภาพและเต็มไปด้วยความสุข^๙

๑.๑๐ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุยังสะท้อนถึง ความสำคัญของการประสานระหว่างความเชื่อทางศาสนากับการดูแลสังคม พระสงฆ์ดำเนินงานภายใต้ คุณธรรมและปรัชญาที่นำไปสู่การดูแลที่เข้าถึงใจและภาพรวมของชีวิต ความเข้าใจนี้ไม่เพียงแต่ช่วย เพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ยังช่วยให้พวกเขาเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมและศาสนาของ ตนเอง ด้วยวิธีนี้ พระสงฆ์เสริมสร้างการเรียนรู้และการเติบโตทางจิตวิญญาณในหมู่ผู้สูงอายุ ส่งผลให้ เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในสังคม^{๑๐}

๒. ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น

๑.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการสะท้อนของความ สามัคคีและประสานงานระหว่างศาสนากับสังคมสมัยใหม่ในรูปแบบที่เป็นประโยชน์ พระสงฆ์มี บทบาทไม่เพียงแต่เป็นผู้ให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณและศีลธรรม แต่ยังร่วมวางแผนและช่วยในการ จัดการทางการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ พวกเขาช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาที่อิง คุณค่าทางจิตวิญญาณและสังคม ทำให้โรงเรียนไม่เพียงแต่เป็นสถานที่เรียนรู้ แต่ยังเป็นศูนย์รวม คุณค่าทางวัฒนธรรมและศาสนา^{๑๑}

๑.๒ ความสำคัญของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ที่การนำความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์และศีลธรรมเข้ามาผสมผสานกับการศึกษา พวกเขาช่วยให้ ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของชีวิต พร้อมทั้งมอบความสงบและความ มั่นคงทางใจ การทำงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์และผู้บริหารนับเป็นการสร้างชุมชนที่มีคุณธรรมและ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^{๑๒}

๑.๓ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการร่วมคิดและแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการ เป็นการประสานการทำงานระหว่างภาคศาสนากับสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ พวกเขามีส่วนช่วยให้ ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้สึกมีคุณค่าและสามารถแบ่งปันประสบการณ์และความรู้ให้กับ รุ่นหลัง โดยการร่วมมือกัน พระสงฆ์และผู้บริหารสามารถสร้างแนวทางใหม่ๆ ในการจัดการศึกษาที่ไม่ เพียงเน้นทางวิชาการ แต่ยังเน้นการพัฒนาทางจิตวิญญาณและศีลธรรม^{๑๓}

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

๑.๔ พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกกว่าพวกเขาได้รับการเคารพและความเอาใจใส่ พวกเขาช่วยให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้และเติบโตต่อไปแม้จะอยู่ในวัยที่มีอายุมาก^{๑๔}

๑.๕ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุทางการศึกษาและจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ ความร่วมมือนี้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความเชื่อมโยงระหว่างศาสนากับชีวิตประจำวัน สร้างผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์แก่ทั้งผู้สูงอายุและชุมชน^{๑๕}

๑.๖ การทำงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์และผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นตัวอย่างของการรวมกันของคุณค่าทางศาสนาและความรู้ทางสังคม ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความร่วมมือ โรงเรียนผู้สูงอายุไม่เพียงแต่กลายเป็นสถานที่เรียนรู้ด้านวิชาการ แต่ยังเป็นศูนย์รวมของความรู้ทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ ความเข้าใจนี้ส่งผลให้โรงเรียนสามารถเสนอหลักสูตรและกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุในทุกมิติ^{๑๖}

๑.๗ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจในด้านจิตวิญญาณและสุขภาพจิตให้กับผู้สูงอายุ พระสงฆ์มักจะมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาทางจิตวิญญาณ ช่วยผู้สูงอายุในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตและการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชรา การเข้าใจในด้านจิตวิญญาณนี้ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างจิตใจของผู้สูงอายุ แต่ยังช่วยสร้างความสมดุลในชีวิตประจำวัน^{๑๗}

๑.๘ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจของโรงเรียนผู้สูงอายุยังแสดงให้เห็นถึงการยอมรับความหลากหลายทางความคิดและวัฒนธรรม พระสงฆ์มีบทบาทในการแนะนำและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้บริหารและผู้สูงอายุในการเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทยและคุณค่าทางศีลธรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน ความเข้าใจและการยอมรับนี้ช่วยให้โรงเรียนผู้สูงอายุกลายเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและมีความหลากหลาย^{๑๘}

๑.๙ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือในด้านการศึกษาและจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างชุมชนศาสนา

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

กับสังคม การทำงานร่วมกันนี้ไม่เพียงส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตัวเองของผู้สูงอายุ แต่ยังเป็น การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน^{๑๙}

๑.๑๐ สิ่งสำคัญที่สุดคือการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุช่วยสร้างสมดุล ระหว่างการศึกษาทางวิชาการและการพัฒนาทางจิตวิญญาณ ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะ ชีวิต การเรียนรู้ความรู้ใหม่ๆ พร้อมทั้งการสร้างความเข้าใจทางศีลธรรมและจิตวิญญาณที่ลึกซึ้ง การ ผสมผสานระหว่างวิชาการและจิตวิญญาณนี้เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่องค์รวมและสร้างความ เข้มแข็งให้กับชุมชน^{๒๐}

๓. ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ

๑.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญ อย่างมาก พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญในการพิจารณาและตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งใน เรื่องของการจัดการและแนวทางการสอน พวกเขาไม่เพียงแต่มีความรู้และประสบการณ์ทางจิต วิญญาณเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเข้าใจด้านการศึกษาและการดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม^{๒๑}

๑.๒ การทำงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์และบุคลากรของโรงเรียน ทำให้เกิดการ ผสมผสานระหว่างความรู้ทางจิตวิญญาณและทักษะทางการศึกษาอย่างลงตัว การตัดสินใจร่วมกันใน ด้านนโยบายและการดำเนินการต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างโรงเรียนให้มีคุณภาพและตอบสนองความ ต้องการของผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ยังช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตร ที่เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านจิตใจและสุขภาพร่างกาย^{๒๒}

๑.๓ การมีพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของทีมบริหารยังเป็นการแสดงออกถึงความเคารพและ ความใส่ใจต่อวัฒนธรรมและศาสนาที่มีอิทธิพลในชุมชน พวกเขาช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อม ทางการเรียนรู้ที่เน้นความสงบและการเติบโตทางจิตวิญญาณ ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุไม่เพียงเป็น สถานที่เรียนรู้ทั่วไป แต่ยังเป็นศูนย์รวมของความรู้ ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่ยืนยันคุณค่าและ ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุในสังคม^{๒๓}

๑.๔ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุไม่เพียงช่วย เสริมสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร แต่ยังช่วยสร้างความสมดุลระหว่างภูมิปัญญา ตะวันออกกับการศึกษาสมัยใหม่ พระสงฆ์มีบทบาทในการแนะนำและแบ่งปันความรู้ด้านจิตวิญญาณ

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

และการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย การดำเนินงานของพวกเขาเน้นย้ำถึงการเติบโตทางจิตวิญญาณเป็นหลัก นำมาซึ่งการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแต่สร้างความรู้และทักษะใหม่ๆ แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณค่าในตัวตนของผู้เรียน^{๒๔}

๑.๕ การเข้ามามีบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุนับเป็นก้าวที่สำคัญที่พัฒนาคุณค่าทางจิตวิญญาณเข้ากับการศึกษาแบบดั้งเดิม พระสงฆ์ดำเนินงานด้วยความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้และเติบโตอย่างมีคุณค่า นอกจากนี้ พวกเขายังช่วยให้ผู้สูงอายุเชื่อมต่อกับศาสนาและวัฒนธรรมของตนเองอย่างแน่นแฟ้น การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์จึงช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน^{๒๕}

๑.๖ การที่พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในโรงเรียนผู้สูงอายุช่วยเสริมสร้างคุณภาพการเรียนการสอนให้หลากหลายขึ้น พวกเขานำเสนอมุมมองที่ไม่เพียงแต่เน้นถึงความรู้แบบประยุกต์ แต่ยังรวมถึงการสั่งสมประสบการณ์ชีวิตและการทำความเข้าใจกับตนเอง นอกจากนี้ การมีพระสงฆ์ร่วมบริหารยังเป็นการแสดงถึงการยอมรับและเคารพความเชื่อทางศาสนาที่มีอิทธิพลในชุมชน ช่วยให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นที่ยอมรับและมีความหมายมากยิ่งขึ้นในสังคม^{๒๖}

๑.๗ พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอแนวทางและความคิดเกี่ยวกับชีวิตที่มีคุณค่า ความร่วมมือนี้ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย แต่ยังเป็นการสร้างความเข้าใจและการยอมรับระหว่างรุ่น โรงเรียนผู้สูงอายุจึงกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ไม่เพียงส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์รวมของประสบการณ์ชีวิต ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเปี่ยมไปด้วยความหมาย^{๒๗}

๑.๘ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการผสมผสานความรู้ทางจิตวิญญาณและวิชาการอย่างลงตัว การทำงานร่วมกันนี้เป็นตัวอย่างที่ดีของการบูรณาการระหว่างศาสนากับการศึกษา สร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเอื้ออำนวยต่อการเติบโตของผู้สูงอายุในทุกๆ ด้าน ด้วยวิสัยทัศน์ที่มีความหมายและเปี่ยมไปด้วยความรู้ โรงเรียนผู้สูงอายุกลายเป็นสถานที่ที่ไม่เพียงส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ยังสนับสนุนการมีชีวิตที่มีคุณค่าและเต็มไปด้วยความหมาย^{๒๘}

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

๑.๙ การมีพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของทีมบริหารและการตัดสินใจในโรงเรียนไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างมิติทางจิตวิญญาณ แต่ยังช่วยให้โรงเรียนสามารถนำเสนอกิจกรรมที่เติมเต็มชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณค่า การเรียนรู้แบบองค์รวมที่รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ทำให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตัวเองในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ การร่วมมือกับพระสงฆ์ยังช่วยให้โรงเรียนเชื่อมต่อกับชุมชนและวัดในท้องถิ่น สร้างเครือข่ายที่เสริมสร้างการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชน^{๒๙}

๑.๑๐ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้แบบดั้งเดิมกับการศึกษาสมัยใหม่อย่างลงตัว พระสงฆ์ ด้วยประสบการณ์และความเข้าใจในด้านจิตวิญญาณและวัฒนธรรม นำเสนอมุมมองที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ พวกเขาช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมต่อกับศาสนาและวัฒนธรรมของตน ส่งเสริมความเข้าใจและความเคารพในความเชื่อทางศาสนา ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในชีวิตของผู้สูงอายุ^{๓๐}

๔. ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ

๑.๑ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นช่วยเพิ่มความรู้สึกรับรู้ของการเป็นเจ้าของและการเข้าร่วมในโรงเรียน ความคิดเห็นของพวกเขาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางและการปรับปรุงโรงเรียน ผู้สูงอายุมักมีความเห็นที่มีคุณค่าและสามารถขึ้นำการบริหารไปในทิศทางที่ดี^{๓๑}

๑.๒ การรับฟังและนำความคิดเห็นของผู้สูงอายุมาปรับใช้เป็นวิธีที่ดีในการเสริมสร้างความมั่นใจและความเคารพต่อพวกเขา ความเห็นเหล่านี้มักจะสะท้อนถึงประสบการณ์ชีวิตที่เข้มข้นและเมื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ จะช่วยให้โรงเรียนมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น^{๓๒}

๑.๓ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่ในการแสดงความคิดเห็น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียนช่วยให้พวกเขารู้สึกมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในสังคม การมีส่วนร่วมนี้เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการมีชีวิตที่มีคุณค่า^{๓๓}

๑.๔ การให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนเป็นการทำงานร่วมกันที่สร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อทั้งผู้สูงอายุและชุมชน ผ่าน

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

กระบวนการนี้ โรงเรียนจะกลายเป็นสถานที่ที่ไม่เพียงตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยคุณค่าและประสบการณ์ที่หลากหลาย^{๓๔}

๑.๕ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจของโรงเรียน ผู้สูงอายุที่มีพระสงฆ์เป็นผู้บริหารนั้นเป็นการสะท้อนถึงความร่วมมือที่สำคัญระหว่างความรู้ด้านจิตวิญญาณและประสบการณ์ชีวิต การเข้าร่วมของพวกเขาช่วยให้โรงเรียนเป็นมากกว่าแค่สถานที่เรียนรู้ แต่เป็นสถานที่ที่ส่งเสริมการเติบโตและการพัฒนาของทั้งชุมชน ความเห็นของผู้สูงอายุมีความสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการปรับปรุงในโรงเรียน^{๓๕}

๑.๖ การมีส่วนร่วมนี้ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความเคารพระหว่างผู้สูงอายุกับพระสงฆ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันช่วยให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความเข้าใจและยอมรับในความหลากหลายของความคิดและประสบการณ์ การนำเสนอความคิดเห็นของผู้สูงอายุในการดำเนินงานของโรงเรียนทำให้เกิดการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น^{๓๖}

๑.๗ การส่งเสริมความร่วมมือนี้ไม่เพียงแต่ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์จากทุกช่วงวัย แต่ยังเป็นการสร้างโรงเรียนที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวตามความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการตัดสินใจของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่พักของทุกคนในชุมชน^{๓๗}

๑.๘ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในโรงเรียนที่มีพระสงฆ์เป็นผู้บริหารนั้นไม่เพียงเป็นการรับฟังและให้ความเคารพต่อความคิดเห็นของพวกเขา แต่ยังเป็นการยอมรับประสบการณ์ชีวิตและความรู้ที่พวกเขามี การมีส่วนร่วมนี้สร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดอายุ และส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เปิดกว้างและยอมรับทุกคน^{๓๘}

๑.๙ การที่ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารโรงเรียนไม่เพียงช่วยให้พวกเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่ยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่างรุ่น การมีส่วนร่วมแบบนี้ช่วยสร้างความเชื่อมโยงและการเข้าใจร่วมกันในชุมชน นอกจากนี้ความคิดเห็นของผู้สูงอายุยังช่วยให้พระสงฆ์ได้มองเห็นถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่พวกเขาให้บริการ^{๓๙}

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

๑.๑๐ การเปิดช่องทางสำหรับผู้สูงอายุในการแบ่งปันความคิดเห็นไม่เพียงแต่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม แต่ยังช่วยให้พวกเขาเข้าสู่การยอมรับและเคารพ ความเห็นของพวกเขาเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนสามารถนำไปสู่การปรับปรุงและนวัตกรรม ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันของพระสงฆ์และผู้สูงอายุสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียน^{๔๐}

๕. ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล

๑.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุนำเสนอมุมมองที่หลากหลายและสำคัญ พวกเขามีบทบาทในการร่วมคิดและติดตาม ช่วยให้การจัดการโรงเรียนมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างศาสนาและการศึกษา ให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณ^{๔๑}

๑.๒ พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการโรงเรียน ช่วยให้เห็นว่าการดำเนินงานมีคุณภาพและเหมาะสม พวกเขานำความเข้าใจทางจิตวิญญาณมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเติบโตทางจิตใจ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและกิจกรรมช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๔๒}

๑.๓ การเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนและประเมินผลช่วยให้พระสงฆ์ร่วมกำหนดทิศทางโรงเรียนอย่างมีส่วนร่วม พวกเขาเสนอแนวทางที่สอดคล้องกับคุณค่าทางจิตวิญญาณ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย โรงเรียนผู้สูงอายุจึงไม่เพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ แต่ยังเป็นสถานที่ที่ผสมผสานความรู้กับศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว^{๔๓}

๑.๔ การทำงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์และผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการผสมผสานความรู้ทางวิชาการกับจิตวิญญาณอย่างมีคุณค่า นอกจากจะช่วยพัฒนาการศึกษาและการดูแลผู้สูงอายุแล้ว ยังส่งเสริมความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรม สร้างชุมชนที่เข้มแข็งและเอื้ออำนวยต่อการเติบโตของทุกคนในสังคม^{๔๔}

๑.๕ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่น่ายินดีและมีคุณค่า พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์และความเข้าใจในศาสนาและวัฒนธรรมไทย สามารถนำความรู้เหล่านั้นมาช่วยให้การเรียนรู้และกิจกรรมในโรงเรียนมีความหลากหลายและเต็มไปด้วยคุณค่าทาง

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

จิตวิญญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการเชื่อมต่อกับศาสนาและวัฒนธรรมของตนเอง^{๔๕}

๑.๖ พระสงฆ์มีส่วนช่วยในการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของโรงเรียน นำมาซึ่งการดำเนินงานที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ การเรียนรู้และกิจกรรมที่พระสงฆ์ช่วยกำหนด ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆ แต่ยังเป็นการเติมเต็มชีวิตในด้านจิตใจและศาสนาอีกด้วย^{๔๖}

๑.๗ พระสงฆ์เป็นส่วนสำคัญในการวางแผนและประเมินผลโรงเรียน พวกเขานำเสนอแนวทางที่ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณและเป็นที่ยอมรับของความรู้สมัยใหม่กับประเพณีทางศาสนา โรงเรียนจึงเป็นที่ที่ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้อย่างครบถ้วน^{๔๗}

๑.๘ การร่วมมือนี้สะท้อนถึงการเคารพและการยอมรับความเชื่อทางศาสนาในสังคมไทย โรงเรียนผู้สูงอายุที่มีพระสงฆ์เข้าร่วมบริหารไม่เพียงสร้างสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ในการเรียนรู้ แต่ยังช่วยสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็ง โดยมีพื้นฐานที่มาจากความรู้ ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า^{๔๘}

๑.๙ การร่วมคิด ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีพระสงฆ์เข้าร่วมมือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ เมื่อพระสงฆ์เข้าร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ พวกเขาส่งเสริมให้โรงเรียนมีมุมมองที่หลากหลายและลึกซึ้ง การติดตามและการตรวจสอบจากพระสงฆ์ทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น^{๔๙}

๑.๑๐ การประเมินผลจากพระสงฆ์ไม่เพียงแต่ช่วยให้โรงเรียนปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในกระบวนการนี้ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนดำเนินงานอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม^{๕๐}

๖. ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล

๑.๑ การร่วมรับผลประโยชน์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของทีมงานนำมาซึ่งประโยชน์หลายด้าน ทั้งผู้สูงอายุ ชุมชน และพระสงฆ์เองก็ได้รับประโยชน์จาก

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

การทำงานร่วมกันนี้ ผู้สูงอายุได้รับการเรียนรู้ที่ครอบคลุม พัฒนาทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และ วัฒนธรรม ในขณะที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการมีโรงเรียนที่มีคุณภาพและเป็นศูนย์กลางทาง วัฒนธรรมและศาสนา^{๕๑}

๑.๒ พระสงฆ์ โดยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน ได้รับโอกาสในการ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทางศาสนาและจิตวิญญาณให้กับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ การทำงาน ร่วมกันกับโรงเรียนยังช่วยให้พระสงฆ์เข้าใจความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็น ประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมทางศาสนาและการบริการชุมชน^{๕๒}

๑.๓ การที่โรงเรียนผู้สูงอายุมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ นอกจากจะสร้างสิ่งแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้แล้ว ยังส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้พวกเขามีชีวิตที่มีความ สุข มีสุขภาพจิตที่ดี และเชื่อมโยงกับชุมชนของตนเองได้อย่างแข็งแกร่งและมีความหมาย^{๕๓}

๑.๔ การร่วมรับผลประโยชน์นี้ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความเคารพระหว่างรุ่น ผู้สูงอายุได้รับโอกาสในการแบ่งปันประสบการณ์และความรู้ของพวกเขากับชุมชน ทำให้ชุมชนเห็น คุณค่าและสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อาวุโส นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ใน โรงเรียนผู้สูงอายุยังช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการดูแลและการ สนับสนุนผู้สูงอายุ^{๕๔}

๑.๕ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุไม่เพียงสร้าง ประโยชน์ในเชิงการศึกษาและจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมความเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้น ระหว่างผู้สูงอายุกับชุมชน ทำให้ทั้งสองกลุ่มได้รับประโยชน์และเติบโตร่วมกันอย่างมีคุณค่าและมี ความสุข^{๕๕}

๑.๖ การร่วมรับผลประโยชน์ระหว่างพระสงฆ์และโรงเรียนผู้สูงอายุยังส่งผลดีต่อการ พัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งจิตใจและร่างกายของผู้สูงอายุ กิจกรรมเหล่านี้ไม่ เพียงแค่เน้นที่การเรียนรู้ด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการฝึกปฏิบัติธรรม การเรียนรู้ศิลปะและ วัฒนธรรม และกิจกรรมทางสังคมที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงในชุมชนและการมีส่วนร่วมทาง สังคม^{๕๖}

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

๑.๗ การร่วมมือนี้ ผู้สูงอายุยังได้รับโอกาสในการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ของตนเองกับรุ่นหลัง สร้างการเรียนรู้ร่วมกันและส่งเสริมความเข้าใจข้ามรุ่น ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมโดยรวม การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ไม่เพียงแต่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ยังช่วยให้พวกเขารู้สึกเป็นที่เคารพและมีคุณค่าในสังคม^{๕๗}

๑.๘ การทำงานร่วมกันนี้ยังช่วยเพิ่มคุณค่าในการดูแลและการสนับสนุนผู้สูงอายุ ช่วยให้โรงเรียนสามารถสร้างกิจกรรมและหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุมารวมถึงการมีส่วนร่วมที่แข็งแกร่งกับชุมชน การมีพระสงฆ์ในทีมบริหารยังเป็นการส่งเสริมวิสัยทัศน์แบบองค์รวม ซึ่งคำนึงถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณ สุขภาพจิต และการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ^{๕๘}

๑.๙ การทำงานร่วมกันนี้ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นการเสริมสร้างรูปแบบของการดูแลที่องค์รวมและเป็นมิตรกับทุกคนในสังคม โดยการผสมผสานระหว่างความรู้ทางวิชาการ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นมากกว่าแค่สถานที่เรียนรู้ แต่เป็นสถานที่ที่ทุกคนในสังคมสามารถเติบโตและพัฒนาไปพร้อมกันอย่างมีคุณค่าและเคารพซึ่งกันและกัน^{๕๙}

๑.๑๐ โรงเรียนผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมของพระสงฆ์เป็นสัญลักษณ์ของการเคารพและการให้คุณค่ากับผู้สูงอายุในสังคม การให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณ, การศึกษา, และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการสร้างพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการเติบโตของทุกคน^{๖๐}

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

๔.๓.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามรายด้าน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ด้านกำลังคน (Man)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ	๑. เพิ่มจำนวนบุคลากร หาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมเพื่อจ้างบุคลากรเพิ่ม
๒. บุคลากรที่มีอยู่มีภาระงานหนัก ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน	๒. ให้พระสงฆ์ กระจายภาระเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. ยังไม่มีระบบการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน ส่งผลต่อทักษะและความรู้ของบุคลากร	๓. จัดฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากร

จากตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหาและอุปสรรค คือ โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ บุคลากรที่มีอยู่มีภาระงานหนัก ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ยังไม่มีระบบการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน ส่งผลต่อทักษะและความรู้ของบุคลากร

ข้อเสนอแนะ เพิ่มจำนวนบุคลากร หาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมเพื่อจ้างบุคลากรเพิ่ม ให้พระสงฆ์ กระจายภาระเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จัดฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากร

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง ด้านงบประมาณ (Money)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. งบประมาณจำกัด โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีงบประมาณจำกัด ส่งผลต่อการจัดกิจกรรม พัฒนาบุคลากร และจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ	๑. หาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติมจากภาคเอกชน ประชาชน และการระดมทุน
๒. แหล่งที่มาของงบประมาณไม่แน่นอน แหล่งที่มาของงบประมาณหลักมาจากภาครัฐ ภาคเอกชน และเงินบริจาค ซึ่งอาจไม่แน่นอน ส่งผลต่อการวางแผนระยะยาว	๒. กำหนดเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณให้ชัดเจน
๓. การจัดสรรงบประมาณอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน	๓. ตรวจสอบและประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใส

จากตารางที่ ๔.๑๒ ปัญหาและอุปสรรค คือ งบประมาณจำกัด โรงเรียนผู้สูงอายุมีงบประมาณจำกัดที่ส่งผลต่อการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการจัดซื้ออุปกรณ์ ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถให้บริการอย่างเต็มที่แก่ผู้สูงอายุได้ แหล่งที่มาของงบประมาณไม่แน่นอน การไม่มั่นใจในแหล่งที่มาของงบประมาณหลัก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และเงินบริจาค อาจทำให้มีความไม่แน่นอนในการวางแผนระยะยาว

ข้อเสนอแนะ การเพิ่มแหล่งที่มาของงบประมาณ โรงเรียนควรพยายามหาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติมอย่างสร้างรายได้เสริม หรือเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่สนใจได้ร่วมทุน การวางแผนงบประมาณอย่างเหมาะสม โรงเรียนควรทำการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีเหตุผล และใช้งบประมาณตามความต้องการและลำดับความสำคัญของกิจกรรมแต่ละอย่าง

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ด้านวัสดุ (Material)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์สำหรับกิจกรรมนันทนาการ อุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุที่มีความต้องการพิเศษ	๑. ระดมทุนเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมจากภาคเอกชน ประชาชน และการระดมทุน
๒. วัสดุอุปกรณ์หลายชิ้นชำรุดทรุดโทรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้งานและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ	๒. พัฒนาระบบการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์
๓. ยังไม่มีระบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษา	๓. พัฒนาศูนย์กลางด้านการจัดการวัสดุอุปกรณ์ พัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในการจัดการวัสดุอุปกรณ์

จากตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหาและอุปสรรค คือ โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์สำหรับกิจกรรมนันทนาการ อุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุที่มีความต้องการพิเศษ วัสดุอุปกรณ์หลายชิ้นชำรุดทรุดโทรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้งานและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ ยังไม่มีระบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษา

ข้อเสนอแนะ ระดมทุนเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมจากภาคเอกชน ประชาชน และการระดมทุน พัฒนาระบบการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ พัฒนาศูนย์กลางด้านการจัดการวัสดุอุปกรณ์ พัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในการจัดการวัสดุอุปกรณ์

ตารางที่ ๔.๒๒ ปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ด้านการจัดการ (Management)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ยังไม่มีระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้	๑. จัดทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้
๒. การทำงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ราบรื่น	๒. จัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓. ยังไม่มีระบบการติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน	๓. จัดทำระบบติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน

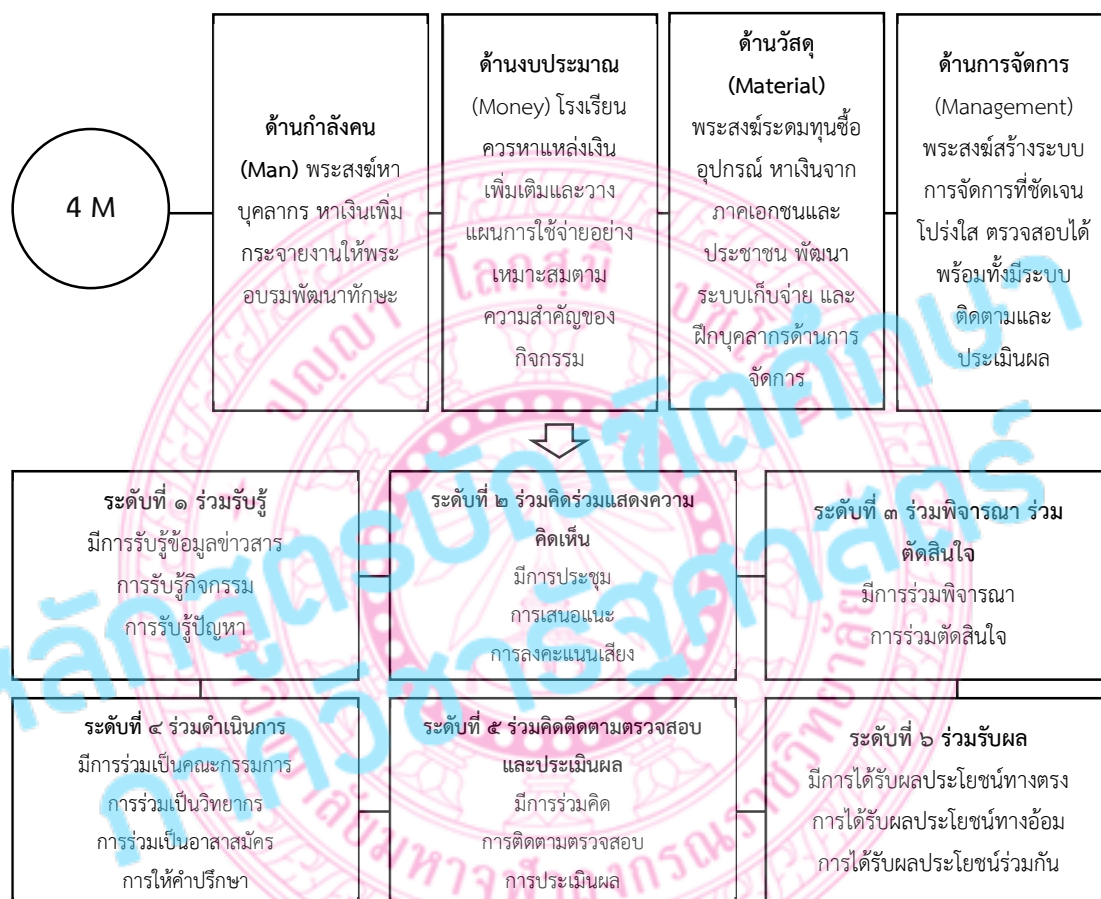
จากตารางที่ ๔.๒๒ ปัญหาและอุปสรรค คือ ยังไม่มีระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ การทำงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ราบรื่น ยังไม่มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ จัดทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ จัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำระบบติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย (ผู้วิจัย)

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง มีดังนี้

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ การร่วมรับรู้ของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง มี ๓ รูปแบบหลัก ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร: พระสงฆ์ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายประกาศ เอกสารแจ้งข่าว เว็บไซต์ และการประชุม การรับรู้กิจกรรม: พระสงฆ์มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมอาสาสมัคร การรับรู้ปัญหา: พระสงฆ์ได้รับทราบปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การประชุม การพูดคุยกับ

บุคลากร และการร้องเรียนจากผู้สูงอายุ โดยมีแนวทางการส่งเสริมการร่วมรับรู้ เพื่อส่งเสริมการร่วมรับรู้ของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสาร จัดทำระบบข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่าย การจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจของพระสงฆ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเปิดช่องทางการรับรู้ เปิดช่องทางการรับรู้ที่หลากหลาย เช่น การประชุม การพูดคุย การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์ บุคลากร และผู้สูงอายุ

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น พระสงฆ์มีส่วนร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็นในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ผ่านรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ การประชุม: พระสงฆ์เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการโรงเรียน ประชุมผู้ปกครอง และประชุมกลุ่มย่อยเพื่อหารือเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การเสนอแนะ: พระสงฆ์สามารถเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ปัญหา และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ตู้รับข้อเสนอแนะ เว็บไซต์ และการพูดคุยกับบุคลากร การลงคะแนนเสียง: พระสงฆ์มีสิทธิลงคะแนนเสียงในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยแนวทางการส่งเสริมการร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมการร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีแนวทางดังต่อไปนี้ การจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจ การเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ของโรงเรียน การพัฒนาระบบการเสนอแนะ พัฒนาระบบการเสนอแนะที่สะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวย สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิดริเริ่ม การแสดงความคิดเห็น และการติชม

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ มี ๒ รูปแบบหลัก ได้แก่ การร่วมพิจารณา: พระสงฆ์มีโอกาสเสนอแนะความคิดเห็น ร่วมพิจารณาปัญหา และหาแนวทางแก้ไขร่วมกับบุคลากรของโรงเรียน การร่วมตัดสินใจ: พระสงฆ์มีโอกาสร่วมตัดสินใจในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรม การจัดสรรงบประมาณ และการพัฒนาระบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ การสร้างกลไกการมีส่วนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการที่มีพระสงฆ์เป็นตัวแทน กำหนดบทบาทหน้าที่ และสร้างช่องทางการเสนอแนะความคิดเห็น การพัฒนาทักษะ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการสื่อสารของพระสงฆ์ การสร้างความไว้วางใจ สร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์ บุคลากร และผู้สูงอายุ

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ ๔ รูปแบบหลัก ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการ: พระสงฆ์มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ การร่วมเป็นวิทยากร: พระสงฆ์เป็นวิทยากรบรรยายธรรมะ ให้ความรู้ และฝึกอบรมแก่ผู้สูงอายุ การร่วมเป็นอาสาสมัคร: พระสงฆ์ร่วมกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น การดูแลผู้สูงอายุ การทำความสะอาด และการจัด

กิจกรรม การให้คำปรึกษา: พระสงฆ์ให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพ และปัญหาจิตใจ แนวทางการส่งเสริมการร่วมดำเนินการเพื่อส่งเสริมการร่วมดำเนินการของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของพระสงฆ์ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการบริหารจัดการ และทักษะการช่วยเหลือผู้สูงอายุ การสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุ การสนับสนุนจากวัด สนับสนุนจากวัดให้พระสงฆ์มีเวลาและทรัพยากรในการร่วมดำเนินการ การประสานงาน ประสานงานระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุ วัด และชุมชน

ระดับที่ ๕ ร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล มี ๓ รูปแบบหลัก ได้แก่ การร่วมคิด: พระสงฆ์มีโอกาสเสนอแนะความคิดเห็น แนวทาง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ การติดตามตรวจสอบ: พระสงฆ์มีโอกาสติดตามความคืบหน้า ผลการดำเนินงาน และปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ การประเมินผล: พระสงฆ์มีโอกาสประเมินผลความพึงพอใจ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของโรงเรียนผู้สูงอายุ แนวทางการส่งเสริมการร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผล เพื่อส่งเสริมการร่วมคิดติดตามตรวจสอบและประเมินผลของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีแนวทางดังต่อไปนี้ การจัดทำระบบการมีส่วนร่วม จัดทำระบบการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่าย การจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจของพระสงฆ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเปิดช่องทางการมีส่วนร่วม เปิดช่องทางการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น การประชุม การพูดคุย การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์ บุคลากร และผู้สูงอายุ

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล มี ๓ รูปแบบหลัก ได้แก่ การได้รับผลประโยชน์ทางตรง: พระสงฆ์ได้รับผลประโยชน์ทางตรง เช่น อาหาร ที่พัก ยารักษาโรค และค่าตอบแทน การได้รับผลประโยชน์ทางอ้อม: พระสงฆ์ได้รับผลประโยชน์ทางอ้อม เช่น การได้รับความเคารพศรัทธา การได้สร้างบุญกุศล และความพึงพอใจในการช่วยเหลือผู้อื่น การได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน: พระสงฆ์ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันกับผู้สูงอายุ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมสุขภาพ และความมั่นคงทางสังคม แนวทางการส่งเสริมการร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อส่งเสริมการร่วมรับผลประโยชน์ของพระสงฆ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยการจัดทำระบบการร่วมรับผลประโยชน์ จัดทำระบบการร่วมรับผลประโยชน์ที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ การพัฒนาผลประโยชน์ พัฒนาผลประโยชน์ให้เหมาะสมกับความต้องการของพระสงฆ์ การสร้างความเข้าใจ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ให้กับพระสงฆ์ การติดตามและประเมินผล ติดตามและประเมินผลการร่วมรับผลประโยชน์

กำลังคน (Man) โรงเรียนผู้สูงอายุมักประสบปัญหาในการจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพและทักษะที่เพียงพอในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและการให้บริการ ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มจำนวนบุคลากร: การเพิ่มจำนวนบุคลากรสามารถช่วยกระจาย

ภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้สูงอายุได้ดีขึ้น การหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติม: การหาเงินทุนเพิ่มเติมเพื่อจ้างบุคลากรเพิ่มเติมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้ การมอบหมายภาระงานให้กับพระสงฆ์: การใช้พระสงฆ์ในการกระจายภาระงานในบางส่วนสามารถช่วยให้การทำงานภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การจัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร: การลงทุนในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเพิ่มทักษะและความสามารถของพวกเขาในการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยแก้ไขปัญหาที่มีอยู่และยกระดับมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

งบประมาณ (Money) งบประมาณจำกัดเป็นอุปสรรคหลักที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการจัดซื้ออุปกรณ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้ไม่สามารถให้บริการผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ แหล่งที่มาของงบประมาณที่ไม่แน่นอนยังเป็นปัญหาในการวางแผนระยะยาว ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มแหล่งที่มาของงบประมาณ: โรงเรียนควรหาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติม เช่น การสร้างรายได้เสริมหรือเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่สนใจร่วมทุน การวางแผนงบประมาณอย่างเหมาะสม: การวางแผนการใช้งบประมาณควรทำอย่างมีเหตุผลและควรใช้จ่ายตามความต้องการและลำดับความสำคัญของกิจกรรมแต่ละอย่าง การใช้วิธีการเหล่านี้อาจช่วยให้โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มความยั่งยืนในการดำเนินงานได้

วัสดุ (Materials) โรงเรียนผู้สูงอายุประสบปัญหาขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์จำเป็นและการบำรุงรักษาที่ไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการใช้งานของผู้สูงอายุ การขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์: ต้องมีการพัฒนาระบบการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจรวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการติดตามสถานะและการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและลดการสูญเสียทรัพยากร การพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากร: สำคัญที่จะต้องพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในการจัดการวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะด้านเพื่อเพิ่มความสามารถในการบำรุงรักษาและการใช้งานวัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ การระดมทุน: การหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมจากภาคเอกชน ประชาชน และการระดมทุนผ่านแคมเปญต่าง ๆ สำคัญต่อการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

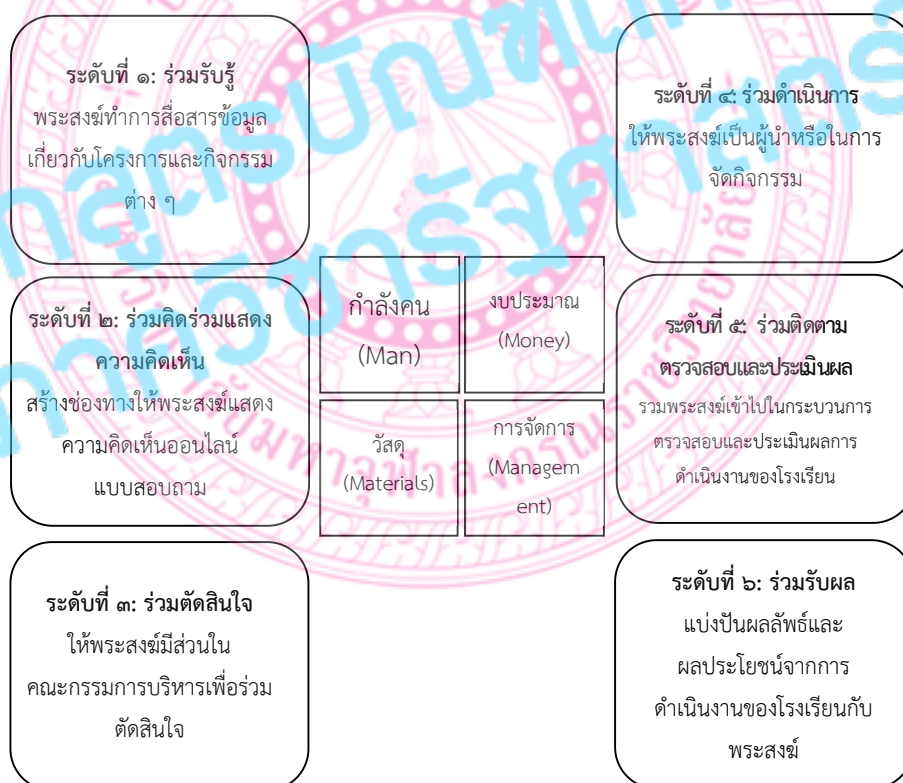
การจัดการ (Management) ปัญหาหลักคือการขาดระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมถึงการประสานงานที่ยังไม่ราบรื่นและการขาดระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ. การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องการการการจัดทำระบบที่ชัดเจนและมีมาตรฐานในทุกขั้นตอนของการบริหาร การประสานงาน และการติดตามผล เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและ

ความสามารถในการตรวจสอบได้ในทุกๆ ด้านของการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยคือ การพัฒนาและนำระบบการจัดการที่ชัดเจนมาใช้งาน, การจัดระบบการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสร้างระบบติดตามและประเมินผลที่สามารถให้ข้อมูลกลับมายังผู้บริหารได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน ซึ่งจะช่วยทำให้การดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง" ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย (ผู้วิจัย)

จากแผนภาพที่ ๔.๒ แสดงให้เห็นการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง สามารถแบ่งได้เป็น ๖ ระดับตามหลักการมีส่วนร่วมที่กำหนด แต่ละระดับควรประกอบด้วยกิจกรรมหรือการดำเนินการดังนี้

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ จัดทำเอกสารสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุให้พระสงฆ์รับรู้อย่างต่อเนื่อง และจัดประชุมเป็นประจำเพื่ออัปเดตข้อมูลและกิจกรรมใหม่ๆ ให้ทราบ

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น จัดการประชุมหรือเวิร์กช็อปที่พระสงฆ์สามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการ สร้างช่องทางให้พระสงฆ์แสดงความคิดเห็นออนไลน์หรือผ่านแบบสอบถาม.

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ให้พระสงฆ์เข้าร่วมในการตัดสินใจสำคัญๆ เช่น การกำหนดนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน ให้พระสงฆ์มีส่วนในคณะกรรมการหรือทีมบริหารจัดการเพื่อร่วมกำหนดทิศทางและการตัดสินใจ.

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้กับพระสงฆ์ ให้พระสงฆ์เป็นผู้นำหรือโค้ชในการจัดกิจกรรมเฉพาะทาง

ระดับที่ ๕ ร่วมคิดตามตรวจสอบและประเมินผล รวมพระสงฆ์เข้าไปในกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน จัดการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินผลเพื่อพัฒนาความสามารถของพระสงฆ์ในด้านนี้

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล แบ่งปันผลลัพธ์และผลประโยชน์จากการดำเนินงานของโรงเรียนกับพระสงฆ์เพื่อให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ ระดมความคิดเห็นจากพระสงฆ์เกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้รับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงในอนาคต.

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อนำเสนอปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ รูป/คน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท (Content Analysis Technique) ตามโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตของผู้วิจัย และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) กับพระสงฆ์ ใน ๔ ตำบล อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๐๓ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๖๒ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ สถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage : %) และพรรณนาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง อธิบายระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard : S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ พรรษา การศึกษานักธรรม ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน

แบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance : ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรที่มีสามกลุ่มขึ้นไป หากพบว่ามีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีการ LSD (Least Significant Different : LSD) และจะมีการสรุปตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๑) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ในภาพรวม

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน

๒) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง หลักการบริหารจัดการ 4M

พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านกำลังคน (Man) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกำลังคน (Man) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๐๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านงบประมาณ (Money) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านงบประมาณ (Money) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านวัสดุ (Material) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านวัสดุ (Material) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านการจัดการ (Management) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านการจัดการ (Management) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๕๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๙๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๔๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ระดับที่ ๕ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๕ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๒๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบความคิดเห็น พระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตาม ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ พรรษา การศึกษานักธรรม เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($t=-๑.๔๗๒$, $Sig.=๐.๐๗๔$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($F=๐.๐๒๔$, $Sig.=๐.๙๗๖$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน ($F=๒.๐๖๓$, $Sig.=๐.๑๓๒$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านกำลังคน (Man) พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ บุคลากรที่มีอยู่มีภาระงานหนัก ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ยังไม่มีระบบการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน ส่งผลต่อทักษะและความรู้ของบุคลากร

ข้อเสนอแนะ เพิ่มจำนวนบุคลากร หาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมเพื่อจ้างบุคลากรเพิ่ม ให้พระสงฆ์ กระจายภาระเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จัดฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากร

ด้านงบประมาณ (Money) พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ งบประมาณจำกัด โรงเรียนผู้สูงอายุมีงบประมาณจำกัดที่ส่งผลต่อการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการจัดซื้ออุปกรณ์ ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถให้บริการอย่างเต็มที่แก่ผู้สูงอายุได้ แหล่งที่มาของ

งบประมาณไม่แน่นอน การไม่มั่นใจในแหล่งที่มาของงบประมาณหลัก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และเงินบริจาค อาจทำให้มีความไม่แน่นอนในการวางแผนระยะยาว

ข้อเสนอแนะ การเพิ่มแหล่งที่มาของงบประมาณ โรงเรียนควรพยายามหาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติมอย่างสร้างรายได้เสริม หรือเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่สนใจได้ร่วมทุน การวางแผนงบประมาณอย่างเหมาะสม โรงเรียนควรทำการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีเหตุผล และใช้งบประมาณตามความต้องการและลำดับความสำคัญของกิจกรรมแต่ละอย่าง

ด้านวัสดุ (Material) พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์สำหรับกิจกรรมนันทนาการ อุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุที่มีความต้องการพิเศษ วัสดุอุปกรณ์หลายชิ้นชำรุดทรุดโทรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้งานและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ ยังไม่มีระบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษา

ข้อเสนอแนะ ระดมทุนเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมจากภาคเอกชน ประชาชน และการระดมทุน พัฒนาระบบการจัดเก็บ การเบิกจ่าย และการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ พัฒนาบุคลากรด้านการจัดการวัสดุอุปกรณ์ พัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในการจัดการวัสดุอุปกรณ์

ด้านการจัดการ (Management) พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ ยังไม่มีระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ การทำงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ราบรื่น ยังไม่มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ จัดทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ จัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๕.๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

จากการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ๑. หลักการบริหารจัดการ 4M ๒. หลักการมีส่วนร่วม ๖ ระดับ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกวลิน จารเทพ^๑ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีขอบข่ายบริหาร ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ในหลากหลายหมวดวิชา เช่น ชีวิต ชีพ และการศึกษา และการจัดกิจกรรมศาสนา จิตอาสา และการบำเพ็ญประโยชน์ภายนอกโรงเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะในการดูแลตนเองและชีวิตที่ดี ๒) ด้านกรรมการมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการบริหาร เพื่อรับฟังและปรับปรุงการดำเนินงานตามความต้องการของผู้สูงอายุ ๓) ด้านกองทุน มีการสร้างแหล่งทุนด้วยตนเองและขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน รวมถึงการรับบริจาคและรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นักเรียนผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ๔) ด้านภาคีเครือข่าย มีการสร้างภาคีเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่ม และภาคีเครือข่ายองค์กรภายนอก เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนกันใน

^๑ เกวลิน จารเทพ, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

การพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอนุสรณ์ จรณธมโม^๒ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาการพัฒนาทักษะผู้สูงอายุและกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุได้มีการรับรู้และมีส่วนร่วมสูง ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณสูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของพวกเขา โดยวิทยากรจิตอาสาและผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพในการถ่ายทอดภูมิความรู้และประสบการณ์ที่มีประโยชน์ ซึ่งเป็นการสืบสานภูมิปัญญาในชุมชนอย่างมีคุณค่า โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งได้ตั้งขึ้นโดยใช้สถานที่เดิมของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือใช้อาคารที่อยู่ในชุมชนของผู้สูงอายุเอง ผู้สูงอายุที่มาเรียนร่วมกันมีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของพวกเขา โดยมุ่งเน้นให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทและการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุมีความหลากหลายและถูกจัดตามความต้องการของผู้สูงอายุเอง รวมถึงการเปิดเรียนในระยะเวลาต่างๆ ซึ่งเป็นตัวต้นที่ชัดเจนในการดำเนินงาน การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุมีการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง และมีการทำงานร่วมกันในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณภาพและมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธมนต์ ทัพพะพยัคฆ์^๓ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดน้ำไทรน้อย ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของลูกค้าและผู้ให้บริการในการมีความมั่นใจในมาตรการป้องกันโควิด-๑๙ เป็นสำคัญ ซึ่งมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐให้แก่กลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว การพัฒนาตลาดน้ำไทรน้อยได้มีการสร้างความสะอาดและเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อเสริมความร่มรื่น รวมถึงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้ตลาดน้ำไทรน้อยซบเซา พ่อค้าแม่ค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของตลาดน้ำไทรน้อยโดยการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การสวมใส่หน้ากากอนามัยและการใช้แอลกอฮอล์สำหรับล้างมือให้แก่ลูกค้า เพื่อลดความเสี่ยงจากโรคโควิด-๑๙ โดยการมีส่วนร่วมของลูกค้าและพ่อค้าแม่ค้าในตลาดน้ำไทรน้อยเป็นผลมาจากการสื่อสารและการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างระบบและต่อเนื่อง

^๒ พระอนุสรณ์ จรณธมโม, “การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๓ นิธมนต์ ทัพพะพยัคฆ์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดน้ำไทรน้อย ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

๕.๒.๒ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดวิศิษฎกุล สิริบุญโญ (สุตารักษ์)**^๔ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๒๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านการสร้างพื้นที่และความร่วมมือ ๓) ด้านการสร้างความเป็นผู้นำรุ่นใหม่ ๔) ด้านการตัดสินใจเพื่อสร้างสิ่งที่ดี ๕) ด้านการสื่อสารสาระสำคัญ ๖) ด้านการทำความเข้าใจสาระสำคัญ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์และความมั่นใจในการบริหารงานเป็นอย่างดี โดยใช้ความรู้ความเข้าใจสื่อสารให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเข้าใจทันต่อสถานการณ์ สร้างแรงจูงใจโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างนำไปสู่การลงมือปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดนพรัตน์ สุมะโ** (ลำเลิศ)^๕ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี ด้านจุดแข็ง วัดมีเจ้าหน้าที่ทำบัญชีรายรับรายจ่ายทุกประเภท มีคณะกรรมการวัดเข้ามาดูแลการจัดการทรัพย์สินของวัด ด้านจุดอ่อน การทำบัญชีของวัดยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านบัญชีเข้ามาช่วยดูแล ด้านโอกาส สันทรัพย์ประเภทที่ดินสามารถจัดประโยชน์เพื่อสร้างมูลค่าได้ วัดเป็นนิติบุคคลสามารถทำนิติกรรมได้ ด้านอุปสรรค ที่ดินของวัดไม่สามารถขายและแปลงเป็นสินทรัพย์อย่างอื่นได้ ไม่สามารถนำเงินของวัดมาลงทุนเพื่อเพิ่มมูลค่าได้ และสอดคล้องกับงานวิจัย

^๔ พระครูปลัดวิศิษฎกุล สิริบุญโญ (สุตารักษ์), “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดบุรีรัมย์”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^๕ พระปลัดนพรัตน์ สุมะโ (ลำเลิศ), “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี”, **ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

ของ พระครูชัยธรรมโมภาส (ลำเพย ขยาภาโส)^๖ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในกลุ่มร้อยละแสนสารสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึง และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ๑.๑) สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารวิชาการ ตามลำดับ ๑.๒) สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ ความต้องการจำเป็น ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และ การบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ ๒) ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในกลุ่มร้อยละแสนสารสินธุ์ พบว่า กลยุทธ์หลัก ได้แก่ ๑. วิธีการดำเนินชีวิตสู่สังคมการเรียนรู้และสุขภาวะ ๒. การเร่งรัดการพัฒนาวิชาชีพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ๓. การจัดทำวิสัยทัศน์ร่วมและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (ในทุกระดับ) และ ๔. การระดมทรัพยากร ซึ่งมี ๒๐ กลยุทธ์รอง และ ๕๐ ตัวบ่งชี้ ๓) ผลการประเมินกลยุทธ์ พบว่า คุณลักษณะของกระบวนการดำเนินการ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

๕.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร งบประมาณจำกัดทำให้โรงเรียนไม่สามารถให้บริการอย่างเต็มที่แก่ผู้สูงอายุได้ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ เพิ่มบุคลากรและหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเพื่อปรับปรุงการทำงานและ พัฒนาบุคลากร พยายามหาแหล่งเงิน เพิ่มเติมและวางแผนงบประมาณอย่างมีเหตุผล ระดมทุนเพื่อซื้อ วัสดุอุปกรณ์และพัฒนาระบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์ จัดทำระบบการจัดการและติดตามผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนและโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ PHRA THUKHAGAMAW^๗ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ของหมู่บ้านรักษาศีล ๕

^๖ พระครูชัยธรรมโมภาส (ลำเพย ขยาภาโส), “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในกลุ่มร้อยละแสนสารสินธุ์”, *ดุสิตนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^๗ PHRA THUKHAGAMAW, “การส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ของหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของบ้านป่ายาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

ของบ้านป่ายาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล ๕ คือ กิจกรรมที่ได้จัดเพื่อส่งเสริมให้เครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ได้ทำงานร่วมกัน ประสานแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ เชื่อมโยงในแต่ละข้อเพื่อเป็นหลักประกันอันเกิดก่อให้เกิดความสงบความร่มเย็นเป็นสุขความปรองดองสมานฉันท์การนำนโยบายมาชี้แจงกับทุกภาคส่วนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และดำเนินกิจกรรมโดยมีการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยมีการสร้างแรงจูงใจผ่านการประกวด ยกย่อง เชิดชู มีการสร้างจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมผู้นำชุมชน ประชาชน หน่วยภาครัฐ และเอกชน ร่วมมือกันในการรักษาศีล ๕ ได้อย่างสมบูรณ์ จึงทำให้ชุมชนมีผู้ที่ตั้งตนอยู่ในศีล ๕ มีการสร้างกฎ กติกาและมีการเคารพกฎกติกา อยู่ร่วมกันโดยใช้หลักความเมตตา ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม คือมีความพอเพียง ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ มีความพร้อมเพรียง มีความสามัคคี และสอดคล้องกับงานวิจัย **ประนอม ปวนคำ**^๔ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพลังเครือข่ายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า ๑) บริบทและปัจจัยการพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอแม่จันจังหวัดเชียงราย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง มีการส่งเสริมและสนับสนุนระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ของประชาชนในตำบล การพัฒนาระบบเครือข่าย สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมจริยธรรม วัฒนธรรมท้องถิ่นและรักษาประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืนการส่งเสริมพลังเครือข่ายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า การขอเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลคือ แบบสำรวจความเห็นหรือรายงานการประชุมของประชาชน ซึ่งถือว่าการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนมักจะออกมาในหลายรูปแบบแต่รูปแบบที่ถือได้ว่าอยู่ใกล้สังคมไทยมานานคือเรื่องการประชุมประชาคมหมู่บ้านหรือตำบลรูปแบบพลังเครือข่ายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอนุสรณ์ จรณธมโม**^๕ ผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น การสร้างความมีส่วนร่วมที่แท้จริงใน

^๔ ประนอม ปวนคำ, “การส่งเสริมพลังเครือข่ายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^๕ พระอนุสรณ์ จรณธมโม, “การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุต้องใช้เวลาและความพยายามในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสร้าง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จริง ๆ ในด้านการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตที่ดี หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการสร้างมีส่วนร่วมคือการตั้งที่ปรึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมและให้ความรู้ในการดำเนินงาน ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญเป็นองค์ประกอบที่เป็น "หัวใจ" ในการขับเคลื่อนงาน นอกจากนี้ คณะวิทยากรจิตอาสามีบทบาทในการใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในการเป็นตัวตั้งขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น การจัดพิธีกรจากกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ข้าราชการบำนาญ พระสงฆ์ และการขอความอนุเคราะห์วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่มีส่วนร่วมและการเข้าใจกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. สำนักงานท้องถิ่นอำเภอ ควรส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ออกกฎหมาย ระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

๒. สำนักงานท้องถิ่นอำเภอ ควรสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

๓. สำนักงานท้องถิ่นอำเภอ ควรพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียนผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. กรมกิจการผู้สูงอายุ ควรจัดฝึกอบรมให้กับพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

๒. โรงเรียนผู้สูงอายุ ควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างวัดและโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมอาสาสมัคร ฯลฯ

๓. โรงเรียนผู้สูงอายุ ควรจัดระบบติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเชิงลึก: ศึกษาบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

๒. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ: ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ เช่น ปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยด้านวัด ปัจจัยด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ ฯลฯ

๓. ควรศึกษาโมเดลการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ: ศึกษาโมเดลการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของไทย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล ภูประเสริฐ และคณะ. การบริหารและการจัดการวัดผลและประเมินผลการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติและ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ. ครั้งที่ ๒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๔.

กลุ่มอนามัยผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการ

สำรวจสุขภาพผู้สูงอายุไทย ปี ๒๕๕๖ ภายใต้แผนงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและผู้

พิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วชิรวิทย์ พี.พี., ๒๕๕๗.

กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๙.

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๗.

ณรงค์ นันทวรรณ. การบริหารงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๖.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๔๖.

ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :

ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.

พระเทพพรเมธี (ประสิทธิ์ พรหมรส) และคณะ. การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา :

นโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสังคมสันติสุข. กรุงเทพมหานคร : มหาเถร

สมาคม, ๒๕๖๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ. ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ. พระนครศรีอยุธยา :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑. หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

พิฑูร มะลิวัลย์ และไสว มาลาทอง. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๓.

พินิจ ลาภธนานนท์. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

วันชัย วัฒนศัพท์. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร ๒๕๔๘.

สมพร เทพสิทธิ์า. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๓๘.

สิรภพ เหล่าลาภะ. พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุรพล สุธะพรหม และคณะ. ทฤษฎีองค์การการจัดการเชิงพุทธ. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๗.

อรทัย กักพล. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิปริยญาโทสำหรับนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :

เกวลิน จารเทพ. “รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

นิถมนต์ ทัพพะพัยค์ม. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดน้ำไทรน้อย ตำบลไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

บุญตั้ง อุ่นแก้ว. “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗.

ประนอม ปวนคำ. “การส่งเสริมพลังเครือข่ายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระครูชลธารโสภิต. “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระครูชัยธรรมโมภาส (ลำเพย ขยภาโส). “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์”. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระครูปลัดวิศิษฐกุล สิริปัญญา (สุตารักษ์). “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดบุรีรัมย์”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระครูวิเวกสุตากรณ (เดช ฐานวโร). “แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒.

พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (นาคกลิ่น). “รูปแบบการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระปลัดนพรัตน์ สุมะโร (ล้ำเลิศ). “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิ (ธีระศุภตานันท์). “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับ ผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป (เพ็ชรเนียม). “แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระอธิการประมวล อธิปญโญ (จันทร์ประทักษ์). “รูปแบบการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลหนองใหญ่ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด”. **ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระอนุสรณ์ จรณธมโม. “การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

สิตา จุลวานิช. “กระบวนการมีส่วนร่วมของพลัง “บวร” ตามหลักพุทธสันติวิธีในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ” **ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

PHRA THUKHAGAMAW. “การส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ของหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของบ้านป่ายาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

(๓) รายงานการวิจัย :

ชาญชัย ศิลปะอวยชัย และคณะ. “ความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในท้องถิ่นของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่”. **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๒.

มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศึกษาศาสตร์. “เรื่องพระสงฆ์ : ผู้นำระดับท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชน”.

รายงานผลการสัมมนา. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๘.

(๔) บทความ :

เจริญ ภัสระ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ”. **วารสารประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒ (ธันวาคม ๒๕๔๐) : ๓๘**.

บดินทร์ คำนวน. “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักใหญ่”. **วารสารโครงการทวีปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๐) : ๓ - ๔**.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ. “โรงเรียนผู้สูงอายุกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในเขตชุมชนท้องถิ่นอีสาน”. วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัครวารสารพัฒนาศาสตร์. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑. (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐) : ๑๓๓.

พระครูปลัดเถรานุวัฒน์ (สุเทพ) ดีเยี่ยม. “บทบาทพระสงฆ์กับความสำเร็จในการบริหารเชิงระบบในองค์กรศาสนา”. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๒๔๑.

พระมหาโยธิน โยธิกา. “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. Dhammathas Academic Journal. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๒๕ - ๓๖.

พระมหาโยธิน โยธิกา. “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๒๘-๒๙.

เพ็ชรี รุปะวิเชตร์ และคณะ. “กลยุทธ์การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาภาวะพลัดพรากในผู้สูงอายุ”. วารสารศึกษาศาสตร์สาร. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓. (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๑๗.

ยุพิน ทรัพย์แก้ว. “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช”. วารสารการพยาบาลและการศึกษา. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒. (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙) : ๒๕.

วิภาวี เอี่ยมวรเมธ และ อัจฉรา เอ็นซ์. “ผู้สูงอายุในพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย”. วารสารประชากรศาสตร์. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (กันยายน ๒๕๕๘) : ๖๘.

สมบัติ นามบุรี. “ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์”. วารสารวิจัยวิชาการ. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๑๘๖.

อุบลวรรณ ภาวานันท์ และคณะ. “บทบาทของ “วัด” ในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ดำเนินชีวิตแบบอิสระและสามารถที่จะให้คุณค่ากับครอบครัวและสังคม. Humanities, Arts and Social Sciences Studies. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๑๒๒๗ - ๑๒๒๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่นๆ :

พระราชวรเมธี และคณะ. แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ การ
นํานโยบายสู่การปฏิบัติ, ๒๕๖๐. (อัดสำเนา).

สำนักงานเลขาธิการคณะอํานวยการวังจันทน์ จังหวัดระยอง. บัญชีรายชื่อจำนวนพระสงฆ์ อํานวยการวังจันทน์
จังหวัดระยอง, ๒๕๖๖. (อัดสำเนา).

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ปฐมคุณธรรมจริยธรรมในเด็กไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<https://shorturl.asia/wToQR> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕].

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. หลักการ ๔ M. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://ioklogistics.blogspot.com>. [๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗].

พระไพศาล วิสาโล. ธรรมะก่อนลมหายใจสุดท้าย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<https://shorturl.asia/tgKj2> [๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕].

วิชช์ เกษมทรัพย์. ปัญหาของแผ่นดิน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://shorturl.asia/HWhKx> [๒๒
พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

สุวิภาดา เปรมชัยพร. กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรม
กิจการผู้สูงอายุ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<https://www.dop.go.th/th/topic/view=54> [๑๒ เมษายน ๒๕๖๖].

(๖) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ ธวัชณ์ วอนสวัสดิ์. นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. นางนลิน ครุฑน้อย. ครู กศน. อ.วังจันทน์ จ.ระยอง, ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. นางวาสนา โพธิ์ศรี. นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. นางสาวสุพรรณิ ประทุมเพ็ชร, เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขปฏิบัติงาน, ๓ มีนาคม
๒๕๖๗.

_____. นายชินโรจน์ ยุทธเจริญกิจ. คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. นายธนภุต ยุทธเจริญกิจ. กำนันตำบลป่ายุบใน, ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. นายนิติพัฒน์ ยุทธเจริญกิจ. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่ายุบใน, ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. นายอาคม เสือศิริ. รองผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. พระครูประจักษ์คุณาภรณ์ (เจริญ). เจ้าคณะตำบลป่ายุบ, ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

_____. พระครูวรวงศ์วิวัฒน์ (วีระศักดิ์). เจ้าคณะอํานวยการวังจันทน์, ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources

(I) Books:

Lee J. Cronbach. **Essentials of Psychological Testing**. 4th ed. New York: Harper & Row, 1971.

(II) Articles:

Arnstein.S.R. “Ladder of citizen participation”. **Journal of American Institute of Planners**. Vol. 35 No. 3 (1969): 216 – 224.

Delbecq.A.L. & Andrew.H.V. “A group process model for problem identification and program planning “. **Applied Behavioral Sciences**. Vol.7 No.10 (1971): 466 – 492.

Krejcie. R. V. & Morgan. D. W.. Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. Vol. 30 No. 3 (November 1970): 607-610.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์
จังหวัดระยอง

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” โปรดตอบแบบสอบถามตามความเห็นอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ๔M ซึ่งประกอบด้วย กำลังคน งบประมาณ วัสดุ และการจัดการ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๖ ระดับ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณและเจริญพรในความเมตตาอนุเคราะห์

พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ ฐิตเมธ (ผาคำ)

พระนิสิตปริญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์
จังหวัดระยอง

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์

☐ พระสังฆาธิการ ☐ พระภิกษุธรรมดา

๒. พรรษา

☐ ๑ - ๑๐ พรรษา ☐ ๑๑ - ๒๐ พรรษา

☐ ๒๑ พรรษาขึ้นไป

๓. การศึกษานักธรรม

☐ นักธรรมตรี ☐ นักธรรมโท

☐ นักธรรมเอก

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ๔M ซึ่งประกอบด้วย กำลังคน งบประมาณ วัสดุ และการจัดการ

คำชี้แจง: โปรดอ่านแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียวโดยมีความหมายดังนี้

- ๕ หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
- ๔ หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
- ๓ หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
- ๒ หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
- ๑ หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. กำลังคน (Man)					
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมเพื่อประสานงานให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในด้านการถ่ายทอดสอนธรรมศึกษาให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ					
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการแนะนำสุขภาพกายและใจให้แก่ผู้สูงอายุ					
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการโปรยเทศธรรมะและนำการปฏิบัติภาวนาให้แก่ผู้สูงอายุ					
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมทักษะต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ					
๒. งบประมาณ (Money)					
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งผ้าป่าสามัคคี					
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ					
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลในการใช้จ่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการใช้จ่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ					

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๓. วัสดุ (Material)					
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครูและนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนการสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ					
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการเพื่อขอความสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ					
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อขอความสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และระบบอินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ					
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามนักเรียนที่ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม					
๔. การจัดการ (Management)					
๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการจัดการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนผู้สูงอายุ					
๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหารวิชาการ เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ					
๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในความคิดเห็นของครูและวิทยากรที่มีต่อเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงแบบให้เหมาะสมกับการสอนแก่โรงเรียนผู้สูงอายุ					
๔) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการวางแผนงานหลักสูตรสถานศึกษาให้มีการบูรณาการระหว่างรายวิชาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๕) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ
อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๖ ระดับ

คำชี้แจง: โปรดอ่านแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียวโดยมีความหมายดังนี้

๕	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	มาก
๓	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	น้อย
๑	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวัง จันทร์ จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้					
๑.๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบนโยบายต่างๆของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๑.๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบแผนการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๑.๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการรับทราบการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๒. ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น					
๒.๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาแผนการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๒.๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๒.๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในส่วนที่อาจจะเป็นปัญหาของโรงเรียนผู้สูงอายุ					

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๓. ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณาตัดสินใจ					
๓.๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๓.๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๓.๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการร่วมพิจารณาโครงการและกิจกรรมต่างในการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๔. ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ					
๔.๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนโครงการของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๔.๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๔.๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๕. ระดับที่ ๕ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล					
๕.๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๕.๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการตรวจสอบในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๕.๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานในด้าน สภาพ ปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๖. ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล					
๖.๑) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในได้รับความรู้และประโยชน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๖.๒) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
๖.๓) พระสงฆ์มีส่วนร่วมในความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ผู้วิจัย : พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมธะ พระนิสิตมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๖ ระดับ ซึ่งประกอบด้วย

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ

ระดับที่ ๕ ร่วมคิดตามตรวจสอบและประเมินผล

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....

อายุ..... พรรษา..... ระดับการศึกษา..... วิทยฐานะ ป.ธ....., น.ธ.....

ตำแหน่ง..... ที่อยู่..... ตำบล..... อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา.....

ผู้สัมภาษณ์ พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมธะ

บันทึกข้อมูล/จดบันทึก/บันทึกภาพและเสียง

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียน
ผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๖ ระดับ ในส่วนของจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค และ
ข้อเสนอแนะ ซึ่งประกอบด้วย

ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้

ระดับที่ ๒ ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น

ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ

ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ

ระดับที่ ๕ ร่วมคิดตามตรวจสอบและประเมินผล

ระดับที่ ๖ ร่วมรับผล

จุดแข็ง

.....

.....

.....

.....

จุดอ่อน

.....

.....

.....

.....

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณและเจริญพรทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์
พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมธ (ผาคำ)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖ ๖๓๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชมณเฑียร (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓
กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายอาคม เลือศิริ รองผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระใบฎีกากสิสิทธิ์ ฉายา จิตเมโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ
อำเภอบางบาล จังหวัดระยอง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราหมเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีรจิตตบดินิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระใบฎีกากสิสิทธิ์ จิตเมโธ

โทร. ๐๙๘-๘๘๑-๔๖๐๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖๓๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๖๔ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายชวนโรจน์ ยุทธเจริญกิจ คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอลำไทร จังหวัดระยอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ ฉายา จิตเมโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ
อำเภอลำไทร จังหวัดระยอง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

ชวนโรจน์ ยุทธเจริญกิจ
รองนายก อบจ. ลำไทร

(พระครูสุธีรัตติบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ จิตเมโธ
โทร. ๐๙๘-๘๘๑-๔๖๐๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖ ๖๓๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๖๔

กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางนลินรัตน์ ครุฑน้อย ครู กศน. อำเภอน้อย จังหวัดระยอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระใบฎีกากสิสิทธิ์ ฉายา จิตเมโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ
อำเภอน้อย จังหวัดระยอง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราหม์เพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(นลินรัตน์ ครุฑน้อย)
ครู กศน. น้อย

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระใบฎีกากสิสิทธิ์ จิตเมโธ
โทร. ๐๙๘-๘๘๑-๔๖๐๗

[illegible]

[illegible]

นายธนภุต ยุทธเจริญกิจ, กำนันตำบลป่ายุบใน, ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

นายนิติพัฒน์ ยุทธเจริญกิจ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่ายุบใน, ๗ มีนาคม ๒๕๖๗.

นายชินโรจน์ ยุทธเจริญกิจ, คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

นายอาคม เสือศิริ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

พระครูวรวงศ์วิวัฒน์ (วิรัชศักดิ์), เจ้าคณะอำเภอวังจันทร์, ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

พระครูประจักษ์คุณาภรณ์ (จรัญ), เจ้าคณะตำบลป่ายุบ, ๑ มีนาคม ๒๕๖๗.

ธวัจน์ วอนสวัสดิ์, นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

นางนลิน ครุฑน้อย. ครู กศน. อ.วังจันทร์ จ.ระยอง, ๓ มีนาคม ๒๕๖๗.

นางวาสนาดี โพธิ์ศรี

นางวาสนา โพธิ์ศรี, นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ, ๒ มีนาคม ๒๕๖๗.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ ฐิตเมโธ (ผาคำ)

วัน เดือน ปีเกิด : ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

ภูมิลำเนาที่เกิด : ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๒๑๒๑๐

การศึกษา : นักธรรมชั้นเอก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๑
ประกาศนียบัตรบริหารกิจการคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๖๔
พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ รุ่นที่ ๖๗
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๔

อุปสมบท : ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๕ (พรรษา ๑๑)

สังกัด : วัดบึงตากาด ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบึงตากาด (แต่งตั้งเมื่อ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔)
พระวิปัสสนาจารย์ (แต่งตั้งเมื่อ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๔)

ผลงานทางวิชาการ : พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ ฐิตเมโธ (ผาคำ). การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๗.
พระใบฎีกาอภิสิทธิ์ ฐิตเมโธ (ผาคำ). บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจิตเพื่อสังคมที่ยั่งยืน. วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร.ครั้งที่ ๔, มิถุนายน ๒๕๖๖.

ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๕

ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๗

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดบึงตากาด ๒๐๐ หมู่ ๔ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ๒๑๒๑๐